ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

«Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ»

του

ΣΟΦΙΑΝΙΔΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΤΑΧΥΝΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

Αύγουστος 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Πρωτίστως θεωρώ καθήκον μου να εκφράσω τις ειλικρινείς ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Ταχυνάκη Παναγιώτη για την εποπτεία, το ενδιαφέρον, την επιστημονική καθοδήγηση και τις συμβουλές του με στόχο την επιτυχή ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας, καθώς επίσης και τον υποψήφιο διδάκτορα κ. Σαμαρίνα Μιχάλη για τη πολύτιμη του βοήθειά του.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω το εκπαιδευτικό και διοικητικό προσωπικό του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, για τις γνώσεις και τις πλούσιες εμπειρίες που απεκόμισα, κατά τη διάρκεια της διετούς φοίτησής μου στο μεταπτυχιακό τμήμα εφαρμοσμένης λογιστικής και ελεγκτικής, καθώς και τους συναδέλφους μου για την αξιόλογη συνεργασία που αναπτύξαμε όπως επίσης και τις πλούσιες εμπειρίες που βιώσαμε από κοινού.

Τέλος θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου για την άμετρη ηθική συμπαράσταση, για τη συνεχή ενθάρρυνση και την οικονομική υποστήριξη που μου προσέφερε για την επίτευξη αυτού του στόχου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με τη σταδιακή απορρύθμιση και απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, οι τράπεζες εκτίθενται όλο και περισσότερο σε διάφορα είδη κινδύνων τόσο χρηματοοικονομικών όσο και μη. Η αποτελεσματικότητα της κάθε τράπεζας εξαρτάται από τον τρόπο που διαχειρίζεται τους κινδύνους και διασφαλίζει μια ανταγωνιστική, προσαρμοσμένου κινδύνου, απόδοση επί του κεφαλαίου. Γι 'αυτό είναι απαραίτητο να διαθέτουν συστήματα αποτελεσματικής διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικών ελέγχων, τα οποία είναι ζωτικής σημασίας για την άσκηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων, όχι μόνο για να οδηγήσουν τις τράπεζες σε μεγαλύτερη κερδοφορία, αλλά και σε συμμόρφωση με τις κατευθυντήριες γραμμές προληπτικής εποπτείας.

Η παρούσα μελέτη έχει σα σκοπό της, τη διερεύνηση της σημασίας της ύπαρξης του εσωτερικού ελέγχου και των συστημάτων του, στον ελληνικό τραπεζικό χώρο. Η συλλογή των πρωτογενών δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου σε ένα τυχαίο δείγμα 100 τραπεζικών υπαλλήλων 7 ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων. Για την ποσοτική ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα λογισμικά στατιστικά πακέτα E-Views και SPSS, καθώς και το Microsoft Office Excel 2007 για την παρουσίαση των γραφημάτων. Η έρευνά μας, μας καθοδηγεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων και κατευθύνσεων για τη βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του κατά την εφαρμογή του στις Ελληνικές Τράπεζες.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Εσωτερικός Έλεγχος, Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα, Ερωτηματολόγιο Έρευνας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια οι επιχειρήσεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο αντιμετωπίζουν έναν οξύτατο ανταγωνισμό. Οι επιτυχημένες επιχειρήσεις σήμερα αναγνωρίζουν την ανάγκη για «επιχειρησιακή τελειότητα». Η τελειότητα αυτή δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς ένα αποτελεσματικό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

Η καλπάζουσα εξέλιξη της τεχνολογίας και οι σύγχρονες επιταγές του εποπτικού πλαισίου, ανάγκασαν τις τραπεζικές Διοικήσεις να αναζητήσουν νέους τρόπους διαχείρισης των εκκολαπτόμενων κινδύνων. Άμεσο επακόλουθο αποτελεί η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων από την εκάστοτε Διοίκηση με τη δημιουργία νέων μονάδων Risk Management, Compliance & Controllers.

Ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών είναι υψίστης σημασίας τόσο για τις ίδιες τις τράπεζες, όσο και για τους αποταμιευτές αλλά και το κοινωνικό σύνολο γενικότερα. Αποτελεί την ασφαλιστική δικλείδα διαδικασιών των τραπεζικών ιδρυμάτων, έτσι ώστε αυτά να χρηματοδοτούν αποδοτικά και με ελεγχόμενο κίνδυνο, επιτυγχάνοντας ικανοποιητικά περιθώρια κέρδους για τις ίδιες, προσφέροντας συγχρόνως ικανοποιητικά καταθετικά προϊόντα στους αποταμιευτές.

Ο εσωτερικός έλεγχος δεν περιορίζεται στον παραδοσιακό οικονομικό έλεγχο. Απεναντίας κινείται σε ένα ευρύτερο πεδίο φιλοσοφίας και πρακτικής εφαρμογής χωρίς φραγμούς και περιορισμούς, προσφέροντας ουσιαστικά σε επίπεδο συμβουλευτικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το γενικότερο πνεύμα της σύγχρονης ελεγκτικής. Αυτό σημαίνει αξιολόγηση και ελεγκτική διερεύνηση όλων των λειτουργιών και δραστηριοτήτων σύμφωνα με τις ανάγκες.

Από την άλλη πλευρά ο εσωτερικός έλεγχος εξαπλώνεται σε όλες τις επιμέρους μονάδες ενός οργανισμού. Παράλληλα έχει ως απότοκο την αναγκαιότητα αναβάθμισης και περαιτέρω εξειδίκευσής του, αλλά και των συστημάτων του και δη στον τραπεζικό τομέα, ένα τομέα που διέπεται από αυξημένους και πολλαπλούς κινδύνους.

Δεν παραλείπεται η αναφορά στο πλαίσιο εργασίας των ελεγκτών στις τράπεζες (συμμόρφωση προς πολιτικές, διαδικασίες και κανονισμούς, οικονομική και αποτελεσματική χρήση πόρων κλπ.), ενώ περιγράφονται στη συνέχεια τα στάδια εργασίας του εσωτερικού ελέγχου στα πιστωτικά αυτά ιδρύματα. Έτσι, δίδεται βαρύτητα στην κατάρτιση του ελεγκτικού χρονοδιαγράμματος, στους ελέγχους λειτουργιών και τους κατασταλτικούς

ελέγχους των υπηρεσιακών μονάδων, αλλά και στη συνεχή παρακολούθηση των ευρημάτων του κάθε ελέγχου μέσω του ετήσιου προγράμματος δράσης.

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη της σημασίας ύπαρξης του εσωτερικού ελέγχου και των συστημάτων του και η αναλυτική παρουσίασή του. Απώτερος στόχος των παραπάνω είναι να συναχθούν κάποια συμπεράσματα και να προκύψουν πιθανές βελτιώσεις και προτάσεις όσον αφορά τον εσωτερικό έλεγχο. Κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο, καθώς η υιοθέτηση και ανάπτυξη αποτελεσματικών και κατάλληλων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου αποτελεί τη σημαντικότερη θωράκιση των διοικήσεων των Τραπεζών απέναντι στις απειλές και εν γένει τις δόλιες και με μεγάλο κίνδυνο προς τα τραπεζικά ιδρύματα ενέργειες. Βασικό συμπέρασμα τέλος της εργασίας είναι ότι, στηριζόμενη στον εσωτερικό έλεγχο και τον επιστημονικό τρόπο προσέγγισης των υπό διαπραγμάτευση θεμάτων, κάθε τράπεζα αξιολογεί την εφαρμογή των εσωτερικών της διαδικασιών, επισημαίνει τις λειτουργικές της αδυναμίες και προβαίνει στις απαραίτητες βελτιώσεις.

Η παρούσα διπλωματική εργασία περιλαμβάνει επτά θεματικές ενότητες μέσα από τις οποίες επιτυγχάνεται μια ενδελεχής ανάλυση της έννοιας του εσωτερικού ελέγχου και των συστημάτων του. Δίνεται βαρύτητα στην περιγραφή της αποτελεσματικότητας των συστημάτων αυτών και τον τρόπο προσθήκης αξίας στις επιχειρήσεις και ειδικότερα στα Τραπεζικά ιδρύματα. Η έρευνα που πραγματοποιείται, μας βοηθά να διαπιστώσουμε τον τρόπο λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου που ωφελεί τον εκάστοτε πελάτη, όσο και τα αντίστοιχα τμήματα των τραπεζών.

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί την εισαγωγή της εργασίας, όπου παρουσιάζεται η σπουδαιότητα του εσωτερικού ελέγχου και των συστημάτων του, όπως αυτή διαμορφώνεται μέσα από την εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου στην ιστορία, ενώ αμέσως μετά αναλύεται η διάρθρωσή της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια λεπτομερής ανάλυση της έννοιας, τόσο του εσωτερικού ελέγχου όσο και των συστημάτων του. Ακολουθεί η ιστορική αναδρομή του, ενώ περιγράφεται το αντικείμενο του ελέγχου και το πρόσωπο του εσωτερικού ελεγκτή. Στη συνέχεια του κεφαλαίου περιγράφονται οι διακρίσεις του εσωτερικού ελέγχου, αναλόγως με την έκταση, την αποστολή και τη διάρκεια. Σκιαγραφείται το πρόσωπο του εσωτερικού ελεγκτή και οι βασικές αρμοδιότητές του, ενώ στο τέλος εξαίρεται η αναγκαιότητά του σε κάθε εταιρία στις μέρες μας, ενώ τέλος αποτυπώνεται το νομοθετικό πλαίσιο που τον περιβάλλει.

Ακολουθεί το τρίτο κεφάλαιο, όπου κάνουν την εμφάνισή τους κάποιες σύντομες έρευνες που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο και θεωρήθηκε σημαντικό να συμπεριληφθούν. Αναφέρεται ο μελετητής της κάθε έρευνας, αναλύεται το θέμα που πραγματεύεται, περιγράφεται η μεθοδολογία που έχει ακολουθηθεί και τέλος αναγράφονται τα συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει η κάθε έρευνα.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στον τραπεζικό κλάδο και στη σχέση του με τον εσωτερικό έλεγχο. Εστιάζεται στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και το δυναμικό του περιβάλλον. Αναλύεται η αναγκαιότητα ύπαρξης και λειτουργίας τμημάτων εσωτερικού ελέγχου στις τράπεζες και ο ρόλος που παίζει για τη διατήρηση και επαύξηση της αξίας τους. Ακολουθεί η σκιαγράφηση της θέσης του στο οργανόγραμμα των Τραπεζών, περιγράφεται ο ρόλος του επικεφαλής του εσωτερικού ελέγχου, του Γενικού Επιθεωρητή, αλλά και η ύπαρξη ξεχωριστής Διεύθυνσης Εσωτερικού ελέγχου, με έμφαση στο σκοπό της. Εν συνεχεία αναλύεται η λειτουργία της Ελεγκτικής Επιτροπής, και αναφέρονται με χαρακτηριστικά παραδείγματα οι κατηγορίες εσωτερικού ελέγχου, όπως εφαρμόζονται στα τραπεζικά ιδρύματα.

Φτάνοντας στο πέμπτο κεφάλαιο, περνάμε και στο εμπειρικό τμήμα της έρευνας. Αρχικά προσδιορίζεται ο πληθυσμός και το δείγμα, το υποσύνολο δηλαδή του πληθυσμού που χρειάστηκε για τους ερευνητικούς μας σκοπούς. Αμέσως μετά περιγράφεται η τεχνική δειγματοληψίας που επιλέχθηκε, για να ακολουθήσει η παράθεση των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου που απεστάλη στο δείγμα. Τελευταία στο κεφάλαιο γίνεται η περιγραφή της μεθοδολογίας για τη στατιστική ανάλυση του ερωτηματολογίου.

Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ερωτήσεων, όπως αυτά προέκυψαν από το σύνολο των ερωτηματολογίων που επεστράφησαν, μετά από στατιστική ανάλυση με τη βοήθεια του λογισμικού πακέτου E-views και SPSS και τη γραφική απεικόνισή τους, με τη βοήθεια του EXCEL.

Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της διπλωματικής, γίνονται κάποιες επισημάνσεις όπως αυτές προκύπτουν από την ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα, σχετικά με τη βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου των τραπεζικών ιδρυμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Στο παρακάτω κεφάλαιο πραγματοποιείται μια περιγραφή στην εξέλιξη του ελέγχου με το πέρασμα των ετών και παράλληλα επιτυγχάνεται η οριοθέτηση των εννοιών εσωτερικού ελέγχου, εσωτερικού ελεγκτή και όλου γενικά του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον πραγματοποιείται εκτενής αναφορά στο νομικό πλαίσιο που διέπει τον έλεγχο και ειδικότερα αυτό του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος κρίνεται επιβεβλημένη η καταγραφή της ανάγκης διάκρισης του προσώπου του ελεγκτή ανάλογα με την έκταση, την αποστολή και τη διάρκεια, καθώς επίσης και των βασικών αρμοδιοτήτων και της αναγκαιότητας ύπαρξης του εσωτερικού ελέγχου στην εύρυθμη λειτουργία μιας επιχείρησης.

Η κοινή γνώμη έχει την πεποίθηση ότι εσωτερικός έλεγχος, είναι μια δέσμη μέτρων που λαμβάνει μια επιχείρηση, για να αποτρέψει τις παρανομίες που ίσως διαπράττουν οι εργαζόμενοί της κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των καθηκόντων τους. Στην πραγματικότητα όμως ο εσωτερικός έλεγχος, οριοθετείται ως η ασφαλής προστασία των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχειρήσεως από τα σφάλματα και τις παραλείψεις, που ενδεχομένως καταστρατηγούνται από τους υπαλλήλους της. Παράλληλα, είναι ένα σύνολο κανόνων και αρχών, που εφόσον κατανοηθούν από το προσωπικό της εκάστοτε εταιρίας, διασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία της καθώς και τη σωστή αξιολόγηση των εργασιών της. Ο Εσωτερικός Έλεγχος περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης όπως αγορές, πωλήσεις, παραγωγή κλπ. Επίσης μια σειρά από προϋπολογιστικούς ελέγχους, πρότυπες διαδικασίες παραγωγής, εποπτεία εργαστηριακών μελετών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων των υπαλλήλων, παρόλο που απέχουν από λογιστικές δραστηριότητες αποτελούν κομμάτι του Εσωτερικού Ελέγχου.

Τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου διέπονται από ανεξαρτησία, αντικειμενικότητα, ασφάλεια και έχουν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να παρέχουν συμβουλευτική δραστηριότητα σε μια οικονομική οντότητα, προσθέτοντας αξία και σημαντικές βελτιώσεις στον τρόπο λειτουργίας της. Τέλος ο εσωτερικός έλεγχος ενισχύει την πληροφόρηση για την εξέλιξη των εργασιών μιας οικονομικής μονάδας, έχοντας ως απώτερο σκοπό την ορθή λήψη αποφάσεων για τη διεκπεραίωσή τους και τη βελτίωση της αποδοτικότητάς της.

Όπως όλες οι σοβαρές επιχειρήσεις έτσι και τα τραπεζικά ιδρύματα έχουν τα δικά τους συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Ο τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα επεκτάθηκε ραγδαία την τελευταία δεκαετία, τόσο χάρη στην απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όσο και λόγω της ανάγκης προσαρμογής στις νέες συνθήκες που δημιούργησε η ένταξη της χώρας μας στην Ευρωζώνη, αλλά και η διαρκώς εντεινόμενη διεθνοποίηση των οικονομικών συναλλαγών. Οι νέες αυτές συνθήκες παρέχουν αρκετές ευκαιρίες για την επέκταση των τραπεζικών δραστηριοτήτων, αλλά ταυτόχρονα παρουσιάζουν προκλήσεις και κινδύνους, που θέτουν υπό αμφισβήτηση καθιερωμένες πρακτικές και στρατηγικές της διοίκησης. Σήμερα, οι Ελληνικές Τράπεζες κινούνται σε ένα αρκετά σταθερό και αναπτυσσόμενο οικονομικό περιβάλλον, το οποίο δημιουργεί θετικές προοπτικές για την Ελληνική Τραπεζική αγορά. Παρά τη σημαντική αύξηση των μεγεθών τους, κυρίως μετά το 2000, οι Ελληνικές Τράπεζες έχουν τη δυνατότητα να επεκτείνουν περαιτέρω τις δραστηριότητές τους, δεδομένου ότι, αφενός το επίπεδο της τραπεζικής διαμεσολάβησης στην Ελληνική οικονομία είναι σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο όρο της ευρωζώνης, και αφετέρου υφίστανται ευκαιρίες επέκτασης των δραστηριοτήτων στις βαλκανικές οικονομίες.

Όμως, ταυτόχρονα με τις ευκαιρίες ανάπτυξης που καλούνται να εκμεταλλευτούν οι Ελληνικές Τράπεζες, έχουν αυξηθεί οι κίνδυνοι αλλά και οι υποχρεώσεις προσαρμογής τους στο ευρωπαϊκό και διεθνές θεσμικό πλαίσιο που επιβάλλουν κυρίως τα διεθνή λογιστικά πρότυπα και η Βασιλεία ΙΙ. Οι διαδικασίες αυτές, απαιτούν τη διάθεση σημαντικών πόρων, οικονομικών και ανθρώπινων από τις τράπεζες, δημιουργούν όμως συνθήκες, διάφανης απεικόνισης των χρηματοοικονομικών στοιχείων τους, αποτελεσματικότερης διαχείρισης των κινδύνων και νέες συνθήκες εταιρικής διακυβέρνησης.

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Ο έλεγχος αναπτύχθηκε μόνο τα τελευταία χρόνια, παρ’ όλο που η ανάγκη του εκδηλώθηκε πολλά χρόνια νωρίτερα. Πάντα ήταν συνδεδεμένος με τις λογιστικές πράξεις των ανθρώπων σε όλες τις εποχές της ιστορίας. Από ιστορικά στοιχεία που βρέθηκαν, ο έλεγχος πρωτοεμφανίστηκε με την ανταλλαγή των αγαθών μεταξύ των ανθρώπων σε προϊστορικούς χρόνους. Την εποχή αυτή η ανάγκη της απεικόνισης των απαιτήσεων και υποχρεώσεων, που δημιούργησε η ανταλλαγή των αγαθών, καθώς και η αξιοπιστία των στοιχείων στις συναλλαγές αυτές, κατέστησε αναγκαία την εμφάνιση της πρώτης λογιστικής εγγραφής και

ταυτόχρονα επεσήμανε και την ανάγκη του ελέγχου μεταξύ των συναλλασσόμενων πρωτόγονων κοινωνιών.

Η αναγκαιότητα της επισκόπησης των καθημερινών οικονομικών συναλλαγών, καθώς και της διαφάνειας στη διαχείριση των δημόσιων Χρημάτων φαίνεται ότι οδήγησαν στην αρχική θεσμοθέτηση του ελέγχου. Σχετικές γραπτές μαρτυρίες για την ύπαρξη εμπορικών νόμων και λογιστικών εκθέσεων συναντάμε από το 3000 π.Χ. στους Νινευίτες της αρχαίας Βαβυλώνας. Στην αρχαία Αίγυπτο οι Φαραώ φορολογούσαν κυρίως τις συγκομιδές των σιτηρών, και για το λόγοο αυτό θεσπίστηκε το αξίωμα των «Επιστατών» για τα σιτηρά.

Στην αρχαία Αθήνα περίπου το 300 π.Χ. είχε δημιουργηθεί το συνέδριο των «Λογιστών», ως θεσμός για την επιχείρηση των οικονομικών για την πόλη - κράτος. Ακόμα υπήρχαν οι «Εύθηνοι», οι οποίοι μαζί με τους λογιστές ήλεγχαν τους λογαριασμούς «Διαχειρίσεως» των αρχόντων, που αποχωρούσαν από τα δημόσια αξιώματα. Επίσης ήλεγχαν τα δημόσια δάνεια που έδιναν οι τραπεζίτες προς τις πόλεις χωρίς τόκο (Φλιτούρης, 2007).

Στην υπόλοιπη αρχαία Ελλάδα συναντάμε τους «Εξεταστάς», τους «Απόλογους», οι οποίοι ήταν επιφορτισμένοι με διάφορες ελεγκτικές αρμοδιότητες. Αργότερα στην αρχαία Ρώμη, υπήρχαν οι «Ύπατοι», οι «Κήνσορες», οι «Τιμητές», οι «Ταμίες» οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να υποβάλλουν εκθέσεις στη Σύγκλητο για τη διαχείριση του Δημοσίου Χρήματος (Καζαντζής, 2006).

Στα τέλη του μεσαίωνα, στην Ιταλία σημειώνεται η αναγέννηση της λογιστικής και η πόλη της Πίζας έχει τον επίσημο ελεγκτή της. Την ίδια περίπου εποχή στο Αγγλικό θησαυροφυλάκιο τηρούνταν φορολογικοί κατάλογοι εις τριπλούν για αντιπαραβολή. Το 1581 δημιουργήθηκε στη Βενετία η πρώτη επίσημη «Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών» και είχε τον τίτλο “Coliegio dei Raxonati” (Τσακλάγκανος, 1997). Στη Γαλλία το 17ο αιώνα εφαρμόστηκαν μεθοδικά συστήματα λογιστικών ελέγχων, ακόμα είχε ιδρυθεί το Ελεγκτικό Συνέδριο και η επαλήθευση των λογαριασμών είχε ανατεθεί στο διακεκριμένο μαθηματικό Bareme.

Οι οικονομικές κρίσεις των ετών 1825 και 1836, η ανάπτυξη της βιοτεχνίας και η ενίσχυση της βιομηχανίας, συντέλεσαν στη διάδοση των λογιστικών ελέγχων στη Μ. Βρετανία και στη συστηματοποίησή τους. Έτσι η πατρίδα της σύγχρονης Ελεγκτικής θεωρείται η Αγγλία (Δήμου, 2000),

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι πλέον ένα ανεπτυγμένο επάγγελμα. Δέκα χρόνια πριν, κάποιος που θα προσλαμβανόταν σε κάποια υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, θα αντιμετώπιζε

μια αγνώριστη κατάσταση όσον αφορά τον ελεγκτικό ρόλο, τις παρεχόμενες υπηρεσίες και την προσέγγιση.

Παρακολουθώντας μάλιστα την εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου, βλέπει κανείς ότι πριν το 1941 (οπότε και εγκαθιδρύθηκε το Ινστιτούτο των Εσωτερικών Ελεγκτών) επρόκειτο κυρίως για μια λειτουργία γραφείου, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της τήρησης αρχείων γινόταν χειρωνακτικά και οι εσωτερικοί ελεγκτές χρειάζονταν μόνο, για να ελέγχουν τα λογιστικά δεδομένα μετά την ολοκλήρωσή τους, για την εύρεση λαθών. Μάλιστα, οι σιδηροδρομικές εταιρίες λέγεται ότι αποτέλεσαν τους πρώτους σύγχρονους εργοδότες των εσωτερικών ελεγκτών. Το καθήκον των τελευταίων ήταν να επισκέπτονται τους πράκτορες των εισιτηρίων των σιδηροδρόμων και να επιβεβαιώνουν ότι όλες οι εισπράξεις είχαν απεικονισθεί λογιστικά. Η παλαιά ιδέα του εσωτερικού ελεγκτή συνδέεται με την έννοια της ασφάλειας και της «αστυνόμευσης». Πρωταρχικός στόχος ήταν η αποκάλυψη της απάτης (Pickett, 2003).

Φυσικά, ο εσωτερικός έλεγχος προχώρησε μέσα από έναν αριθμό σταδίων προς την ανάπτυξή του, λόγω της έντασης της πολυπλοκότητας των επιχειρησιακών λειτουργιών, αλλά και της αύξησης των διοικητικών προβλημάτων, που ανάγκασε τις διοικήσεις να εισάγουν τον εσωτερικό έλεγχο σε πολλούς και νευραλγικούς τομείς (όχι μόνο χρηματοοικονομικούς) της επιχείρησης και έτσι να θεωρηθεί αναπόσπαστο κομμάτι της.

Συνοπτικά, θα μπορούσαμε να παραθέσουμε κάποια βασικά στάδια που πέρασε ο εσωτερικός έλεγχος για να φθάσει στην τελική, σημερινή, πολύπλευρη μορφή του. Η ελεγκτική λειτουργία αρχικά εμφανίστηκε ως μέρος μιας διαδικασίας επιστασίας, ήταν μια βοηθητική, υποστηρικτική λειτουργία. Αργότερα, το 1941 με την καθιέρωση του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors – IIA) και των επαγγελματικών προτύπων, δόθηκε έμφαση σε αυτήν και πήρε τη μορφή υπηρεσίας της διοίκησης των οργανισμών, μέχρι που πρόσφατα κατέληξε να θεωρείται «υπηρεσία στον οργανισμό», του οποίου μέρος αναπόσπαστο αποτελεί η Διοίκηση. Παράλληλα με τις εξελίξεις αυτές, πιο δραστικό ρόλο ανέλαβε και το διοικητικό Συμβούλιο και η Ελεγκτική Επιτροπή (Audit Committee), καθώς και οι εξωτερικοί ελεγκτές, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση του ρόλου του εσωτερικού ελεγκτή. Παρατηρείται τέλος, μια αλλαγή οπτικής των εσωτερικών ελεγκτών, που από ελεγκτικές μόνο λειτουργίες επιτελούν πια και συμβουλευτικές. Από τη μια πλευρά λοιπόν απέκτησε πλήρη μορφή και εμπλουτίστηκε με επιπλέον δραστηριότητες και καθήκοντα, από την άλλη όμως είχε ως αποτέλεσμα να απαιτείται αναδιαμόρφωση των σχέσεων με τους ελεγχόμενους (Morgan, 1979).

Σήμερα, ο εσωτερικός έλεγχος καλύπτει όλους τους τομείς μιας επιχείρησης και συνεισφέρει τόσο στη διοίκηση, στην οποία συμμετέχει μέσω της Ελεγκτικής Επιτροπής, στην οποία ενεργό ρόλο κατέχει ο επικεφαλής συνήθως της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου, όσο και στο προσωπικό της επιχείρησης, προσπαθώντας συχνά να συμβιβάσει και να εξισορροπήσει αυτή τη διττή του φύση.

2.2 Εσωτερικός Έλεγχος Και Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου

Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζικών ιδρυμάτων, αποτελεί σύνολο ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών, που καλύπτει σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα του πιστωτικού ιδρύματος και συντελεί στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του.
Ειδικότερα αποβλέπει στη διασφάλιση των ακόλουθων στόχων :

- Τη συνεπή υλοποίηση της επιχειρησιακής στρατηγικής με αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων πόρων.
- Την αναγνώριση και αντιμετώπιση των πάσης φύσεως κινδύνων που αναλαμβάνονται, περιλαμβανομένου και του λειτουργικού κινδύνου.
- Τη διασφάλιση της πληρότητας και της αξιοπιστίας των στοιχείων και πληροφοριών που απαιτούνται, για τον ακριβή και έγκαιρο προσδιορισμό της χρηματοοικονομικής κατάστασης του πιστωτικού ιδρύματος και την παραγωγή αξιόπιστων οικονομικών καταστάσεων.
- Τη συμμόρφωση με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία του, περιλαμβανομένων των εσωτερικών κανονισμών και των κανόνων δεοντολογίας.
- Την πρόληψη και την αποφυγή λανθασμένων ενεργειών και παρατυπιών, που θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη φήμη και τα συμφέροντα του πιστωτικού ιδρύματος, των μετόχων και των συναλλασσομένων με αυτό.

Από την άλλη μεριά ο Εσωτερικός Έλεγχος, Διεθνώς και στην Ελλάδα, βελτιώνεται διαρκώς και διαφοροποιείται από την κλασσική έννοια του κατασταλτικού ελέγχου της επιθεώρησης.
Το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου μιας Τράπεζας, οφείλει να περιλαμβάνει:

- Τον καθορισμό των πολιτικών της τράπεζας και την ύπαρξη κατάλληλου οργανωτικού σχήματος.

- Την καθιέρωση και εφαρμογή αποτελεσματικών διαδικασιών για την εκτέλεση των εργασιών της και τη δημιουργία κατάλληλων επιπέδων ευθυνών, όπου ενσωματώνονται τα κατάλληλα μέτρα ελέγχου.
- Τη δημιουργία κατάλληλων συστημάτων προϋπολογισμού και απολογισμών.
- Την αποτελεσματική διοικητική πληροφόρηση.
- Τον έλεγχο των συστημάτων πληροφορικής.
- Τη διασφάλιση της αξιοπιστίας των πληροφοριακών συστημάτων.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος για τις Ελληνικές τράπεζες εισήχθη με την πράξη Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος 2438/1998 και βελτιώθηκε με την πρόσφατη πράξη 2577/2006.

Το ερώτημα που εύλογα τίθεται, στις περιπτώσεις που οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να προσαρμοστούν στο θεσμικό πλαίσιο, είναι εάν το σύνολο των μέτρων αυτών δημιουργούν κόστη και επίπονες διαδικασίες, που αποβαίνουν σε βάρος της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, αυξάνουν το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών, δημιουργούν προβλήματα στην εξυπηρέτηση των αναγκών των πελατών.

Σίγουρα τα πάντα πρέπει να μελετώνται από άποψη Κόστους/Οφέλους. Είναι όμως βέβαιο ότι ο αποτελεσματικός Εσωτερικός Έλεγχος, η ορθή πρόβλεψη και αντιμετώπιση των κινδύνων, η ύπαρξη κατάλληλων συστημάτων προϋπολογισμού/παρακολούθησης και τεκμηρίωσης των απολογισμών, μπορεί να επιβαρύνουν πρόσκαιρα τους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους μιας τράπεζας, όμως καθιστούν αποτελεσματικότερη τη διοίκησή της, διάφανη τη λειτουργία της, έναντι των μετόχων της και των πελατών της και θεμελιώνουν την αξιοπιστία της τράπεζας στην αγορά.

2.3 Αντικείμενο Του Εσωτερικού Ελέγχου

Γενικότερα, αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου είναι η διαχείριση της περιουσίας της οικονομικής μονάδας. Ειδικότερα αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου αποτελούν:

- Η οικονομική ευρωστία της επιχείρησης.
- Η έρευνα για τον εντοπισμό των αρνητικών γεγονότων και ατελειών στην επιχείρηση καθώς και η λήψη έγκαιρων μέτρων για τη θεραπεία τους.
- Η μείωση του κόστους χωρίς επιβάρυνση της ποιότητας.
- Η οργάνωση του οικονομικού λογισμού.

- Η καλύτερη εκμετάλλευση των πάγιων και κυκλοφοριακών μέσων της εκμετάλλευσης της επιχείρησης.
- Η αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση της επιχείρησης (Φλιτούρης, 2007).

2.4 Εσωτερικός Ελεγκτής

Σύμφωνα με τα Διεθνή Επαγγελματικά Πρότυπα Εσωτερικού Ελέγχου του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι μία ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική δραστηριότητα, η οποία σχεδιάζεται με σκοπό να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες κάθε οργανισμού. Επίσης, θα πρέπει να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων κάθε οργανισμού, μέσω μιας συστηματικής και οργανωμένης προσέγγισης, η οποία θα αξιολογεί και θα βελτιώνει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών διαχειρίσεως κινδύνων, ελέγχου και διακυβέρνησης. Εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι, ανάλογα με τη φύση και τις δραστηριότητες του οργανισμού που καλείται να υπηρετήσει ο υποψήφιος εσωτερικός ελεγκτής, θα πρέπει να διαθέτει και τα κατάλληλα προσόντα, δεξιότητες και εμπειρίες.

Η θέση του Εσωτερικού Ελεγκτή είναι πολύ σημαντική σε κάθε οργανισμό, καθώς είναι εκείνος που επισκοπεί, αξιολογεί και συμβουλεύει ως προς το υφιστάμενο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, δηλαδή τις πολιτικές, τις διαδικασίες και τα σημεία ελέγχου που έχουν εγκαθιδρύσει οι διοικήσεις των οργανισμών, προκειμένου να επιτυγχάνουν τους στόχους τους με οικονομία, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα και να αντιμετωπίζουν επαρκώς και αποτελεσματικά τους κινδύνους που τις χαρακτηρίζουν. Κάθε οργανισμός έχει το δικό του σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Έτσι, για παράδειγμα διαφορετικές πολιτικές και διαδικασίες ακολουθούν οι τράπεζες από ό,τι οι βιομηχανικές επιχειρήσεις.

Τα στελέχη μιας σύγχρονης Δραστηριότητας Εσωτερικού Ελέγχου, μπορεί και επιβάλλεται να έχουν διαφορετικό ακαδημαϊκό και επαγγελματικό υπόβαθρο, λόγω των διαφορετικών δραστηριοτήτων και διαδικασιών που ελέγχουν στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους. Έτσι, μία υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου μπορεί να απαρτίζεται από Οικονομολόγους, Λογιστές, Μηχανικούς, Τεχνικούς Πληροφοριακών Συστημάτων.

Εσωτερικοί ελεγκτές είναι τα στελέχη μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού, που είναι επιφορτισμένα με την κατάστρωση, τον προγραμματισμό και τη διενέργεια της όλης ελεγκτικής διαδικασίας. Για την αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών των εσωτερικών

ελεγκτών, πρέπει να γνωρίζει κάποιος την υπαλληλική σχέση που διέπει τον εργασιακό συσχετισμό ανάμεσα σε αυτούς και στην επιχείρηση στην οποία εργάζονται. (Τσακλάγκανος, 1997). Για την αποτελεσματική διενέργεια των ελέγχων οι εσωτερικοί ελεγκτές ή αλλιώς επιθεωρητές, πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από επιρροές των ελεγχόμενων. Για το λόγο αυτό οργανωτικά το τμήμα των εσωτερικών ελεγκτών, συνήθως υπάγεται απευθείας στη Διοίκηση της επιχείρησης ή στην Επιτροπή Ελέγχου (Παπαστάθης, 2003).

Οι αρμοδιότητες των εσωτερικών ελεγκτών ποικίλουν από επιχείρηση σε επιχείρηση και είναι δυνατό να περιορίζονται σε ελέγχους τηρήσεως των εσωτερικών οδηγιών ή κανονισμών, ή να εκτείνονται σε λειτουργικούς και διαχειριστικούς ελέγχους διαφόρων τμημάτων της επιχείρησης. Οι εσωτερικοί ελεγκτές παρέχουν στη διοίκηση αξιόλογες πληροφορίες για τη λήψη αποφάσεων, που διασφαλίζουν την αποτελεσματική λειτουργία της. Ο εσωτερικός ελεγκτής, επιθεωρώντας το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, αξιολογεί τόσο τον αποτελεσματικό σχεδιασμό του συστήματος, όσο και την αποτελεσματική λειτουργία του. Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να έχει διαρκή ετοιμότητα και ευαισθησία για την κάλυψη γεγονότων μέσα στην επιχείρηση, που χρειάζονται να αναφερθούν στα ανώτερα ιεραρχικά κλιμάκια (Παπαστάθης, 2003).

Ο ρόλος των εσωτερικών ελεγκτών στις σύγχρονες οικονομικές μονάδες και κρατικούς οργανισμούς γίνεται όλο και σπουδαιότερος. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες έχουν συσταθεί Ινστιτούτα Εσωτερικών Ελεγκτών, τα οποία προωθούν και προάγουν τα θέματα του εσωτερικού ελέγχου σε νέους τομείς της επιχειρηματικής δράσης (Παπαστάθης, 2003).

Βασικά εργαλεία των εσωτερικών ελεγκτών είναι (Τριανταφυλλίδης, 2006):

- Τα Διεθνή Πρότυπα (Standards for the Professional Practice of Internal Auditing). Σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο τα πλέον έγκυρα και γενικής αποδοχής ελεγκτικά πρότυπα που καθορίζουν τη φύση, την έκταση και το σκοπό της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου, εμπεριέχονται στα εκδοθέντα από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών «Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου». Σύμφωνα με το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (δικτυακός τόπος hiia.gr, 2009) , ο σκοπός των προτύπων είναι να:

i) Περιγράψουν τις βασικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν την πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου.

ii) Αποτελέσουν το γενικό πλαίσιο βάσει του οποίου παρέχονται και προάγονται οι προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες του Εσωτερικού Ελέγχου.

iii) Αποτελέσουν μέτρο αξιολόγησης της απόδοσης του Εσωτερικού Ελέγχου.

iv) Προωθήσουν τη βελτίωση σε οργανωτικές διαδικασίες και λειτουργίες.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι η πεποίθηση της διοίκησης ότι τα Πρότυπα δεν προσθέτουν αξία στην επιχείρηση, η έλλειψη του απαραίτητου προσωπικού και χρόνου, η μη συμμόρφωση με το Πρότυπο 1300 (πρόγραμμα ποιοτικής διασφάλισης και βελτίωσης) σε πολλές επιχειρήσεις διεθνώς, αποτελούν εμπόδιο για την αποτελεσματική εργασία του εσωτερικού ελεγκτή (Burnaby et al, 2009).

- Κώδικας Δεοντολογίας του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών(ΙΙΑ). Ο Κώδικας Δεοντολογίας του διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (ΙΙΑ) εξειδικεύει τους κανόνες συμπεριφοράς τους, ως προσώπων και επαγγελματιών, όσον αφορά την Ακεραιότητα, Αντικειμενικότητα και Εμπιστευτικότητα που πρέπει να επιδεικνύουν (Πάσχας 2006). Ενδεικτικό παράδειγμα της χρησιμότητας του Κώδικα είναι η κατοχύρωση σε αυτόν από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, της ανεξαρτησίας, που θεωρείται η σφραγίδα του ελεγκτικού επαγγέλματος. Αυτή όμως κατοχυρώνεται και από άλλους οργανισμούς, καθώς έχουν αναγνωρίσει τη σημαντικότητά της, τόσο από επαγγελματική, όσο και από ηθική άποψη και την έχουν κωδικοποιήσει και αυτοί σε κώδικες επαγγελματικής ηθικής (Vanasco, 1994)

- Η Πιστοποίηση των Εσωτερικών Ελεγκτών. Την κύρια υπευθυνότητα για την επαγγελματική επάρκεια και πιστοποίηση, έχουν τόσο η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, όσο και κάθε ένας εσωτερικός ελεγκτής, κάτι που ορίζεται και από τον Κώδικα Δεοντολογίας του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (ΙΙΑ) (Πάσχας 2006).

- Η συνεχής επαγγελματική εκπαίδευσή τους. Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διατηρούν την τεχνική τους επάρκεια μέσω συνεχούς εκπαίδευσης και έχουν την προσωπική ευθύνη για τη συνέχιση της εκπαίδευσής τους, προκειμένου να διατηρήσουν την επαγγελματική τους επάρκεια. Πρέπει να ενημερώνονται για τις βελτιώσεις και τις πρόσφατες εξελίξεις σε πρότυπα, στις διαδικασίες και στις τεχνικές του εσωτερικού ελέγχου. Η συνεχής εκπαίδευση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ιδιότητάς του ως μέλους και της συμμετοχής του σε επαγγελματικούς συλλόγους, καθώς και μέσω της παρακολούθησης συνεδρίων, σεμιναρίων, μαθημάτων ανώτερης εκπαίδευσης καθώς και μέσω εσωτερικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα (Παπαστάθης, 2003).

Η Πιστοποίηση των εσωτερικών ελεγκτών και ειδικότερα η βασική το CIA (Certified Internal Auditor) , αλλά και άλλες εξειδικευμένες πιστοποιήσεις, όπως το CFSA (Certified Financial Services Auditor), CCSA (Certification in Control Self Assessment), CGAP (Certified Government Auditing Professional), αποτελεί μια διαδικασία όπου μετά από

διεθνείς εξετάσεις, οι επαγγελματίες Εσωτερικοί Ελεγκτές που πληρούν παράλληλα και σειρά από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, πέραν της επιτυχίας στις εξετάσεις, πιστοποιούν με διεθνή standards το επίπεδο των δεξιοτήτων τους (Πάσχας 2006). Για τη διατήρησή της όμως, απαραίτητη είναι η συνεχής εκπαίδευση με πρωτοβουλία των ιδίων, όπως προαναφέρθηκε.

2.5 Κώδικας Δεοντολογίας Εσωτερικού Ελέγχου

Οι κανόνες συμπεριφοράς του εσωτερικού ελέγχου αλλά κυρίως των εσωτερικών ελεγκτών είναι οι εξής:

- Ανεξαρτησία
- Ακεραιότητα
- Αντικειμενικότητα και αμεροληψία
- Εμπιστευτικότητα
- Ικανότητα

Στις παρακάτω παραγράφους αναλύονται εκτενώς τα ανωτέρω χαρακτηριστικά.

Ανεξαρτησία. Ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι ανεξάρτητος από τη διεύθυνση του ελεγχόμενου και δεν έχει οποιαδήποτε άμεση υπευθυνότητα, ή εξουσία πάνω στις δραστηριότητες που αποτελούν αντικείμενο ελέγχου. Οι υπηρεσίες που εκτελούνται από τους ελεγκτές είναι συμβουλευτικής φύσεως και με κανένα τρόπο δεν απαλλάσσουν τους εσωτερικούς ελεγκτές από τις ευθύνες. Ο Εσωτερικός Έλεγχος θα έχει καθαρά συμβουλευτικό ρόλο στον καθορισμό των μεθόδων και συστημάτων ελέγχου, τα οποία θα ενσωματώνονται σε οποιοδήποτε νέο σύστημα. Για να διασφαλίζεται ότι η ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου δεν επηρεάζεται δυσμενώς, οι εσωτερικοί ελεγκτές δεν θα πρέπει να αναπτύσσουν ή να εγκαθιστούν συστήματα και διαδικασίες, ούτε να αναμιγνύονται σε οποιαδήποτε δραστηριότητα την οποίαν ενδεχομένως θα αναγκαστούν οι εσωτερικοί ελεγκτές να εξετάσουν.

Ακεραιότητα. Η ακεραιότητα των Εσωτερικών Ελεγκτών καλλιεργεί την εμπιστοσύνη και έτσι παρέχει τη βάση για αξιοπιστία στην κρίση τους. Στα πλαίσια αυτά ο εσωτερικός ελεγκτής: θα πρέπει να εκτελεί την εργασία του με τιμιότητα, ζήλο, και υπευθυνότητα. Δεν θα λαμβάνει εν γνώσει του μέρος σε οποιαδήποτε παράνομη δραστηριότητα, ή θα εμπλέκεται σε δραστηριότητες οι οποίες είναι δυσφημιστικές για την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου.

Τέλος θα σέβεται και θα συνεισφέρει στους έννομους και ηθικούς στόχους του ελεγχόμενου και της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.

Αντικειμενικότητα και Αμεροληψία. Οι εσωτερικοί ελεγκτές θα πρέπει να παρουσιάζουν το υψηλότερο δυνατό επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας στη συλλογή, αξιολόγηση, και διοχέτευση πληροφοριών σε σχέση με τη δραστηριότητα ή διαδικασία που εξετάζεται. Οι εσωτερικοί ελεγκτές διενεργούν μια ισοζυγισμένη αξιολόγηση των σχετικών περιστάσεων και δεν επηρεάζονται ανάρμοστα από δικά τους συμφέροντα ή συμφέροντα άλλων στη διαμόρφωση των απόψεών τους. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια ο εσωτερικός ελεγκτής:

- δε συμμετέχει σε οποιαδήποτε δραστηριότητα ή σχέση, η οποία μπορεί να επηρεάσει ή μπορεί να θεωρηθεί ότι επηρεάζει την αμερόληπτη κρίση του. Η συμμετοχή αυτή περιλαμβάνει εκείνες τις δραστηριότητες ή σχέσεις, οι οποίες μπορούν να έρθουν σε σύγκρουση με τα συμφέροντα του ελεγχόμενου.
- δεν αποδέχεται οτιδήποτε το οποίο μπορεί να επηρεάσει ή μπορεί να θεωρηθεί ότι θα επηρεάσει την επαγγελματική του κρίση.
- θα γνωστοποιεί όλα τα ουσιώδη γεγονότα τα οποία γνωρίζει και που αν αυτά δεν γνωστοποιηθούν μπορεί να αλλοιώσουν την αναφορά των δραστηριοτήτων που εξετάζονται.

Εμπιστευτικότητα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές σέβονται την αξία και την ιδιοκτησία των πληροφοριών που λαμβάνουν και δε γνωστοποιούν οποιαδήποτε πληροφορία χωρίς κατάλληλη εξουσιοδότηση, εκτός και αν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση να το πράξουν. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια ο εσωτερικός ελεγκτής:

- θα χρησιμοποιεί και θα προστατεύει με σύνεση τις πληροφορίες που λαμβάνει μέσα στα πλαίσια των καθηκόντων του.
- δε θα χρησιμοποιεί τις πληροφορίες για οποιοδήποτε προσωπικό όφελος, ή με οποιοδήποτε τρόπο, ο οποίος θα μπορούσε να είναι αντίθετος με το νόμο ή να είναι επιζήμιος στους ηθικούς στόχους της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.

Ικανότητα. Οι εσωτερικοί ελεγκτές εφαρμόζουν την απαιτούμενη γνώση, προσόντα και εμπειρία κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια ο εσωτερικός ελεγκτής:

- θα εμπλέκεται μόνο σε εκείνες τις υπηρεσίες για τις οποίες κατέχει την απαραίτητη γνώση, προσόντα και εμπειρία.

- θα εκτελεί υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου σύμφωνα με τα Πρότυπα για Επαγγελματική Άσκηση του Εσωτερικού Ελέγχου (Standards for the Professional Practice of Internal Auditing) και το Εγχειρίδιο Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit Manual).
- θα βελτιώνει συνεχώς τον επαγγελματισμό, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα της εργασίας του.

2.6 Νομικό Πλαίσιο

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη ζήτηση υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου από τις οικονομικές μονάδες όλων των τομέων της οικονομίας. Ο εσωτερικός έλεγχος σήμερα, δεν είναι πλέον μια δραστηριότητα εξαρτημένη από την προσωπικότητα του ελεγκτή, παρόλο που ο ρόλος αυτού είναι σημαντικός για τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου (Παπαστάθης, 2003).

Στην Ελλάδα, ο νόμος 5076/1931 είχε ως στόχο την ίδρυση οργανωμένου σώματος Ελεγκτών, οι εξαγγελίες του οποίου υλοποιήθηκαν το 1955 με το Ν.μ. 3329/1955, οπότε και ιδρύθηκε το «Σώμα Ορκωτών Λογιστών» (ΣΟΛ). (Τσακλάγκανος, 1997)

Στη χώρα μας τα καθ' ύλην αρμόδια όργανα της Ελληνικής Κεφαλαιαγοράς (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς & Διοικητικό Συμβούλιο Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών) απαιτούν, από τις επιχειρήσεις που επιθυμούν την εισαγωγή των μετοχών τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, να διαθέτουν αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο. Πιο συγκεκριμένα η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με τις αποφάσεις (Απόφαση 5/204/14.11.2000 ΦΕΚ 1487/Β/16.12.2000, ΦΕΚ 110Α/17.5.2002) υποχρέωσε τις εισηγμένες στο ΧΑΑ εταιρίες, να έχουν ξεχωριστό τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου (Παπαστάθης, 2003).

Με το Π.Δ./ΤΕ 2577/9.3.2006 της Τράπεζας της Ελλάδος (Koutoupis et al., 2009) προσαρμόστηκαν στις τρέχουσες συνθήκες, οι αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, τόσο σε επίπεδο ιδρύματος όσο και σε επίπεδο ομίλου. Ωστόσο έγγραφα και αποφάσεις όπως οι παρακάτω ενδεικτικά, τροποποιούν ή συμπληρώνουν το ως άνω Π.Δ. (δικτυακός τόπος bankofgreece, 2009):

1. Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006: «Συμπλήρωση της ΠΔ//ΤΕ 2577/2006, σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των

Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων»

2. Απόφαση ΕΤΠΘ 242/6/4.5.2007: «Τροποποίηση του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, με το οποίο εξειδικεύονται οι βασικές αρχές και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, για τη νομιμοποίηση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»
3. Απόφαση ΕΤΠΘ 257/4/22.2.2008: «Τροποποίηση του Παραρτήματος 4 της ΠΔ//ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως ισχύει». Η Τράπεζα της Ελλάδος, με την ΠΔ//ΤΕ 2438/6.8.1998, κάνει λόγο για την ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου και τη σύσταση «Επιτροπής Ελέγχου» στα Πιστωτικά Ιδρύματα.

Οι ανωτέρω αποφάσεις συνέβαλαν θετικά στην αναγνώριση της ανάγκης ίδρυσης και λειτουργίας της υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη των εταιριών, καθώς και στην αναβάθμιση του επαγγέλματος του Εσωτερικού Ελεγκτή (Παπαστάθης, 2003).

Σε επίπεδο επαγγελματικής οργάνωσης στην Ελλάδα με την απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών 1477/7.6.85., ιδρύθηκε και λειτουργεί το «Ελληνικό Ινστιτούτο Ελεγκτών», το οποίο αποτελεί συλλογικό επαγγελματικό όργανο των Εσωτερικών Ελεγκτών. Το Ινστιτούτο αποτελείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο και έχει ως μέλη του, εσωτερικούς ελεγκτές πτυχιούχους ανωτάτων σχολών, διακεκριμένους για τις γνώσεις, το ήθος και την τιμιότητά τους (Παπαστάθης, 2003).

Η νομοθεσία σαφώς και συμβάλλει στην ένταξη του επαγγέλματος του εσωτερικού ελεγκτή στη σφαίρα των επαγγελμάτων με αναγνωρισμένο κύρος, δεν αρκεί όμως μόνο η νομική του οριοθέτηση και κατοχύρωση, αλλά θα πρέπει να συνδυασθεί με την υποβοήθησή του από τη Διοίκηση των εκάστοτε επιχειρήσεων.

2.7 Νομοθεσία Που Ισχύει Για Τα Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα

Με την Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας 2438 / 6.8.1998 επιβάλλεται στις τράπεζες η εγκαθίδρυση αποτελεσματικών δικλείδων ασφαλείας, προκειμένου οι απορρέοντες από τη δραστηριότητά τους κίνδυνοι να παρακολουθούνται και να

αντιμετωπίζονται επαρκώς. Οι ανωτέρω αναφερόμενες δικλείδες καθιστούν απαραίτητο σε μία τράπεζα το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της.

Οι διοικήσεις των τραπεζών αναθέτουν σε εσωτερικές μονάδες τους (διευθύνσεις εσωτερικού ελέγχου ή διευθύνεις επιθεωρήσεως) την παρακολούθηση και αξιολόγηση της επάρκειας των συστημάτων ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος εξυπηρετεί την αποτελεσματική παρακολούθηση των κινδύνων και δικλείδων ασφαλείας, παρέχοντας συμβουλές και κατευθύνσεις σχετικά με τους κινδύνους, που απειλούν τους στόχους που έχουν τεθεί από τις διοικήσεις των τραπεζών.

Σχετικά με τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου των τραπεζών, μεταξύ άλλων, η Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας 2438 / 6.8.1998 περιλαμβάνει τα εξής:

Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με σύνολο ενεργητικού προσαυξημένο με το υπόλοιπο των λογαριασμών τάξεως (με εξαίρεση τους λογαριασμούς πληροφοριών και δικαιούχων αλλότριων περιουσιακών στοιχείων) που υπερβαίνει το ποσό των 880,4 εκατομμυρίων ευρώ, οφείλει να έχει συστήσει ανεξάρτητη εξειδικευμένη υπηρεσιακή μονάδα, που καθήκον θα έχει την παρακολούθηση και τον έλεγχο των κινδύνων όλων των υπηρεσιακών μονάδων και των θυγατρικών.

Τα χρηματοπιστωτικά αυτά ιδρύματα οφείλουν να έχουν συστήσει Επιτροπή Ελέγχου, τα μέλη της οποίας θα πρέπει να διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις και εμπειρία, ενώ δε θα έχουν εκτελεστικές αρμοδιότητες. Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, το διοικητικό συμβούλιο θα πρέπει να αξιολογεί την επάρκεια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής του, καθώς επίσης και να καθορίζει στρατηγικές βελτίωσής του.

Οι εξωτερικοί ελεγκτές που διενεργούν τον τακτικό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων, θα πρέπει να αναφέρουν στην έκθεσή τους τυχόν προβλήματα και αδυναμίες στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου που εντόπισαν κατά τη διενέργεια του ελέγχου τους. Κάθε τρία χρόνια θα ανατίθεται σε εξωτερικούς ελεγκτές, η αξιολόγηση της επάρκειας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και η έκθεση αξιολόγησης που θα συντάσσεται, θα κοινοποιείται στην Τράπεζα της Ελλάδας. Ειδικότερα, ως προς την υπηρεσιακή μονάδα εσωτερικού ελέγχου (γνωστή και ως διεύθυνση επιθεώρησης) οι βασικές αρχές και κριτήρια που καθορίζουν την αποτελεσματικότητά της ως προς την παρακολούθηση των απορρεόντων κινδύνων είναι τα ακόλουθα:

- Ύπαρξη εγκεκριμένης και καταγεγραμμένης πολιτικής σχετικά με την παρακολούθηση των κινδύνων.

- Τεκμηρίωση και λεπτομερής καταγραφή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.
- Καταγεγραμμένη μεθοδολογία, στόχοι, προγράμματα και διαδικασίες ελέγχου.
- Καθορισμός αποδεκτών ανώτατων ορίων ανάληψης κινδύνου και θέσπιση ορίων διακοπής ζημιογόνων δραστηριοτήτων.
- Προσδιορισμός διορθωτικών ενεργειών σε περιπτώσεις αδυναμίας ή αποτυχίας των ελεγκτικών μηχανισμών.
- Καθιέρωση μηχανισμών ελέγχου του βαθμού συμμόρφωσης προς τις υποδείξεις των ελέγχων και ενημέρωση της διοίκησης σχετικά με τις διορθωτικές ενέργειες.
- Κάλυψη όλων των συναλλαγών του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος.
- Ύπαρξη δυνατότητας ελέγχου των εργασιών που έχουν διεκπεραιωθεί από εξωτερικούς συνεργάτες.
- Διενέργεια τακτικών ελέγχων προκειμένου να διαπιστωθεί η ορθή εφαρμογή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και οι διαδικασίες αξιολόγησής του.
- Διενέργεια ελέγχου ως προς τις σημαντικές μεταβολές των οικονομικών μεγεθών και των αιτιών των αποκλίσεων μεταξύ προϋπολογιστικών και απολογιστικών στοιχείων.
- Υποβολή προς το διοικητικό συμβούλιο, έκθεσης αξιολόγησης της ποιότητας του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος εντός τριμήνου από τη λήξη της ετήσιας οικονομικής χρήσης και κοινοποίησή της στην Τράπεζα της Ελλάδας.

2.8 Ο Εσωτερικός Έλεγχος Αναβαθμίζεται

Τα συμπεράσματα της ετήσιας -έβδομης κατά σειρά- παγκόσμιας έρευνας της Pwc για τον εσωτερικό έλεγχο - «State of the Internal Audit 2011», στην οποία πήραν μέρος περισσότερα από 2.500 διευθυντικά στελέχη εσωτερικού ελέγχου από 46 χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, που ανακοινώθηκαν πρόσφατα, αφενός αναβαθμίζουν περαιτέρω το σημαντικό ρόλο που έχει ο εσωτερικός έλεγχος για την αντιμετώπιση των επιχειρησιακών κινδύνων που σχετίζονται με τις εταιρικές στρατηγικές, αφετέρου ανέδειξαν και σημαντικές ασυμφωνίες.

Δηλαδή, σε άλλους τομείς επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους οι διοικήσεις των εταιρειών και σε άλλους στρέφουν την προσοχή τους οι εσωτερικοί ελεγκτές. Για παράδειγμα, ενώ οι διοικήσεις επιδιώκουν ανάπτυξη σε νέες γεωγραφικές αγορές, οι εσωτερικοί ελεγκτές απαντούν ότι η περιοχή αυτή βρίσκεται έξω από την εμβέλεια των δραστηριοτήτων τους. Επίσης, ενώ το 70% των διοικήσεων σχεδιάζουν άμεσες επενδύσεις σε

νέες τεχνολογίες, το ποσοστό των εσωτερικών ελεγκτών που σχεδιάζουν έλεγχο για την αντίστοιχη περιοχή δεν ξεπερνά το 25%. Υπάρχει, ωστόσο και μια σημαντική περιοχή κινδύνου στην οποία διοικήσεις και ελεγκτές συμπίπτουν. Είναι οι κίνδυνοι γύρω από την κανονιστική και νομοθετική συμμόρφωση. Μια περιοχή, για την οποία οι δύο στους τρεις εσωτερικούς ελεγκτές δηλώνουν ότι μέσα στο 2011 σκοπεύουν να αυξήσουν τους σχετικούς ελέγχους τους.

Επίσης, οι τρεις σημαντικές περιοχές και οι σχετικοί επιχειρησιακοί κίνδυνοι, όπως τους αναγνώρισε η έρευνα -και καλεί τις Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου να στρέψουν την προσοχή τους- είναι κατ' αρχήν η Στρατηγική Ανάπτυξη (οι αναδυόμενες αγορές, συγχωνεύσεις και εξαγορές). Στη συνέχεια η Πληροφορική (η ασφάλεια και προστασία δεδομένων και οι αναδυόμενες τεχνολογίες) και τέλος το Ρυθμιστικό Πλαίσιο, δηλαδή η αβεβαιότητα και οι συνεχείς μεταβολές στο κανονιστικό και νομοθετικό πλαίσιο, που δίνουν την ευκαιρία στον εσωτερικό έλεγχο να συνδράμει στην ανάπτυξη αποτελεσματικών και αποδοτικών προγραμμάτων συμμόρφωσης.

Ωστόσο, η PricewaterhouseCoopers και με την προηγούμενη παγκόσμια έρευνα 2010 που διενήργησε σε 55 χώρες -μεταξύ των οποίων και στην Ελλάδα- είχε ήδη χαρακτηρίσει «απαραίτητη και αναγκαία» τη μετεξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου και την αναβάθμισή του σε ανώτερο επαγγελματικό επίπεδο. Στη χώρα μας μάλιστα, οι επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου είχαν επισημάνει ότι, ο έλεγχος για τη διαχείριση κινδύνων υπερβαίνει κατά πολύ τη διασφάλιση και ότι οι υπάρχουσες εσωτερικές δικλείδες ασφαλείας «λειτουργούν καλώς». Οι Έλληνες συμμετέχοντες επεσήμαναν την ανάγκη αναβάθμισης του εσωτερικού ελέγχου σε στρατηγικό σύμβουλο της ανώτερης διοίκησης, για θέματα εκτίμησης και διαχείρισης κινδύνων. Υπογράμμισαν επίσης, την ανάγκη επίτευξης καλύτερου συντονισμού και συνεργασίας, των διαφορετικών φορέων μέσα στις εταιρείες που παρέχουν υπηρεσίες ελέγχου, διαχείρισης κινδύνων και κανονιστικής συμμόρφωσης και ότι στην Ελλάδα υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες, ώστε η τεχνολογία να αξιοποιείται περισσότερο από τα Τμήματα Εσωτερικού Ελέγχου. Ο τομέας θα πρέπει να διευρύνει τις γνώσεις και τις ικανότητές του, έτσι ώστε να είναι έτοιμος να αναλάβει ηγετικό ρόλο για την υποστήριξη των διευθυντικών και ανωτέρων διοικητικών στελεχών.

Ήταν επίσης πολλοί εκείνοι που απέδωσαν την οικονομική κρίση στη μη αποτελεσματική διαχείριση κινδύνου. Παρατήρησαν ακόμη ότι οι διευθύνοντες σύμβουλοι εταιρειών -από όλους τους κλάδους-, επιθυμούσαν να αναβαθμίσουν τη δυνατότητα

συνολικής διαχείρισης κινδύνου, ώστε να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι για το γεμάτο προκλήσεις επιχειρηματικό περιβάλλον.

2.9 Χαρακτηριστικά Ενός Αποτελεσματικού Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου

Κανένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου δεν είναι τέλειο, ώστε να γίνει πρότυπο απ' όλες τις επιχειρήσεις. Κάθε επιχείρηση έχει τα ειδικά χαρακτηριστικά της, ανάλογα με το μέγεθός της, το αντικείμενό της και το γεωγραφικό χώρο που λειτουργεί. Έτσι με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά, οι επιχειρήσεις οργανώνουν και τους αντίστοιχους εσωτερικούς ελέγχους, για να βοηθήσουν την επιχείρηση να πετύχει τους βασικούς στόχους της. Εντούτοις, ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου, για να είναι ικανοποιητικό, πρέπει να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Οργανωτικό σχέδιο, καλά μελετημένο.
- Ικανοποιητικό σύστημα εξουσιοδότησης, αρμοδιοτήτων και ευθυνών.
- Λογιστική διάρθρωση.
- Σύγχρονη πολιτική προσωπικού.
- Κατάλληλο και αποτελεσματικό προσωπικό εσωτερικού ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να παρουσιασθούν περιληπτικά κάποιες έρευνες που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο και μπορούν να συνεισφέρουν στην εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων. Στις παραγράφους που ακολουθούν αναφέρεται καταρχήν ο ερευνητής – μελετητής της κάθε έρευνας, περιγράφεται το θέμα που πραγματεύεται, έπειτα αναγράφεται η μεθοδολογία που έχει ακολουθηθεί και τέλος αναγράφονται τα συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει η κάθε έρευνα.

3.1 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Πίνακας 1: Βιβλιογραφική επισκόπηση

ΟΝΟΜΑ	ΕΤΟΣ	ΘΕΜΑ	ΜΕΘΟΔΟΣ
GARETH M.	1980	Εσωτερικός ελεγκτής	Ερωτηματολόγιο
CELAL K.	1989	Εσωτερικός ελεγκτής	Ερωτηματολόγιο
ADAMS M.	1994	Εσωτερικός ελεγκτής	Βιβλιογραφική έρευνα
ROCCO R.V.	1994	Ελεγκτική Επιτροπή	Βιβλιογραφική έρευνα
ALAN R.	1994	Εξωτερικοί -Εσωτερικοί ελεγκτές	Ερωτηματολόγιο
ALI N.A.	1994	Εσωτερικός έλεγχος	Ερωτηματολόγιο
COLBERT J.L.	1995	Προσέγγιση ελέγχου	Βιβλιογραφική έρευνα
ALDERMAN W.	1995	Προσέγγιση ελέγχου	Βιβλιογραφική έρευνα
CHAN M.K.	1995	Μεθοδολογία εσωτερικού ελέγχου	Case study
ROCCO R.V.1996	1996	Ανεξαρτησία ελεγκτών	Βιβλιογραφική έρευνα
LOUKIS E.& SPINELLIS D.	2001	Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου	Ερωτηματολόγιο
READ W.J &RAMA D.V.	2003	Καταγγελίες δυσλειτουργιών	Ερωτηματολόγιο
HARON H.	2004	Εξωτερικοί -Εσωτερικοί ελεγκτές	Ερωτηματολόγιο
ABDULRAHMAN 1.M.	2004	Εξωτερικός και Εσωτερικός έλεγχος	Ερωτηματολόγιο
FAUDZIAH H.F.	2005	Εσωτερικός έλεγχος	Ερωτηματολόγιο
BIERSTAKER J.C	2006	Εσωτερικός έλεγχος	Ερωτηματολόγιο
ALLEGRINI M.	2006	Εσωτερικός έλεγχος	Βιβλιογραφική έρευνα
DURBIN N.R.	2007	Καταπολέμηση απάτης	Βιβλιογραφική έρευνα
DESSALEGN G.M.	2007	Εσωτερικός έλεγχος	Case study
KOUTOUPIS &TSAMIS	2008	Προσέγγιση ελέγχου	Βιβλιογραφική έρευνα
AHMAD A.A	2008	Εσωτερικός ελεγκτής	Ερωτηματολόγιο
AHMAD Z. &TAYLOR D.	2009	Ανεξαρτησία ελεγκτών	Ερωτηματολόγιο
JOE C.	2009	Ανεξαρτησία ελεγκτών	Ερωτηματολόγιο
BURNABY P.&HASS S.	2009	Εσωτερικός έλεγχος	Ερωτηματολόγιο
PALFI C & MURESAN	2009	Εσωτερικός έλεγχος	Βιβλιογραφική έρευνα

Αρχικά ο Gareth M. το 1980 ανέλυσε τη σύγκρουση ρόλων του εσωτερικού ελεγκτή και των προβλημάτων που προκύπτουν με τους ελεγχόμενους, από μια οπτική που δίνει έμφαση στην πλουραλιστική φύση της οργανωσιακής δομής της ζωής. Για την έρευνά του, χρησιμοποίησε ερωτηματολόγια που απαντήθηκαν από εσωτερικούς ελεγκτές σε αστυνομικά τμήματα (40 απαντήσεις), εκπαιδευτικά ιδρύματα (172 απαντήσεις) και κοινωνικές υπηρεσίες (138 απαντήσεις). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ελεγκτική λειτουργία, αρχικά εμφανίστηκε ως μέρος μιας διαδικασίας επιστασίας, με την καθιέρωση του Ινστιτούτου Εσωτερικών

Ελεγκτών και των επαγγελματικών προτύπων, δόθηκε έμφαση σε αυτήν ως μια υπηρεσία της Διοίκησης και πρόσφατα έχει καταλήξει να θεωρείται «υπηρεσία στον οργανισμό», του οποίου μέρος αναπόσπαστο αποτελεί η Διοίκηση. Φάνηκε λοιπόν μια αλλαγή οπτικής των εσωτερικών ελεγκτών, που από ελεγκτικές μόνο λειτουργίες επιτελούν και συμβουλευτικές, με αποτέλεσμα να απαιτείται αναδιαμόρφωση των σχέσεων με τους ελεγχόμενους και να προκύπτουν προβλήματα από τη μεταβολή αυτή, όπως και από την εγγενή σύγκρουση των ρόλων τους.

Έπειτα, ο Celal K. (1989) μελέτησε τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στις Τράπεζες της Τουρκίας και για το σκοπό αυτό ακολούθησε την εξής μεθοδολογία: 25 ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε υπευθύνους των εσωτερικών ελεγκτών στις Τράπεζες και απαντήθηκαν 14 (ποσοστό απαντήσεων 56%), ενώ 90 διαφορετικά ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε ελεγκτές και απαντήθηκαν 50 από εργαζόμενους σε 15 Τράπεζες (ποσοστό απαντήσεων 56%). Μέσα στα συμπεράσματα που προέκυψαν, είναι και η επιβεβαίωση ότι με την αύξηση της χρήσης των υπολογιστών, της διεθνούς επέκτασης των Τραπεζών και του διεθνισμού γενικότερα, αυξάνεται η σημασία του εσωτερικού ελέγχου στον τραπεζικό τομέα. Ο αριθμός των εσωτερικών ελεγκτών σχετίζεται με το μέγεθος της Τράπεζας και η έρευνα έδειξε ότι μεγαλύτερου μεγέθους Τράπεζες, έτειναν να απασχολούν μειωμένο αναλογικά προσωπικό εσωτερικών ελεγκτών. Όλοι οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν αποφοιτήσει από Πανεπιστήμια και έχουν σπουδάσει Λογιστική. Επιπλέον, ρωτήθηκε αν οι πτυχιούχοι πρέπει να είναι θεωρητικοί ή περισσότερο πρακτικοί και παρόλο που τα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι μάλλον απομακρυσμένα από την πρακτική, θεωρήθηκε ότι με την εκπαίδευση πάνω στην εργασία και σε προγράμματα που γίνονται στο σπίτι, αποκτάται η γνώση και η εμπειρία. Τέλος, η έρευνα έδειξε ότι η εργασία του εσωτερικού ελέγχου είναι ένα καλό θεμέλιο για υψηλές διευθυντικές θέσεις.

Αργότερα, το 1994 ο Adams M. B. διεξήγαγε έρευνα για το αν και πώς η Θεωρία της Αντιπροσώπευσης μπορεί να συνεισφέρει στην εξήγηση της ύπαρξης και αναγκαιότητας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι, μπορεί με διάφορους τρόπους η Θεωρία της Αντιπροσώπευσης να συνεισφέρει στην εξήγηση της ύπαρξης και αναγκαιότητας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.

Κατά τη διάρκεια του ίδιου έτους, ο Rocco R. V. (1994), εξέτασε τη διεθνή προοπτική των ελεγκτικών επιτροπών στο πλαίσιο των αυξανόμενων πιέσεων για μεγαλύτερη εταιρική υπευθυνότητα από τις εταιρίες, την υποχρέωση των εταιριών που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο να συστήνουν ελεγκτικές επιτροπές και την τάση της διεθνούς επέκτασής

τους. Για το σκοπό αυτό προέβη σε εκτεταμένη βιβλιογραφική έρευνα και κατέληξε σε ποικίλα ευρήματα. Ειδικότερα, προέκυψε ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές, οφείλουν να αποδεχτούν την πρόκληση της παροχής κατάλληλων πληροφοριών και εκπαίδευσης στα μέλη της ελεγκτικής επιτροπής, διότι αυτό θα τους επιτρέψει να διαχειριστούν καλύτερα την ποικιλία των καθηκόντων τους που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο, την οργανωσιακή διακυβέρνηση και τις διαχειριστικές εκθέσεις. Επιπλέον, η σημασία των επιτροπών ελέγχου στην ενδυνάμωση της εταιρικής διακυβέρνησης, έχει αναγνωριστεί πλήρως τις τελευταίες μόλις δεκαετίες, με το πλήθος αρμοδιοτήτων που τους έχουν ανατεθεί.

Η δήλωση σχετικά με τα Ελεγκτικά Πρότυπα (Statement on Auditing Standards – SAS) που εκδόθηκε το 1991, είχε ως στόχο τη διασαφήνιση διάφορων πλευρών της σχέσης που μπορεί να έχουν οι εξωτερικοί με τους εσωτερικούς ελεγκτές. Στόχος της έρευνας των Alan R. et al το 1994, ήταν η περιγραφή της ιστορικής εξέλιξης, των πτυχών και χαρακτηριστικών της σχέσης που αναπτύσσεται ανάμεσα στους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές (υπό το πρίσμα του SAS 65). Για το λόγο αυτό στάλθηκε ερωτηματολόγιο σε δείγμα 130 εταιριών, εξαιτίας του γεγονότος ότι 22 εταιρίες δεν είχαν ξεχωριστά τμήματα εσωτερικού ελέγχου και από τις 8 εταιρίες δεν κατάφεραν να απαντήσουν όλοι αυτοί που τους ζητήθηκε. Απαντήθηκαν τα ερωτηματολόγια από εταιρίες και συγκεκριμένα από το γενικό διευθυντή εσωτερικού ελέγχου, από το γενικό διευθυντή οικονομικών, τον πρόεδρο της ελεγκτικής επιτροπής και τον εξωτερικό ελεγκτή, που ήταν επικεφαλής στον έλεγχο της καθεμίας από αυτές τις εταιρίες (ποσοστό απαντήσεων περίπου 76,9%). Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι στις περισσότερες εταιρίες, έχει αναπτυχθεί συνεργασία και ομαδική εργασία όσον αφορά τον έλεγχο από τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές και το SAS είχε ελάχιστη επιρροή στις σχέσεις αυτές. Τέλος, στις περιπτώσεις που το προσωπικό των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου, δεν ανταποκρίνεται στο απαιτούμενο επίπεδο επαγγελματισμού, ή παρατηρείται συχνή αλλαγή ελεγκτικών εταιριών από τους οργανισμούς, υπάρχει νέα καθοδήγηση για την αποτελεσματική και αποδοτική αντιμετώπιση των εσωτερικών ελεγκτών από τους ανεξάρτητους ελεγκτές.

Περαιτέρω, το 1994 ο Ali N. A. διεξήγαγε μια έρευνα, που πραγματευόταν την επιρροή της πίεσης του χρονικού προϋπολογισμού στη λειτουργία και ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και τη συμπεριφορά των εσωτερικών ελεγκτών απέναντι σε αυτά. Για τις ανάγκες της έρευνας στάλθηκε ερωτηματολόγιο σε ένα τυχαίο δείγμα 638 εσωτερικών ελεγκτών, που ήταν μέλη του Ινστιτούτου των Εσωτερικών Ελεγκτών και επεστράφησαν 262 χρήσιμες απαντήσεις (ποσοστό απαντήσεων πάνω από 41%) Τα αποτελέσματα της έρευνας

φανέρωσαν τη δυσλειτουργική συμπεριφορά των εσωτερικών ελεγκτών υπό την πίεση του χρονικού προϋπολογισμού, υπέδειξαν τις συνέπειες και πρότειναν μέτρα για την καταπολέμηση αυτών. Οι εσωτερικοί ελεγκτές θεωρούν το χρονικό προϋπολογισμό ως παρεμβολή στη συμπεριφορά που οφείλουν να έχουν και θεωρούν ότι αποτελεί το αντίπαλο δέος στη συγκέντρωση επαρκών και κατάλληλων αποδείξεων. Συγκεκριμένα ο έλεγχος συμμόρφωσης και χρηματοοικονομικός έλεγχος, παρουσιάσθηκαν πιο ευπαθείς σε αυτήν την τακτική, ενώ ο λειτουργικός έλεγχος λιγότερο. Οι τέσσερις βασικοί ένοχοι για δυσλειτουργίες στη συμπεριφορά των εσωτερικών ελεγκτών σε σχέση με το χρόνο είναι σύμφωνα με την παραπάνω μελέτη, η ανουσιότητα μέτρων ελέγχου, η ανεπάρκεια επίβλεψης, η υπερεξάρτηση στις παρουσιάσεις και στην αντιπροσώπευση του λειτουργικού προσωπικού και οι πιέσεις του χρονικού προϋπολογισμού.

Σε έρευνα που διεξήχθη από τους Colbert J. L. and Alderman W. (1995) εξετάστηκε κατά πόσο γίνεται επιλογή διαφορετικής προσέγγισης ελέγχου, αναλόγως της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας που μπορεί να έχει. Το αποτέλεσμα της έρευνας έδειξε ότι η προσέγγιση που βασίζεται στις διαδικασίες είναι πιο εύκολη, ενώ ο έλεγχος που βασίζεται στην προσέγγιση που υπολογίζει τον κίνδυνο, είναι πιο αποδοτικός και αποτελεσματικός.

Ο Chan M.K. (1995) έκανε ένα case study, το οποίο εφάρμοσε στην περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού, για τη σημασία της εφαρμογής ενιαίας μεθοδολογίας εσωτερικού ελέγχου σε παραρτήματα τραπεζών μιας διεθνούς Τράπεζας, τα οποία εξαπλώνονται σε μια ευρεία περιοχή με μεγάλη ποικιλομορφία, τόσο στην κουλτούρα και τη νοοτροπία, όσο και σε κανονισμούς και απέδειξε ότι όντως επιτυγχάνεται η ομοιομορφία στον εσωτερικό έλεγχο και προωθείται η συνεργασία και ο συγχρονισμός στην εργασία μέσα από την ποικιλομορφία.

Για τη διεξαγωγή της έρευνάς του ο Chan M.M.K. το 1995, βασίσθηκε στη γενικευμένη κρίση που υπάρχει, ότι ένας ελεγκτής για να καταλήξει στην τελική του κρίση, αρχίζει με μια αρχική πεποίθηση και την επιβεβαιώνει, την τροποποιεί ή την απορρίπτει, αναλόγως με τη δύναμη και κατεύθυνση των ελεγκτικών αποδείξεων. Η εν λόγω έρευνα εξετάζει καταρχήν την ύπαρξη επιρροής πρόσφατης (μεταγενέστερα του γεγονότος αποκτηθείσας) εμπειρίας στη γνώμη ενός ελεγκτή, τη στιγμή που εκτιμά μια σειρά σύνθετων, όχι σταθερά θετικών ή αρνητικών αποδείξεων. Κατά δεύτερον, εξετάζει την επίδραση που έχει το γνωστικό στυλ ενός ελεγκτή (εξαρτημένο πεδίο και ανεξάρτητο) στη διαδικασία προσαρμογής των πεποιθήσεών τους και τέλος την αλληλεπίδραση των δύο παραγόντων.

Πρόκειται για ένα πείραμα βασισμένο σε παλαιότερη θεωρία και χρήση υποθέσεων. Για τις ανάγκες του, στάλθηκαν και απαντήθηκαν 20 ερωτηματολόγια σε ελεγκτές τεσσάρων ελεγκτικών εταιριών. Τα αποτελέσματα έδειξαν σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του γνωστικού στυλ και της επιρροής των μεταγενέστερων από τα γεγονότα εμπειριών. Εκείνοι που εξαρτώνται περισσότερο από το γνωστικό τους στυλ, παρουσιάζουν την τάση να επηρεάζονται περισσότερο από τη σειρά των αποδείξεων από ό,τι οι άλλοι. Αυτή λοιπόν η έρευνα συμπορεύεται με άλλες, που έδειξαν ότι η μεταβολή της γνώμης από μεταγενέστερη των αποδείξεων, πρόσφατη εμπειρία, λαμβάνει χώρα όταν εκτιμάται μια μικρή σειρά από σύνθετες, όχι σταθερά θετικές ή αρνητικές αποδείξεις.

Μια ακόμη μελέτη του Rocco R. V. το 1996, είχε ως στόχο να εξετάσει το ρόλο των επαγγελματικών οργανώσεων, κυβερνητικών οργανισμών και διεθνών λογιστικών και ελεγκτικών οργανισμών, στη δημοσιοποίηση των προτύπων για την ανάδειξη της ανεξαρτησίας των ελεγκτών σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, η μελέτη αυτή επικεντρώνεται στο ρόλο που διαδραμάτισαν σε αυτό, το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Λογιστών, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Λογιστήριο της Αμερικανικής Κυβέρνησης. Το ίδιο εξετάζει και σε άλλους επαγγελματικούς οργανισμούς, όπως τράπεζες, βιομηχανίες και κατασκευαστικές εταιρίες που σχετίζονται με ευαίσθητα θέματα ανάμειξης εσωτερικών ελεγκτών, που προκαλούνται ίσως από συμβουλευτικές υπηρεσίες της Διοίκησης, λειτουργικές ευθύνες, “outsourcing”, εναλλαγή των ελεγκτών και άλλα, που μπορεί να βλάψουν την ανεξαρτησία των ελεγκτών.

Για την αξιολόγηση των συμπερασμάτων και αρχικών υποθέσεων, πραγματοποιήθηκε ιστορική αναδρομή και βιβλιογραφική έρευνα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ανεξαρτησία θεωρείται η σφραγίδα του ελεγκτικού και λογιστικού επαγγέλματος. Το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Λογιστών, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών και άλλοι οργανισμοί έχουν αναγνωρίσει τη σημαντικότητά της, τόσο από επαγγελματική, όσο και από ηθική άποψη και την έχουν κωδικοποιήσει στους κώδικες επαγγελματικής ηθικής τους. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, το Λογιστήριο της Αμερικανικής Κυβέρνησης, ξένες κυβερνήσεις και Χρηματιστήρια, έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο να απαιτείται οι οικονομικές καταστάσεις να ελέγχονται και από ανεξάρτητους ελεγκτές και γενικότερα όλοι οι προαναφερθέντες οργανισμοί έχουν συνεισφέρει στην ανεξαρτησία των ελεγκτών.

Το 2001 μια νέα έρευνα διεξήχθη από τους Loukis E. and Spinellis D. Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν η ανάδειξη της σημασίας της ασφάλειας των συστημάτων πληροφορικής,

ακόμη και των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου στον ελληνικό δημόσιο τομέα, καθώς σχετίζονται συχνά με ευαίσθητες και σημαντικές πληροφορίες και αποτελούν ενίοτε μέρος κρίσιμων υποδομών. Στάλθηκαν ερωτηματολόγια σε ένα δείγμα 90 ελληνικών δημόσιων οργανισμών και απαντήθηκαν και επεστράφησαν 53 (ποσοστό απαντήσεων 59%). Αποδείχθηκε ότι οι οργανισμοί στον ελληνικό δημόσιο τομέα έχουν μόνο ένα βασικό επίπεδο ευαισθητοποίησης σε θέματα ασφαλείας των πληροφοριακών συστημάτων. Αυτό που φαίνεται να τους απασχολεί είναι η εμπιστευτικότητα των ψηφιακών δεδομένων, ωστόσο ένα μικρό μόνο ποσοστό έχει αναπτύξει μια ολοκληρωμένη, συστηματική προσέγγιση απέναντι στην ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, η έρευνα κατέληγε στο ότι πρέπει να επιτευχθεί κατάλληλη εκπαίδευση και να μην υποτιμάται η σημασία του ανθρώπινου παράγοντα στην επίτευξη υψηλού επιπέδου ασφάλειας πληροφοριακών συστημάτων.

Επιπλέον, το 2003 οι Read W. J. and Rama D. V. διεξήγαγαν έρευνα που μελετά το ρόλο που μπορεί να διαδραματίζουν οι καταγγελίες δυσλειτουργιών στους εσωτερικούς ελεγκτές. Έτσι, συλλέχθηκαν δεδομένα από επικεφαλείς εσωτερικών ελεγκτών με χρήση ερωτηματολογίου. Στάλθηκαν σε 400 αμερικανικές εισηγμένες κατασκευαστικές εταιρίες με ετήσια έσοδα μεγαλύτερα από 250 εκατομμύρια δολάρια και απαντήθηκαν τα 129. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα τελευταία δύο χρόνια το 71% των επικεφαλής εσωτερικών ελεγκτών έχουν δεχτεί καταγγελίες δυσλειτουργιών, εκ των οποίων το 65% αποκαλύφθηκε ότι ήταν αληθείς. Μάλιστα, η αποδοχή τέτοιων παραπόνων είναι θετικά συνδεδεμένη με την ανάμειξη του εσωτερικού ελέγχου στον έλεγχο συμμόρφωσης με τον κώδικα εταιρικής συμπεριφοράς και την υποστήριξη του εσωτερικού ελέγχου από την ελεγκτική επιτροπή.

Μία έρευνα που μελετά και αναδεικνύει το πραγματικό γεγονός ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές βασίζονται στους εσωτερικούς ελεγκτές (ειδικά για τις οικονομικές καταστάσεις των εταιριών), μειώνοντας το κόστος για τον πελάτη και που καταλήγει στα κύρια χαρακτηριστικά που πρέπει να έχουν οι εσωτερικοί ελεγκτές, ώστε να βασιστούν σε αυτούς, έγινε από τους Haron H. το 2004. Ο πληθυσμός της μελέτης απαρτιζόταν από διαφορετικές ελεγκτικές εταιρίες της νότιας πλευράς της Μαλαισίας και συγκεκριμένα από επικεφαλής και διευθύνοντες, στους οποίους στάλθηκαν ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν τα 64, με χρήση βολικού δείγματος. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι απαραίτητα χαρακτηριστικά που έκριναν οι εξωτερικοί ελεγκτές ότι πρέπει να έχουν οι εσωτερικοί ελεγκτές, προκειμένου

να βασισθούν σε αυτούς κατά τον έλεγχό τους, είναι η τεχνική ανταγωνιστικότητα και η λειτουργικότητα.

Μια μελέτη που διεξήχθη το 2004 από τους Abdulrahman A.M. πραγματευόταν την έκταση της συνεργασίας και του συγχρονισμού μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου στον τομέα επιχειρήσεων της Σαουδικής Αραβίας. Η μεθοδολογία που εφαρμόσθηκε είναι η χρήση ερωτηματολογίων και συνεντεύξεων σε διευθυντές υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου επιχειρήσεων της Σαουδικής Αραβίας. Συγκεκριμένα το δείγμα ήταν αρχικά 157 εταιρίες από τις κορυφαίες 1000 εταιρίες που υπάρχουν, ενώ στάλθηκε τελικά σε 135 και απαντήθηκε από τις 78 (ποσοστό απαντήσεων 58%). Επίσης, στάλθηκαν σε 39 εξωτερικούς ελεγκτές που εργάζονται στη Σαουδική Αραβία και σε 16 γραφεία εξωτερικών ελεγκτών, από τα οποία επεστράφησαν 33 ερωτηματολόγια (ποσοστό απαντήσεων 85%). Τέλος, διενεργήθηκαν 15 συνεντεύξεις σε εσωτερικούς και 13 σε εξωτερικούς ελεγκτές. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν τα εξής: 1) οι εξωτερικοί ελεγκτές εξέφρασαν ανησυχία για την ανεξαρτησία, την οπτική της εργασίας και το μικρό μέγεθος πολλών υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου, 2) οι εσωτερικοί ελεγκτές θεώρησαν περιορισμένη τη συνεργασία με τους εξωτερικούς ελεγκτές, ενώ οι τελευταίοι παρουσιάσθηκαν πιο θετικοί για την έκτασή της, με την προϋπόθεση ότι ήταν επαρκής και η ποιότητα της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου, ενώ από αυτό το στοιχείο και άλλα (αντικειμενικότητα, συναγωνισμός και εργασιακή εμπειρία) εξαρτώνταν και το κατά πόσο βασίζονταν στην εργασία των εσωτερικών ελεγκτών και 3) οι εξωτερικοί ελεγκτές αισθάνονταν ότι στις υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου στη Σαουδική Αραβία, εξέλειπε ο επαγγελματισμός και η ανεξαρτησία από τη Διοίκηση, με αρνητικές συνέπειες για την εργασία και τη συνεργασία τους με τους ίδιους.

Επιπρόσθετα, το 2005 οι αδερφοί Faudziah H.F. με την έρευνά τους, εξετάζουν αν το τμήμα εσωτερικού ελέγχου των εταιριών της “Bursa Malaysia” συμμορφώνεται με τα Πρότυπα Επαγγελματικής Κατάρτισης των Εσωτερικών Ελεγκτών και κρίνουν αν αυτή η συμμόρφωση θα επηρεάσει την ποιότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των εταιριών. Χρησιμοποιήθηκαν δύο σετ ερωτηματολογίων που στάλθηκαν στους εσωτερικούς ελεγκτές 812 εισηγμένων εταιριών του “Bursa” της Μαλαισίας, εκ των οποίων απαντήθηκαν 250, με το ποσοστό απαντήσεων να αγγίζει το 38,23%. Αποδείχθηκε ότι η διοίκηση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου, η επαγγελματική πιστοποίηση, η αντικειμενικότητα και η κριτική, επηρεάζουν σημαντικά την πτυχή της παρακολούθησης του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Η εκτέλεση της εργασίας του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει σημαντικά το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, τόσο από άποψη πληροφόρησης, όσο και από άποψη επικοινωνίας. Η

επαγγελματική πιστοποίηση, η αντικειμενικότητα και ο τρόπος εκτέλεσης της εργασίας επηρεάζουν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου από την πλευρά του περιβάλλοντος ελέγχου. Επίσης, η διοίκηση και εκτέλεση του εσωτερικού ελέγχου, το πρόγραμμα ελέγχου και οι εκθέσεις ελέγχου, επιδρούν στο σύστημα ελέγχου στην πτυχή της εκτίμησης του κινδύνου. Τέλος, η εκτέλεση της εργασίας του ελέγχου και οι εκθέσεις ελέγχου, επηρεάζουν σημαντικά το σύστημα εσωτερικού ελέγχου και συγκεκριμένα τις δραστηριότητες ελέγχου.

Μία ακόμη έρευνα διεξήχθη από τους Bierstaker J. L. and Thibodeau J. C. (2006) για το αν η χρήση ερωτηματολογίου ή αφηγηματικής καταγραφής γεγονότων, μπορεί να επηρεάσει την επίδοση ενός ελεγκτή στην αναγνώριση αδυναμιών σχεδιασμού του εσωτερικού ελέγχου. Η μεθοδολογία που ακολούθησαν είναι η επικοινωνία μέσω διαδικτύου με ένα δείγμα 73 ελεγκτών από δύο εταιρίες της νοτιοανατολικής Αμερικής, που είχαν ένα εύρος διαφορετικής εμπειρίας η καθεμία. Οι ελεγκτές είχαν μια μέση ελεγκτική εμπειρία 41,4 μηνών και μια μέση εμπειρία 30,2 μηνών εκτίμησης και αξιολόγησης του εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι ελεγκτές που συμπλήρωναν ερωτηματολόγια για την εύρεση αδυναμιών στη διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου, αναγνώριζαν ορθά, περισσότερες αδυναμίες από εκείνους που χρησιμοποιούσαν τη μορφή αφηγηματικής καταγραφής των γεγονότων. Μάλιστα ειδικά στην περίπτωση που ο ελεγκτής είχε μεγάλη εμπειρία στον εσωτερικό έλεγχο, αυτό αποδεικνυόταν ακόμη πιο χρήσιμο και αποτελεσματικό.

Ακόμη, το 2006 ο Allegrini M. (2006) διεξήγαγε μια έρευνα (με εργαλεία το “2006 global Common Body of Knowledge – CBOK study” και “The Institute of Internal Auditors – IIA”) που αποτελεί μια προσπάθεια κατανόησης της επεκτατικής άποψης του εσωτερικού ελέγχου σε όλο τον κόσμο. Η έρευνα αυτή στηρίχθηκε στην ευρωπαϊκή βιβλιογραφία, με επικέντρωση στις εξελίξεις που είχαν επιπτώσεις στο διευρυμένο πεδίο εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου, στις μεταβαλλόμενες δεξιότητες που πρέπει να έχουν οι εσωτερικοί ελεγκτές και στο ρόλο τους στην ενδυνάμωση της καλής εταιρικής διακυβέρνησης. Από τη μελέτη αυτή φάνηκε ότι η βιβλιογραφία φανερώνει μεταβολές στις δραστηριότητες που εκτελούν οι εσωτερικοί ελεγκτές, δημιουργούνται συνεχώς νέες ευκαιρίες και προκλήσεις λόγω της αυξανόμενης πολυπλοκότητας των επιχειρηματικών συναλλαγών, του δυναμικού ρυθμιστικού περιβάλλοντος στην Ευρώπη και σημαντικών επιτευγμάτων στην πληροφοριακή τεχνολογία. Παρόλο που το 2004 ανανεώθηκαν τα απαραίτητα επαγγελματικά πρότυπα - προσόντα των εσωτερικών ελεγκτών στο IIA, κάτι που ήρθε ως απάντηση στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, αναγκαία κρίνεται η περαιτέρω ανανέωσή τους στο μέλλον για

την ανταπόκριση των δεξιοτήτων και γνώσεων των εσωτερικών ελεγκτών στις τρέχουσες εξελίξεις, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας.

Ο Durbin N. R. (2007) φιλοδόξησε να εξετάσει τον τρόπο που οι οικονομικοί οργανισμοί οφείλουν να αποδεικνύουν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της απάτης. Ένας τρόπος είναι η δημιουργία ενός πλαισίου καταπολέμησης της απάτης, που θα προσφέρει πολλά επιπλέον πλεονεκτήματα, κάτι που οι ελεγκτές κρίνουν ως απαραίτητη και ανεκτίμητη ενέργεια από έναν οικονομικό οργανισμό, καθώς προσφέρει την αίσθηση προστασίας στους εργαζόμενους στο ίδρυμα και στους μετόχους του και διατηρεί ή ακόμη και αυξάνει την εμπιστοσύνη των επενδυτών, ενδυναμώνοντας την αξία της μετοχής.

Μία ακόμη μελέτη έγινε κατά το έτος 2007 από τους Dessalegn G. M. and Aderajew W. Y., που στόχος της ήταν η αναγνώριση παραγόντων που έχουν αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου, όπως η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου, η υποστήριξη της Διοίκησης, η οργανωσιακή δομή, η συμπεριφορά των ελεγχόμενων και η αλληλεπίδραση αυτών. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε ήταν μια μελέτη περίπτωσης σε ένα υψηλής εκπαιδευτικής βαθμίδας μεγάλο εκπαιδευτικό ίδρυμα του δημόσιου τομέα της Αιθιοπίας, ενώ παράλληλα χρησιμοποιήθηκαν πολλαπλές πηγές πληροφοριών. Το αποτέλεσμα της έρευνας έδειξε ότι η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου και την υποστήριξη της Διοίκησης, ενώ η οργανωσιακή δομή και η συμπεριφορά των ελεγχόμενων δεν ασκεί σε αυτήν μεγάλη επίδραση.

Οι Koutoupis A. G. and Tsamis A. το 2008, με βιβλιογραφική έρευνα και τρεις μελέτες περιπτώσεων (εξέταση πρακτικής τριών μεγάλων ελληνικών τραπεζών), προσπάθησαν να αναλύσουν την κατάσταση των ελληνικών τραπεζών όσον αφορά την εφαρμογή της “riskbased” προσέγγισης. Η σύσταση Υπηρεσιών Εσωτερικού Ελέγχου στις ελληνικές Τράπεζες, επιβάλλεται από τον Ελληνικό Νόμο για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Εταιρίες, από την Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά και από διεθνείς κανονισμούς, όπως από τις απαιτήσεις της Επιτροπής Βασιλείας για την επίβλεψη των τραπεζικών συστημάτων και τα πρότυπα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών. Οι περισσότεροι κανονισμοί όμως αγνοούνταν στην πλειοψηφία τους από τα ελληνικά τραπεζικά πιστωτικά ιδρύματα, πέρα από κάποιες ελάχιστες απαιτήσεις, που επέβαλε να τηρούνται η Τράπεζα της Ελλάδος. Η προσέγγιση ελέγχου που εφαρμόζεται βάσει της διαχείρισης και του υπολογισμού του κινδύνου (risk-based approach) αποτελούσε άγνωστη ιδέα, παρόλο που οι περισσότερες ελληνικές τράπεζες θεωρούσαν ότι αυτήν εφάρμοζαν. Οι περισσότερες

ελληνικές τράπεζες, κατόπιν συστάσεων προσπαθούν να εφαρμόζουν τη “risk-based” προσέγγιση και έτσι, εξετάζεται η σημερινή κατάσταση τριών μεγάλων ελληνικών τραπεζών απέναντι στις απαιτήσεις της Βασιλείας, της Επιχείρησης Διαχείρισης Κινδύνων και των προτύπων επαγγελματικής κατάρτισης των εσωτερικών ελεγκτών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι, τόσο η Επιτροπή Βασιλείας, όσο και τα πρότυπα επαγγελματικής κατάρτισης απαιτούν την υιοθέτηση της “risk-based” προσέγγισης από τους εσωτερικούς ελεγκτές, κάτι που στην πράξη δεν έχει επιτευχθεί πλήρως και παρόλο που η Τράπεζα της Ελλάδος δεν το απαιτεί, ωστόσο προκύπτουν ζητήματα κατά τους ελέγχους που διενεργεί στις ελληνικές τράπεζες από τη μη υιοθέτησή της. Οι ελληνικές τράπεζες υιοθετούν μια ενδιάμεση προσέγγιση ελέγχου που λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους, χωρίς όμως να τους καταγράφει και χωρίς να τους συνδέει με κάποια σχετική εκτίμηση κινδύνων. Προτάσεις προκύπτουν και καταγράφονται.

Ο Ahmad A. A. το 2008 προέβη στη συγγραφή ενός άρθρου, με σκοπό την εμπειρική διερεύνηση της επιρροής της αναδυόμενης πληροφοριακής τεχνολογίας στις δραστηριότητες των εσωτερικών ελεγκτών και την εξέταση του βαθμού στον οποίο ποικίλουν οι αξιολογήσεις των πληροφοριακών συστημάτων στους οργανισμούς της Σαουδικής Αραβίας, βασισμένες σε οργανωσιακά χαρακτηριστικά και αντικειμενικές εκτιμήσεις. Στάλθηκαν περίπου 700 ερωτηματολόγια σε ένα δείγμα Σαουδικών οργανισμών και στο σύνολό τους απαντήθηκαν και επεστράφησαν 218 ερωτηματολόγια (ανάλυση με χρήση SPSS), δηλαδή συγκεντρώθηκε ένα ποσοστό απαντήσεων περίπου 31,1%. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποκάλυψαν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βελτιώσουν τη γνώση και τις τεχνικές τους πάνω στα μηχανογραφημένα πληροφοριακά συστήματα (CIS), για την επίτευξη καλύτερου σχεδιασμού, καθοδήγησης, επίβλεψης και κρίσης της εκτελεσθείσας εργασίας. Επιπλέον, ο Εσωτερικός Έλεγχος επικεντρώνεται κυρίως σε παραδοσιακά πληροφοριακά συστήματα κινδύνων και ελέγχων, όπως πληροφοριακά συστήματα για τη αξιοπιστία των δεδομένων, της εμπιστευτικότητας και ασφάλειας και εφαρμογής διαδικασιών. Λιγότερη προσοχή έχει δοθεί στην ανάπτυξη συστημάτων και ανάπτυξη δραστηριοτήτων. Η σχέση όμως του Εσωτερικού Ελέγχου με την αξιολόγηση των πληροφοριακών συστημάτων, σχετίζεται με το σκοπό των ελέγχων, τον τύπο της επιχείρησης, τον αριθμό του εξειδικευμένου προσωπικού του στα πληροφοριακά συστήματα και την ύπαρξη νέων πληροφοριακών συστημάτων (CIS).

Οι Ahmad Z. and Taylor D. σε έρευνά τους στη Μαλαισία κατά το έτος 2009 εξέτασαν τη δέσμευση για ανεξαρτησία των εσωτερικών ελεγκτών και την επίδραση της σύγχυσης και σύγκρουσης των ρόλων τους, με εργαλεία τους ερωτηματολόγια που

εστάλησαν σε Εσωτερικούς Ελεγκτές του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών της Μαλαισίας, οι οποίοι είχαν εργασθεί σε υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου εισηγμένων εταιριών της Μαλαισίας για τουλάχιστον τρία χρόνια. Ο αριθμός των εισηγμένων εταιριών με υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου ήταν 565 και οι απαντήσεις που τελικά λήφθηκαν ανέρχονται σε 101, αντιπροσωπεύοντας έτσι ένα ποσοστό απαντήσεων της τάξης του 17,9%. Τα συμπεράσματα της έρευνας, έδειξαν ότι τόσο η σύγχυση, όσο και η σύγκρουση των ρόλων των εσωτερικών ελεγκτών έχουν αρνητική σχέση με τη δέσμευσή τους στην ανεξαρτησία.

Μια ακόμη μελέτη έγινε το 2009 από τους Joe C., που ως στόχο έχει να αναλύσει την ανεξαρτησία της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου μέσα από τη σχέση της με τη Διοίκηση και την Ελεγκτική Επιτροπή. Τα αποτελέσματα βασίσθηκαν σε συγκριτική ανάλυση απαντήσεων των ερωτηματολογίων που στάλθηκαν σε Αυστραλιανά ανώτερα ελεγκτικά στελέχη. Το δείγμα ήταν μεγέθους 206, από τα οποία απαντήθηκαν μόνο τα 34 (ερωτηματολόγια). Τα αποτελέσματα φανέρωσαν απειλές όσον αφορά τη σχέση Διοίκησης και Εσωτερικού ελέγχου, όπως: η χρησιμοποίηση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου ως βήματος για ανέλιξη σε άλλες θέσεις, η έγκριση του προϋπολογισμού του εσωτερικού ελέγχου και η τροφοδότηση του σχεδιασμού του εσωτερικού ελέγχου από το Διευθύνοντα (Οικονομικό) Σύμβουλο και το να θεωρείται ο εσωτερικός ελεγκτής «συνεργάτης», ειδικά όταν συνδυάζεται με άλλες έμμεσες απειλές. Ως προς τη σχέση του εσωτερικού ελέγχου με την Ελεγκτική Επιτροπή, αναγνωρίσθηκαν σημαντικές απειλές, όπως η δυσλειτουργική υποβολή ελεγκτικών εκθέσεων από τα ανώτερα ελεγκτικά στελέχη προς την Ελεγκτική Επιτροπή, η μη πλήρης ανάθεση στην Ελεγκτική Επιτροπή των προσλήψεων, απολύσεων και εκτιμήσεων-κρίσεων των επικεφαλής των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου. Τέλος παρατηρήθηκε ότι δεν είχαν όλες οι Ελεγκτικές Επιτροπές μέλη, ή τουλάχιστον ένα μέλος εκπαιδευμένο και με προσόντα στη Λογιστική.

Σε άλλη έρευνα που έγινε κατά το έτος 2009 από τους Burnaby P. και Hass S. μελετήθηκε η πρακτική ενός αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου, η συμμόρφωση με τα Πρότυπα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, οι δεξιότητες, ικανότητες και γνώσεις των Εσωτερικών Ελεγκτών, τα εργαλεία και οι τεχνικές του εσωτερικού ελέγχου και οι αναδυόμενοι ρόλοι του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών. Για τη μελέτη αυτή χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια που εστάλησαν και λήφθηκαν από 99.000 μέλη του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών 91 χωρών. Το ποσοστό των απαντήσεων κυμάνθηκε στο 9,5%, αξιοποιήθηκαν δηλαδή 9.366 απαντήσεις. Ένα συμπέρασμα που προέκυψε είναι η απαραίτητη συμμόρφωση των εσωτερικών ελεγκτών με τα Διεθνή Πρότυπα για την

ανταπόκριση στα καθήκοντά τους. Πιθανά εμπόδια προς την κατεύθυνση αυτή η πεποίθηση της Διοίκησης, ότι τα Πρότυπα δεν προσθέτουν αξία στην επιχείρηση, η έλλειψη του απαραίτητου προσωπικού και χρόνου, η μη συμμόρφωση με το Πρότυπο 1300 (πρόγραμμα ποιοτικής διασφάλισης και βελτίωσης) σε πολλές επιχειρήσεις διεθνώς, ενώ τέλος, χρήσιμη αποδείχθηκε η CBOK 2006 βάση δεδομένων για τους Εσωτερικούς Ελεγκτές.

Τέλος, μια ακόμη έρευνα που έγινε το 2009 από τους Palfi C. Και Muresan M. μελέτησε τη σημασία του καλά οργανωμένου συστήματος εσωτερικού ελέγχου, για τη διασφάλιση της ασφάλειας της δραστηριότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος και της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος σαν σύνολο. Για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων έγινε συγκριτική ανάλυση της γνώμης της Επιτροπής Βασιλείας, πάνω στα μειονεκτήματα των εσωτερικών ελέγχων και της εν λόγω μελέτης, που διεξήχθη σε ένα δείγμα πιστωτικών ιδρυμάτων της Ρουμανίας. Η έρευνα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για τη διασφάλιση ενός αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου, πρέπει να εξασφαλιστεί η συμπληρωματική σχέση και συνεχής συνεργασία, βασισμένη σε περιοδικές συνεδριάσεις, ανάμεσα σε όλες τις δομές με δραστηριότητες ελέγχου, όπως είναι η εποπτική αρχή και οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές και να έχει προηγηθεί πολύ καλή οργάνωσή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν τα πιστωτικά ιδρύματα εμπεριέχει κινδύνους κάθε μορφής που οι διοικήσεις τους καλούνται να αντιμετωπίσουν, να περιορίσουν ή να ασφαλίσουν. Καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια περιορισμού και αντιμετώπισης των κινδύνων παίζουν τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των οργανισμών, των οποίων την επάρκεια και αποτελεσματικότητα επιβεβαιώνει η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου (ΜΕΕ) και οι Εσωτερικοί Ελεγκτές. Με ρόλο ιδιαίτερα αναβαθμισμένο από το εποπτικό πλαίσιο, η ΜΕΕ θα πρέπει να λειτουργεί με βάση διεθνή πρότυπα και πρακτικές, να προσθέτει αξία σε όλες τις λειτουργίες με το έργο της και να είναι αρωγός των προσπαθειών της διοίκησης της τράπεζας.

Ο ρόλος των Τραπεζών καθίσταται ιδιαίτερα σημαντικός στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι Τράπεζες δε δρουν πλέον

μόνο ως παραδοσιακοί διαμεσολαβητές μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών μονάδων, με απώτερο στόχο την εξομάλυνση στην κατανομή εισοδημάτων και επενδύσεων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, υπό καθεστώς ατελών αγορών και ασύμμετρης πληροφόρησης. Επιπρόσθετα, επιτελούν μια σειρά από διακριτές λειτουργίες, όπως είναι η λειτουργία του συστήματος πληρωμών, η διαχείριση κινδύνων, η παρακολούθηση οφειλετών, και η επεξεργασία πληροφοριών. Οι Τράπεζες έχουν μετατραπεί σε σύνθετους οργανισμούς παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Προκειμένου ο τραπεζικός τομέας να διατηρήσει τον πολύπλοκο ρόλο του που του αποδίδεται, θα πρέπει να ανταποκριθεί εγκαίρως και επιτυχώς στις οικονομικές, τεχνολογικές και θεσμικές προκλήσεις των καιρών.

4.1 Διαχείριση Κινδύνων Και Εσωτερικός Έλεγχος Στις Τράπεζες

Ο τομέας της διαχείρισης κινδύνων γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός λόγω των απαιτήσεων του δεύτερου συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας (Basel II) αλλά και των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Απαιτήσεις και Οδηγίες που πρέπει να υιοθετηθούν από όλες τις τράπεζες διεθνώς. Οι τράπεζες μέσω συστημάτων εσωτερικού ελέγχου διασφαλίζουν τη διαχείριση των κινδύνων τους και την εναρμόνισή τους με τα Διεθνή κανονιστικά περιβάλλοντα.

Στα πλαίσια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας, η Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων λειτουργεί ως ανεξάρτητη μονάδα, η οποία με τις κατευθύνσεις της Επιτροπής Διαχείρισης Κινδύνων και του Διοικητικού Συμβουλίου έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του συστήματος διαχείρισης κινδύνων. Οι εφαρμοζόμενες διαδικασίες διαχείρισης κινδύνων υπόκεινται στον έλεγχο της Διεύθυνσης Εσωτερικής Επιθεώρησης. Η παρακολούθηση των κινδύνων που απορρέουν από τη χρήση των χρηματοοικονομικών προϊόντων όπως Πιστωτικός, Ρευστότητας, Επιτοκίου, Συναλλάγματος, Αγοράς και Λειτουργικός είναι συνεχής και αποτελεί αντικείμενο εξέλιξης και βελτίωσης. Το πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων επανεξετάζεται σε ετήσια βάση, ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβολές των προσφερόμενων προϊόντων, στη δυναμική των αγορών και στις διεθνείς πρακτικές. Η σχεδίαση και η εφαρμογή ενός επαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ιδίως στο διαχειριστικό-λογιστικό τομέα της επιχείρησης, προϋποθέτει κατά κανόνα την επί τόπου μελέτη και αντιμετώπιση πολλών προβλημάτων και πραγματικών καταστάσεων. Οι λεπτομέρειες αυτού του

συστήματος εσωτερικού διαχειριστικό-λογιστικού ελέγχου πρέπει να υπόκεινται σε ορισμένες βασικές αρχές:

- Κατάλληλη στελέχωση: Είναι απαραίτητη η στελέχωση από εξειδικευμένο στελεχιακό δυναμικό. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη σωστή αξιολόγηση και αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού από τα στελέχη.
- Αποκέντρωση της διοίκησης: Κάθε τμήμα της επιχείρησης, καθώς και η διοίκηση θα πρέπει να μεριμνούν, ώστε να λαμβάνονται μέτρα για την εκχώρηση όσο το δυνατόν περισσότερων αρμοδιοτήτων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα. Επίσης το κάθε τμήμα πρέπει να είναι απολύτως υπεύθυνο για τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων, τόσο σε επίπεδο τμήματος όσο και σε επίπεδο ατόμου.
- Διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών: Κανένα τμήμα, παραγωγική μονάδα και άτομο δεν πρέπει να έχει την αποκλειστική γνώση και εξουσία για οποιαδήποτε σημαντική λειτουργία ή συναλλαγή. Οι σημαντικές αυτές εργασίες δεν επιτρέπεται να ολοκληρώνονται από ένα και μόνο υπάλληλο, αλλά η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει να συμπληρώνεται, οπωσδήποτε, από την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο.
- Παροχή εξουσιοδοτήσεων: Για συναλλαγές και εκπροσώπηση της εταιρίας έναντι τρίτων απαιτείται εξουσιοδότηση από το διοικητικό συμβούλιο.
- Διασφάλιση των συναλλαγών: Για να διασφαλίζονται τα συμφέροντα του οργανισμού, η κάθε συναλλαγή θα πρέπει να ακολουθεί 4 στάδια, δηλαδή, της εξουσιοδότησης, της έγκρισης, της εκτέλεσης και της καταγραφής.

4.2 Ο Ιδιαίτερος Ρόλος Των Τραπεζών Και Η Χρησιμότητα Του Ελέγχου

Οι αλλαγές των τελευταίων χρόνων τόσο στο θεσμικό όσο και στο διαρθρωτικό ρόλο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, η πρόοδος της τεχνολογίας, καθώς και η απελευθέρωση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου, ήταν οι αιτίες για τη δημιουργία ενός ιδιαίτερα ανταγωνιστικού πλαισίου μέσα στο οποίο η κάθε τράπεζα προσπαθεί να ανταπεξέλθει με όποια μέσα μπορεί. Ένα πιστωτικό ίδρυμα, όπως και κάθε άλλη εμπορική επιχείρηση η οποία λειτουργεί στα πλαίσια της οικονομίας της αγοράς, διατρέχει την πιθανότητα να υποστεί οικονομικές ζημίες και συνεπώς μείωση της καθαρής της θέσης εξ αιτίας της εμφάνισης ενός μη προσδοκώμενου περιστατικού. Μέσα στη συνεχώς εξελισσόμενη οικονομική πραγματικότητα ο ρόλος του ελέγχου γίνεται επιτακτικός.

Πιο συγκεκριμένα την τελευταία δεκαπενταετία οι έντονες διακυμάνσεις στις χρηματιστηριακές αξίες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, σε συνδυασμό με άλλα γεωπολιτικά και οικονομικά γεγονότα, έχουν επιφέρει μια σειρά από χρεοκοπίες πιστωτικών-επενδυτικών οργανισμών, ενώ δεν υπάρχει σχεδόν χώρα, όπου δεν παρατηρήθηκαν προβλήματα όπως μη εξυπηρέτηση δανείων, αδυναμία κάλυψης της κεφαλαιακής τους βάσης, ζημιές λόγω δόλου, απάτης, ανεπάρκειας ελέγχων κ.λπ. Οι αντιδράσεις των κυβερνήσεων ήταν η διάσωση τις περισσότερες φορές των υπό πτώχευση οργανισμών μέσω συγχωνεύσεων με άλλες τράπεζες υπό κρατικό έλεγχο, είτε με αύξηση των ιδίων κεφαλαίων των «προβληματικών» ιδρυμάτων με κάλυψή τους από το δημόσιο, ενώ σε μερικές περιπτώσεις κρίθηκε αναγκαία απλά η πτώχευσή τους. Η αντιμετώπιση τέτοιων προβλημάτων συνήθως απαιτεί σημαντική αύξηση των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζικών ιδρυμάτων, ενώ σε βάθος χρόνου χαρακτηρίστηκε αναγκαία η ανάπτυξη συστημάτων μέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων, που αντιμετωπίζει ο τραπεζικός κλάδος στο σύνολό του.

Οι νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν στο οικονομικό και ειδικότερα στο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον, ανάγκασαν τις τράπεζες κατά τις τελευταίες δύο δεκαετίες να αναπτύξουν ολοκληρωμένα συστήματα προσδιορισμού, μέτρησης και αντιμετώπισης των κινδύνων. Η αντιμετώπιση των παραδοσιακών κινδύνων χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης - κίνδυνος ρευστότητας και πιστωτικός κίνδυνος - γινόταν από τις τράπεζες είτε με τη διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού, είτε με τη διαχείριση των στοιχείων του παθητικού τους.

Η πρακτική της διαχείρισης κινδύνων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εξελίχτηκε ραγδαία από το τέλος της δεκαετίας του ‘70 έως σήμερα. Ανάμεσα στις αιτίες αυτής της εξέλιξης ξεχωρίζουν κάποια από τα χαρακτηριστικά της παγκοσμιοποίησης, όπως η απελευθέρωση των αγορών, η αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των κεφαλαίων, καθώς και η χρήση της τεχνολογίας τόσο σε επίπεδο συναλλαγών πρακτικών, όσο και σε επίπεδο διαχείρισης κεφαλαίων.

Εκτός από τις αλλαγές στο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον οι οποίες οδήγησαν τις τράπεζες να αναπτύξουν συστήματα διαχείρισης κινδύνων και γενικότερα συστήματα διαχείρισης ενεργητικού και παθητικού, η ίδια ανάγκη προέκυψε και από τις αλλαγές στο ελεγκτικό και εποπτικό πλαίσιο. Οι εποπτικές αρχές επέβαλαν απαιτήσεις κεφαλαιακής επάρκειας στις τράπεζες για την αντιμετώπιση των κινδύνων που αναλαμβάνουν, ενώ κατά τα

τελευταία χρόνια, το ελεγκτικό και εποπτικό πλαίσιο έχει εμπλουτιστεί με κανόνες, μέσω των οποίων επιδιώκεται η αντιμετώπιση όλων των κινδύνων.

Το συντονιστικό έργο αυτό το ανέλαβαν οι κεντρικές τράπεζες των δέκα πιο ισχυρών χωρών, οι αντιπρόσωποι των οποίων συναντούνται σε τακτικά χρονικά διαστήματα στη Βασιλεία και απαρτίζουν τη «Επιτροπή της Βασιλείας». Οι πρώτες οδηγίες για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών χρονολογούνται από το 1988, για τον πιστωτικό κίνδυνο, και το 1997 για τον κίνδυνο αγοράς. Σήμερα, οι προτάσεις είναι γνωστές σαν “Basle accord II” και έχουν τεθεί σε εφαρμογή από το 2007.

Οι τράπεζες συμπεριλαμβάνονται στις επιχειρήσεις που, αποβλέποντας στην εξάλειψη οποιασδήποτε μορφής κακοδιαχείρισης, ο εσωτερικός έλεγχος έχει πια καθιερωθεί ως αναγκαίος. Σε αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι οι διοικήσεις τους αναγκάζονται πια συχνά να αναλαμβάνουν και να διαχειρίζονται μεγαλύτερους από τους συνήθεις επιχειρηματικούς κινδύνους, να δημιουργούν ακόμα καταλληλότερες συνθήκες για την επίτευξη των αντικειμενικών τους στόχων, να διαχειρίζονται άριστα τα διαθέσιμα σε αυτές μέσα και πόρους αλλά και να τα αναπτύσσουν, καθώς και να περιορίζουν τις αλόγιστες σπατάλες τους.

4.3 Η Λειτουργία Του Εσωτερικού Ελέγχου Στα Τραπεζικά Ιδρύματα

Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μία διαδικασία που εκτελείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, την Ανώτατη Διοίκηση και το προσωπικό όλων των επιπέδων. Δεν αποτελεί απλώς μία διαδικασία ή πολιτική που εκτελείται σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο, αλλά μια συνεχή προσπάθεια και εκτείνεται σε όλα τα επίπεδα του οργανισμού, ώστε να μπορέσει να συμβάλλει στη μείωση φαινομένων απάτης, κατάχρησης και σφαλμάτων.

Ο εσωτερικός Έλεγχος με την υιοθέτηση των απαιτήσεων της συνθήκης της Βασιλείας ΙΙ, δεν εξαντλείται απλά στον έλεγχο των λειτουργικών μονάδων των τραπεζών, αλλά επεκτείνεται κυρίως στην παρακολούθηση και καταγραφή του επιπέδου έκθεσης των κινδύνων της τράπεζας, ενώ διαδραματίζει τον ουσιαστικότερο ίσως ρόλο στην αναγνώριση των περιοχών βελτίωσης των διαδικασιών διαχείρισης των κινδύνων. Ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (Σ.Ε.Ε.) αποτελεί το σύνολο των ελεγκτικών μηχανισμών και των διαδικασιών που καλύπτει σε συνεχή βάση το σύνολο των δραστηριοτήτων ενός τραπεζικού οργανισμού, συντελώντας με τρόπο καταλυτικό στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία του. Περιλαμβάνει τη διεξαγωγή όλων των ειδών προληπτικών ή κατασταλτικών ελέγχων που έχουν σα σκοπό τη διασφάλιση τόσο της παρακολούθησης, κυρίως δε της συνεπούς και

αποτελεσματικής αντιμετώπισης των κινδύνων. Μια μεθοδολογία ελέγχου που βασίζεται στη βελτίωση των διαδικασιών και στη συνεχή αποτίμηση των κινδύνων, οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις διαδικασίες που φανερώνουν τον τρόπο με τον οποίο ασκείται η διοίκηση του τραπεζικού ιδρύματος και περιλαμβάνουν το περιβάλλον του ελέγχου, το σύστημα αποτίμησης των κινδύνων, παρεχόμενη πληροφορία και η διάχυση αυτής και τέλος παρακολούθηση του συνόλου των κινδύνων.

Η ομάδα των εσωτερικών ελεγκτών συντάσσει πλήρη αναφορά με τα ευρήματα του ελέγχου ανά τμήμα/υπηρεσία, χαρακτηρίζοντας τις πηγές ελέγχου ανάλογα με την κλιμάκωση του κινδύνου που αυτές διατρέχουν, σε υψηλού, μέτριου και χαμηλού κινδύνου. Στις αναφορές αυτές μπορεί να συμπεριληφθεί στην περίπτωση που κάτι τέτοιο ζητηθεί και η αξιολόγηση συνολικά των επιχειρηματικών σχεδίων δράσης της τράπεζας. Έτσι, οι ελεγχόμενοι βλέπουν τις παρατηρήσεις ως προς την επίδοσή τους στις συγκεκριμένες πηγές κινδύνων που τους αναγνωρίζονται και στη συνέχεια ελέγχουν αφενός τις παραμέτρους έκθεσης των κινδύνων –συνήθως μέσω των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων-, αφετέρου στέλνουν αναφορές με τα αποτελέσματα των ενεργειών τους στη διοίκηση και στη διεύθυνση του Ε.Ε

4.4 Ο Εσωτερικός Έλεγχος Στο Οργανόγραμμα Της Τράπεζας

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ένα σύνολο μεθόδων και ελέγχων, διοικητικών, λειτουργικών, οικονομικών και παραγωγής, που χρησιμοποιεί η Διοίκηση για την επίτευξη των επιχειρησιακών και στρατηγικών της στόχων. Η απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος 2438/06.08.1998, ορίζει ότι κάθε πιστωτικό ίδρυμα οφείλει να έχει ένα επαρκές και αποτελεσματικό Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ), το οποίο θα λαμβάνει μέρος της ευθύνης για την υλοποίηση των καταγεγραμμένων και εγκεκριμένων από το Διοικητικό Συμβούλιο επιχειρησιακών στόχων της Τράπεζας (και του Ομίλου πιθανόν στον οποίο αυτή ανήκει).

Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να κατέχει –και σήμερα συνήθως κατέχει- μια σημαντική θέση στη Διοίκηση των Τραπεζών, αναλόγως βέβαια με το μέγεθος και την έκταση αυτών, καθώς με τον τρόπο αυτό αποκτά μεγαλύτερο κύρος και βαρύτητα στη συνείδηση των εργαζομένων. Επιπλέον αποτελεί μια υπολογίσιμη δύναμη ανάμεσα στις άλλες της Τράπεζας, παρέχοντας υπηρεσίες υψηλού επιπέδου, συνήθως αποτελώντας μια ξεχωριστή Διεύθυνση, που συμμετέχει μέσω του επικεφαλής της στο Διοικητικό Συμβούλιο

της Τράπεζας. Πέρα από την ελεγκτική, κυρίαρχη πλευρά του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί και η συμβουλευτική, που θεωρείται ότι μπορεί να συνεισφέρει σε όλα τα τμήματα και υπηρεσίες των Διευθύνσεων της Τράπεζας. Η υποστήριξη λοιπόν της υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου από τη Διοίκηση, αλλά και από τους εργαζομένους ενός πιστωτικού ιδρύματος είναι απαραίτητη για την απρόσκοπτη λειτουργία της. Η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, είναι λοιπόν μια ανεξάρτητη λειτουργία ανώτατου ιεραρχικού επιπέδου (Παπαστάθης, 2003), συμβουλευτικού χαρακτήρα, υπαγόμενη απευθείας στη διοίκηση ή σε επιτροπή ελέγχου, στελεχωμένη από εξειδικευμένο και επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό που διενεργεί δειγματοληπτικούς ελέγχους, σε τακτικά ή έκτακτα χρονικά διαστήματα και εισηγείται σχετικώς προς το ανώτατο όργανο, όταν διαπιστώνονται αδυναμίες, για τη λήψη διορθωτικών μέτρων. Είναι ασυμβίβαστο ο Εσωτερικός Έλεγχος να είναι σε επίπεδο διεύθυνσης και να καλείται να ελέγξει γενικές διευθύνσεις. Οι λόγοι αυτοί και όχι μόνο, είναι που θέλουν τον Εσωτερικό Έλεγχο να κατέχει μια θέση ισάξια των υψηλόβαθμων διευθύνσεων στην επιχείρηση. Ο βαθμός εξουσίας του προσδιορίζεται θεωρητικά και πρακτικά από τη θέση που κατέχει μέσα στον οργανισμό (Παπαστάθης, 2003).

4.5 Ο Ρόλος Του Γενικού Επιθεωρητή

Ο Γενικός Διευθυντής που εποπτεύει τη Διεύθυνση φέρει τον τίτλο του Γενικού Επιθεωρητή και είναι αρμόδιος για την εποπτεία της δραστηριότητας του Εσωτερικού Ελέγχου στον Όμιλο και της συμμόρφωσης με τα «Επαγγελματικά Πρότυπα Άσκησης του Εσωτερικού Ελέγχου» και τον «Κώδικα Δεοντολογίας» του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (ΙΙΑ).

Ο Γενικός Επιθεωρητής:

- είναι στέλεχος της Τράπεζας, πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης,
- τοποθετείται ή απαλλάσσεται των καθηκόντων του μόνο από το Δ.Σ. της Τράπεζας, κατόπιν εισήγησης της Επιτροπής Ελέγχου και σχετικής πρότασης του Διευθύνοντος Συμβούλου,
- αναφέρεται μέσω της Επιτροπής Ελέγχου στο Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας και απευθείας στο Διευθύνοντα Σύμβουλο,
- διευθύνει υπαλλήλους που ανήκουν στο προσωπικό του Εσωτερικού Ελέγχου και έχουν υπαχθεί σε αυτόν, ή απασχολούνται στο πλαίσιο ελεγκτικών ομάδων, ή συμβάλλουν κατά κάποιο τρόπο στην ανάπτυξη της δραστηριότητας Εσωτερικού Ελέγχου.

Ο Γενικός Επιθεωρητής και το κατάλληλα εξουσιοδοτημένο προσωπικό του Εσωτερικού Ελέγχου, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους πρέπει να έχουν απρόσκοπτη πρόσβαση σε όλα τα στοιχεία ή αρχεία και επικοινωνούν ακώλυτα με οποιαδήποτε συλλογικά όργανα και στελέχη της Τράπεζας, ενώ οφείλουν να συνεργάζονται με τους εξωτερικούς ελεγκτές και τις Εποπτικές Αρχές, παρέχοντας την προβλεπόμενη πληροφόρηση.

4.6 Η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου

Η Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου - Επιθεώρησης της Τράπεζας:

- Αναφέρεται, μέσω του Γενικού Επιθεωρητή στο Διοικητικό Συμβούλιο, την Επιτροπή Ελέγχου και το Διευθύνοντα Σύμβουλο
- Είναι διοικητικά ανεξάρτητη από τις υπόλοιπες μονάδες της Τράπεζας και στελεχώνεται από προσωπικό το οποίο είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, χωρίς να έχει εκτελεστικές ή λειτουργικές αρμοδιότητες σε οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα της Τράπεζας και τοποθετείται ή απαλλάσσεται των καθηκόντων του με αποφάσεις της Διοίκησης, κατόπιν εισήγησης του Γενικού Επιθεωρητή.

Σκοπός της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου στις Τράπεζες είναι σε γενικές γραμμές να ελέγχει αν:

- οι ενέργειες των εργαζομένων συνάδουν με τις διαδικασίες και τους νόμους σε ισχύ,
- οι κίνδυνοι αναγνωρίζονται και διαχειρίζονται καταλλήλως,
- η χρηματοοικονομική, η διοικητική, λειτουργική και παραγωγική πληροφόρηση είναι ακριβής και έγκυρη,
- ο επιχειρησιακός σχεδιασμός υλοποιείται με συνέπεια και οι στόχοι επιτυγχάνονται,
- υπάρχει συνεχής παρακολούθηση των εξελίξεων και προσαρμογή σε αυτές όσον αφορά την ποιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου (controls) και τεχνική εξέλιξη των συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου,
- εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται οι νομικές και κανονιστικές εξελίξεις στα ζητήματα που έχουν επίδραση στον Οργανισμό.

Παρατηρείται λοιπόν, ότι ο εσωτερικός έλεγχος στις Τράπεζες δε μένει πλέον στα στενά όρια του ελέγχου των διαδικασιών, καθώς όπως έχει αναφερθεί, ο εσωτερικός έλεγχος έχει και συμβουλευτική πλευρά. Έτσι, η μεθοδολογία του, παύει να βασίζεται σε ένα

παραδοσιακό σύστημα και λαμβάνει σοβαρά υπόψη τη συνεχή αποτίμηση του κινδύνου, το περιβάλλον ελέγχου, τις παρεχόμενες πληροφορίες και την επικοινωνία αυτών και την παρακολούθηση του συνόλου των κινδύνων.

4.7 Η Ελεγκτική Επιτροπή

Η Επιτροπή Ελέγχου (Audit Committee) συγκροτείται από ανώτατα στελέχη, κατόπιν αποφάσεως του Διοικητικού Συμβουλίου και αποτελεί εκτελεστικό όργανο της Διοίκησης (Carcello, 2002). Αυτή είναι αρμόδια για θέματα ελέγχου που σχετίζονται με την εφαρμογή των διαδικασιών, οργανωτικούς ελέγχους, τη γενικότερη πολιτική της Τράπεζας και τους επιχειρησιακούς της στόχους. Επίσης, θεσπίζει το οργανόγραμμα της Τράπεζας και το επανεξετάζει, αναλόγως τις διαπιστωθείσες αδυναμίες και τη μεταβολή της πολιτικής του πιστωτικού ιδρύματος. Ακόμη, είναι υπεύθυνη για την εποπτεία της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου εκφράζοντας την άποψη της Διοίκησης, αλλά παράλληλα συνεργάζεται με αυτή για τη διαμόρφωση του προγράμματος ελέγχου σε κάθε διαχειριστική χρήση. Λαμβάνει τα πορίσματα και τις εκθέσεις της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου και κατόπιν συζητήσεως με αυτή και τη Διοίκηση, προωθεί τυχόν προτάσεις ή μεταβολές (Abbott et al., 2000). Τέλος, είναι υπεύθυνη να λαμβάνει μέριμνα για τη συμμετοχή του Γενικού Επιθεωρητή στις συγκεντρώσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας.

Όσον αφορά τη σχέση της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου με την Ελεγκτική Επιτροπή, αυτή πρέπει να είναι σχέση συνεργασίας βασισμένη σε ειλικρίνεια και αξιοπιστία, με διακεκριμένους ρόλους, καθώς έχουν αναγνωρισθεί βάσει μελετών, όπως προαναφέρθηκε, σημαντικές απειλές, όπως η δυσλειτουργική υποβολή ελεγκτικών εκθέσεων από τα ανώτερα ελεγκτικά στελέχη προς την Ελεγκτική Επιτροπή, η μη πλήρης ανάθεση στην Ελεγκτική Επιτροπή των προσλήψεων, απολύσεων και εκτιμήσεων-κρίσεων των επικεφαλής των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου και ότι δεν είχαν όλες οι Ελεγκτικές Επιτροπές μέλη, ή τουλάχιστον ένα μέλος εκπαιδευμένο και με προσόντα στη Λογιστική (Joe et al., 2009).

4.8 Κατηγορίες Συστημάτων Ελέγχου Και Εφαρμογή Τους Στις Τράπεζες

Οι εργασίες ενός πιστωτικού ιδρύματος ελέγχονται με διαφορετικούς τρόπους και από διαφορετικούς φορείς, όπως από τα υπηρεσιακά του όργανα, από εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές και από ελεγκτικά όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος. Τα αρμόδια

υπηρεσιακά όργανα ασκούν προληπτικό και κατασταλτικό έλεγχο, ενώ οι Εσωτερικοί Ελεγκτές ασκούν τακτικούς και έκτακτους, ειδικούς και γενικούς. Οι Εξωτερικοί Ελεγκτές τέλος, περιορίζονται στον έλεγχο των ετησίων οικονομικών καταστάσεων, σε συνεργασία συνήθως και με τη συνδρομή και τα πορίσματα της υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, με την προϋπόθεση πάντα ότι πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις αντικειμενικότητας και ανεξαρτησίας, οι οποίες συνεισφέρουν ουσιαστικά στην ποιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου.
Σκόπιμο κρίνεται στο σημείο αυτό να αναφερθούν και οι σημαντικότερες κατηγορίες συστημάτων ελέγχου και η ενδεικτική εφαρμογή τους στα πιστωτικά ιδρύματα. Τα βασικότερα συστήματα ελέγχου είναι τα:

1. Γενικά, που δεν αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα θα μπορούσε να είναι η χρησιμοποίηση κωδικού πρόσβασης στα μηχανογραφικά πληροφοριακά συστήματα (on-line) των Τραπεζών.

2. Ειδικά, που αναφέρονται σε συγκεκριμένα θέματα και αντικείμενα της Τράπεζας. Τέτοια συστήματα αποτελούν για παράδειγμα οι ειδικές εφαρμογές έγκρισης και απόρριψης ή περιορισμού δανείων, με εμφάνιση συγκεκριμένης αιτιολογίας, η οποία προκύπτει είτε μηχανογραφικά, είτε χειροκίνητα.

3. Προληπτικά, είναι τα συστήματα ελέγχου που έχουν δημιουργηθεί για να αποτρέπουν καταστάσεις και λάθη, όπως για παράδειγμα όταν για το αίτημα χορήγησης ενός συγκεκριμένου ποσού απαιτείται λήψη εγγυητή και πριν την προώθησή του στα αρμόδια εγκριτικά, υπάρχει ειδοποίηση για τη συγκεκριμένη παράλειψη ή άλλες παραλείψεις. Πρόκειται λοιπόν για κάποιες ασφαλιστικές δικλείδες των μηχανογραφικών συστημάτων. Προληπτικός έλεγχος θεωρείται και όταν επικεφαλής των διαφόρων υπηρεσιών της Τράπεζας ζητούν τη συνδρομή των Εσωτερικών Ελεγκτών για την αποφυγή λαθών που εντοπίζουν σε διαδικασίες κατά την εργασία τους.

4. Κατασταλτικά-ανιχνευτικά, είναι τα συστήματα ελέγχου που διενεργούνται μετά το πέρας της συναλλαγής, όπως για παράδειγμα το «κλείσιμο ταμείου», που έχει ως στόχο τη συμφωνία των πραγματικών συναλλαγών (με βάση τον αριθμό και το ποσό τους) με τις συναλλαγές που διενεργήθηκαν μέσω του συστήματος «on-line» των Τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο παρόν κεφάλαιο θα επιχειρηθεί να προσδιορισθεί ο πληθυσμός της έρευνας και το δείγμα. Με τον όρο πληθυσμό εννοούμε το σύνολο των στοιχείων που μας ενδιαφέρουν, ενώ με τον όρο δείγμα εννοούμε το υποσύνολο του πληθυσμού που θα χρειαστεί για την έρευνά μας. Θα ακολουθήσει περιγραφή της δειγματοληπτικής τεχνικής που χρησιμοποιήθηκε, ενώ θα παρουσιαστεί και αναλυτική περιγραφή του ερωτηματολογίου που επιλέχθηκε. Τέλος θα αποτυπωθεί η στατιστική ανάλυση του Ερωτηματολογίου.

5.1 Πληθυσμός Και Δείγμα

5.1.1 Πληθυσμός

Σκοπός της έρευνάς μας είναι η ανάλυση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Για το λόγο αυτό αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθούν τραπεζικοί υπάλληλοι ως αποδέκτες του ερωτηματολογίου μας. Επιλέχθηκαν άντρες και γυναίκες τραπεζικοί υπάλληλοι ανεξάρτητα με τη θέση τους στη διοικητική πυραμίδα και το αντικείμενό τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν σε τράπεζες σε διάφορους γεωγραφικούς νομούς, με σκοπό το δείγμα μας να είναι ακόμα πιο αντιπροσωπευτικό. Ο πληθυσμός της έρευνάς μας λοιπόν απαρτίζεται από τραπεζικούς υπαλλήλους. Επιλέχθηκε αυτός ο πληθυσμός καθώς σκοπός της έρευνας ήταν να φανεί η σημασία του Εσωτερικού Ελέγχου και των συστημάτων του στον τραπεζικό χώρο. Οι τραπεζικοί υπάλληλοι εκτιμούνται αρκετά έμπειροι για να απαντήσουν σε ερωτήσεις που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο και ίσως να έχουν βιώσει και οι ίδιοι τακτικούς ή έκτακτους ελέγχους από εσωτερικούς ελεγκτές.

5.1.2 Δείγμα

Η δειγματοληψία απαιτεί τον ακριβή αριθμό του πληθυσμού, από τον οποίο θα κληθούμε να επιλέξουμε το δείγμα. Το δείγμα μας αφορά λοιπόν μόνο ελληνικές Τράπεζες και συγκεκριμένα κυρίως τις μεγαλύτερες από αυτές. Την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε., την Alpha Bank, την Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias, την Εμπορική Τράπεζα, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, τη Millennium Bank, την Probank. Για να είναι ένα δείγμα αντιπροσωπευτικό πρέπει τα κρίσιμα χαρακτηριστικά του να είναι τα ίδια με αυτά του πληθυσμού. Αυτό προσπαθήσαμε να πετύχουμε με τον τυχαίο τρόπο επιλογής του δείγματος ανάμεσα στους

υπαλλήλους των τραπεζικών ιδρυμάτων και το πολυπληθές μέγεθός του. Στάλθηκαν 100 ερωτηματολόγια και απαντήθηκαν 100. Φυσικά όσο πιο μεγάλο το δείγμα, τόσο πιο μεγάλη και η ακρίβεια εξαγωγής των συμπερασμάτων. Ο χρόνος συμπλήρωσης και το κόστος αποτέλεσαν απαγορευτικό παράγοντα, ώστε η έρευνά μας να αφορά αριθμητικά μεγαλύτερο δείγμα.

5.1.3 Τεχνική Δειγματοληψίας

Εστάλησαν ερωτηματολόγια σε ηλεκτρονική μορφή (e-mail) σε τραπεζικούς υπαλλήλους. Επιπλέον η δειγματοληψία μας ήταν βολική (convenience), δηλαδή τα ερωτηματολόγιά μας διανεμήθηκαν σε καταστήματα Τραπεζών που επιλέχθηκαν και υπήρχε η καλύτερη δυνατή πρόσβαση, όπως για παράδειγμα σε γνωστούς, φίλους και συγγενείς που εργάζονται σε Τράπεζες. Αυτό βοήθησε το κόστος της έρευνας μας να διατηρηθεί σε χαμηλά επίπεδα αλλά και το χρονικό διάγραμμα που είχαμε αρχικά ορίσει για την περαίωση της έρευνάς μας να τηρηθεί απόλυτα. Αξίζει να αναφέρουμε ότι απαντήθηκαν κατά ποσοστό 100% τα ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν, κάτι που είναι άμεση συνέπεια της παραπάνω μας επιλογής.

5.2 Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Στόχος της έρευνας που διεξήχθη με τη χρήση του ερωτηματολογίου, είναι να αναδειχθεί η άποψη των εργαζομένων για τη σημασία της ύπαρξης και λειτουργίας της Διεύθυνσης Επιθεώρησης, καθώς και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου που εφαρμόζονται στα τραπεζικά ιδρύματα του ελλαδικού χώρου, τόσο ως προς τη συμβουλευτική πλευρά της Διεύθυνσης Επιθεώρησης, όσο και ως προς την πλευρά της αξιολόγησης και του ελέγχου. Στο τέλος επιδιώκεται να αναδειχθούν πιθανά περιθώρια και προτάσεις βελτίωσης.

Στο ερωτηματολόγιο της έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις κλειστού τύπου, πολλαπλής επιλογής και ερωτήσεις στις οποίες χρησιμοποιήθηκε η βαθμολογική κλίμακα του Likert (πενταβάθμια κλίμακα), πρόκειται δηλαδή για ερωτήσεις στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να δηλώσει το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας του με μια σειρά προτάσεων σχετικά με το αντικείμενο του εσωτερικού ελέγχου. Η κλίμακα που χρησιμοποιήθηκε είναι ισορροπημένη (ίσος αριθμός θετικών και αρνητικών απαντήσεων), μονή και αναγκαστική.

Το ερωτηματολόγιο σχεδιάσθηκε με τρόπο που να διευκολύνει την ταχεία συμπλήρωσή του και για το λόγο αυτό απαρτίζεται από τρία μέρη, εννοιολογικά συνδεδεμένα μεταξύ τους και ειδικότερα από τα παρακάτω:

• Το Α μέρος αφορά θέματα σε σχέση με τα Πέντε Συστατικά Στοιχεία του Εσωτερικού Ελέγχου και τα οποία είναι το Περιβάλλον Ελέγχου, η Αξιολόγηση Κινδύνων, οι δραστηριότητες Ελέγχου, η Πληροφόρηση και Επικοινωνία και τέλος η Παρακολούθηση.

• Το Β μέρος αφορά θέματα σχετικά με τη Διεύθυνση Επιθεώρησης όπως αυτή υφίσταται σήμερα και τη σημασία της: Η Δ.Ε. στην Τράπεζα, Στελέχωση της Δ.Ε. και Ευρήματα & Εκθέσεις Ελέγχου- Follow Up.

• Το Γ μέρος αναφέρεται σε διαδικασίες και τακτικές που αφορούν ένα χαρακτηριστικό αντικείμενο της Τράπεζας, τις Επιταγές.

Ο εσωτερικός έλεγχος, ως μια δυναμική και συνεχής διαδικασία, απαρτίζεται από πέντε συστατικά στοιχεία, που συνθέτουν αρμονικά τις λειτουργίες, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς του (Zabihollah et al., 2001) και αυτά είναι το «Περιβάλλον Ελέγχου (Control Environment)», η «Αξιολόγηση Κινδύνων (Risk Assessment)», οι «δραστηριότητες Ελέγχου (Control Activities)», η «Πληροφόρηση και Επικοινωνία (Information and Communication)» και η «Παρακολούθηση (Monitoring)».

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου αναφέρεται στα επιμέρους αυτά στοιχεία και σε κάθε συστατικό αντιστοιχούν πέντε ερωτήσεις με χρήση της βαθμολογικής κλίμακας του Likert (Καθόλου, Σε μικρή κλίμακα, Σε μέτρια κλίμακα, Σε μεγάλη κλίμακα, Πάρα πολύ).

Συγκεκριμένα, στο συστατικό στοιχείο του εσωτερικού ελέγχου «Περιβάλλον Ελέγχου» (Α1) αντιστοιχούν οι ερωτήσεις 1-5 και διερευνάται μέσα από αυτές η γενικότερη λειτουργία της διοίκησης και της Εταιρικής Διακυβέρνησης. Το Περιβάλλον Ελέγχου, αναφέρεται στην επίγνωση από τους διοικούντες και τους διοικούμενους της σημασίας κάποιων παραγόντων, όπως της οργανωτικής δομής (Ερωτήσεις 1 και 2), της ανάθεσης αρμοδιοτήτων και ευθυνών (Ερωτήσεις 3 και 4) της ύπαρξης και εδραίωσης της ακεραιότητας και των ηθικών αξιών στην Τράπεζα (Ερώτηση 5). Ειδικότερα, εξετάζεται η ύπαρξη οργανογράμματος για τα διάφορα τμήματα και τις διευθύνσεις (ερ.1), όπως επίσης και η ύπαρξη ενιαίου Εγχειριδίου διαδικασιών, που να έχει αποτυπωμένες τις εργασίες και τον τρόπο εκτελέσεώς τους (ερ. 2). Ακόμη, ερωτάται αν έχει γίνει περιγραφή καθηκόντων των θέσεων εργασίας σε όλα τα επίπεδα (ερ. 3) και αν ο διαχωρισμός των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των εργαζομένων είναι σαφής από τη διοίκηση (ερ. 4). Τέλος, δίνοντας έμφαση στις ηθικές αξίες και την ακεραιότητα που πρέπει να διέπει έναν οργανισμό όπως η

Τράπεζα, ρωτάται αν έχει θεσπισθεί και κοινοποιηθεί Κώδικας δεοντολογίας ή με κάποιον άλλο τρόπο έχουν διακηρυχθεί αυτές οι αρχές και επιβληθεί η τήρησή τους από τους τραπεζικούς υπαλλήλους (ερ. 5).

Το δεύτερο συστατικό στοιχείο του εσωτερικού ελέγχου αναφέρεται στην «Αξιολόγηση των Κινδύνων» (Α2) και περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 6-10. Πρόκειται για ένα σημαντικό κομμάτι του εσωτερικού ελέγχου, καθώς όλες οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μια σειρά κινδύνων, που θα μπορούσαν να μετατραπούν σε απειλή για την ύπαρξή τους, πόσο μάλλον οι Τράπεζες, που πρέπει, αντιμετωπίζοντας τυχόν απειλές, να διατηρήσουν την οικονομική τους ευρωστία, την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Στόχος είναι η μείωση των κινδύνων και πρωταρχικός παράγων προς αυτή την κατεύθυνση είναι ο καθορισμός ρεαλιστικών επιχειρηματικών στόχων, που να αναπροσαρμόζονται αναλόγως με τις τρέχουσες εξελίξεις (Ερωτήσεις 7,8). Επόμενο βήμα είναι η διεξαγωγή και διενέργεια εμπεριστατωμένων μελετών αξιολόγησης των επιχειρηματικών κινδύνων της Τράπεζας, οπότε και ρωτάται αν υπάρχει και κοινοποιείται στους εργαζόμενους συγκεκριμένη διαδικασία αξιολόγησης των κινδύνων της Τράπεζας (Ερώτηση 6).

Έπειτα προστέθηκαν κάποιες ερωτήσεις για να αναδειχθεί η σημασία της διενέργειας εσωτερικών ελέγχων, όχι μόνο σε προκαθορισμένα τακτά χρονικά διαστήματα, αλλά και όταν οι συνθήκες το απαιτούν, δηλαδή σε έκτακτες περιπτώσεις (Ερώτηση 9) και η σημασία της εφαρμογής ελέγχου σε διαφορετικό βαθμό και ένταση, αναλόγως την ένταση του κινδύνου (Ερώτηση 10). Περαιτέρω, τρίτο συστατικό στοιχείο του εσωτερικού ελέγχου αποτελούν οι «δραστηριότητες Ελέγχου» (Α3), που αντιστοιχεί στις ερωτήσεις 11-15. Οι δραστηριότητες Ελέγχου είναι εκείνες οι πολιτικές, οι διαδικασίες και οι μηχανισμοί που ενισχύουν το έργο της διοίκησης και λειτουργούν ως εξασφάλιση, ότι οι στόχοι ακολουθούνται πιστά και κατά γράμμα. Υπάρχουν σε όλα τα επίπεδα και τμήματα της επιχείρησης που περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, όπως οι εγκρίσεις και οι επαληθεύσεις. Έτσι αρχικά ερωτάται αν υπάρχουν και έχουν γνωστοποιηθεί τα επίπεδα και όρια των εγκρίσεων ή ευθυνών (Ερώτηση 11), αν το υπάρχον σύστημα ελέγχου έχει ασφαλιστικές δικλείδες που να εμποδίζουν παράνομες συναλλαγές (Ερώτηση 14) και αν οι περιγραφές των θέσεων εργασίας περιλαμβάνουν ειδικές αναφορές για συναφείς με τον έλεγχο δραστηριότητες (Ερώτηση 15). Αυτές οι «Δραστηριότητες Ελέγχου» εφαρμόζονται είτε μέσω χειρωνακτικών διαδικασιών, είτε μέσω αυτοματοποιημένων πληροφοριακών συστημάτων, οπότε και ερωτήθηκε αν προηγείται έγκριση της διοίκησης για την υιοθέτηση αυτοματοποιημένων πληροφοριακών και άλλων συστημάτων της Τράπεζας (Ερώτηση 13). Τέλος η αποδοχή ευθύνης της

διοίκησης, για τις πληροφορίες που παράγονται και από τις οποίες προέρχονται οι τυχόν έγγραφες αναφορές που γίνονται δεκτές από τις Υπηρεσίες της Τράπεζας, αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι των δραστηριοτήτων ελέγχου, καθώς άπτεται με τις πολιτικές που ακολουθεί ένας οργανισμός (Ερώτηση 12).

Στη συνέχεια, τέταρτο συστατικό στοιχείο του εσωτερικού ελέγχου, αποτελεί η «Πληροφόρηση και Επικοινωνία» (Α4) και σε αυτό αντιστοιχούν οι ερωτήσεις 16-20. Το πρώτο κομμάτι αναφέρεται στο ότι η κάθε οικονομική μονάδα και στην περίπτωσή μας η Τράπεζα, προκειμένου να εφαρμόσει και να ελέγξει ορθά τα συστήματα, τους μηχανισμούς, τις πολιτικές και τις διαδικασίες της, πρέπει το εξωτερικό περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται να της μεταφέρει αξιόπιστες και έγκαιρες πληροφορίες. Για να εξακριβωθεί λοιπόν αυτό, ρωτάται αν κατά τη διενέργεια επιθεώρησης σε κάποια Υπηρεσία της Τράπεζας, παρέχονται πληροφορίες άμεσα και κατά προτεραιότητα από τους εργαζόμενους στους ελεγκτές (Ερώτηση 16) και αν οι πληροφορίες αυτές είναι όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστες (Ερώτηση 17). Για την επιβεβαίωση του έγκαιρου και αξιόπιστου των πληροφοριών, ρωτάται επίσης αν έχουν οι επιθεωρητές πρόσβαση σε ειδικά διαμορφωμένο λογισμικό, ώστε να είναι δυνατή η παροχή σε αυτούς πληροφοριών και από άλλες διευθύνσεις (Ερώτηση 18).

Το δεύτερο μέρος σχετίζεται με την επικοινωνία των πληροφοριών, κάτι που σχετίζεται με ένα αίσθημα ευθύνης και λογοδοσίας, τόσο από την πλευρά της διοίκησης, όσο και από την πλευρά του προσωπικού. Για το λόγο αυτό ζητείται από τους ερωτώμενους να απαντήσουν αν στην περίπτωση αμφιβολίας για τη νομιμότητα διενέργειας κάποιας συναλλαγής, ζητείται από τους εργαζόμενους η συνδρομή της Υπηρεσίας Επιθεώρησης/Εσωτερικού Ελέγχου ή Κανονιστικής Συμμόρφωσης (Ερώτηση 19) και αν οι ελεγκτές συμβάλλουν με τις γνώσεις τους στην ασφαλή επίλυση ζητημάτων, που τυχαίνει να προκύψουν κατά τη διενέργεια ενός τακτικού ελέγχου τους σε κάποιο Κατάστημα ή στη διοίκηση (Ερώτηση 20).

Το πέμπτο και τελευταίο συστατικό στοιχείο του εσωτερικού ελέγχου είναι η «Παρακολούθηση» (Α5), και οι ερωτήσεις που καλύπτουν αυτό το κομμάτι είναι οι 21- 25. Η «Παρακολούθηση» σημαίνει ότι τα συστήματα ελέγχου πρέπει να επανελέγχονται και να επιβλέπονται, να αναπροσαρμόζονται, να βελτιώνονται ως προς τα αδύνατα σημεία τους και να αναθεωρούνται αναλόγως τις επιταγές των τρεχουσών εξελίξεων, συνθηκών και στόχων της Τράπεζας. Αυτό μπορεί να γίνεται μέσω διαδικασιών που υπάρχουν σε μόνιμη βάση, αλλά και μέσω ειδικών έκτακτων αξιολογήσεων, οπότε και ερωτάται αν η επάρκεια και

αποτελεσματικότητα της εργασίας των επιθεωρητών αξιολογείται από τη διοίκηση της Τράπεζας (Ερώτηση 21) και από ειδικά αρμοδίως συσταθείσα προς το σκοπό αυτό Επιτροπή Ελέγχου, μέσω υποβληθεισών εκθέσεων σε αυτήν από τη Διεύθυνση Επιθεώρησης (Ερώτηση 22).

Η αξιολόγηση και ο επανέλεγχος μπορεί να διενεργείται είτε από τρίτα προς τον αρχικά τελεσθέντα έλεγχο άτομα, είτε από τα ίδια (αυτοαξιολόγηση). Έτσι ρωτάται αν επανελέγχεται δειγματοληπτικά το ελεγκτικό έργο των Επιθεωρητών από άλλα άτομα της Διεύθυνσης Επιθεώρησης, που δε συμμετείχαν στον αρχικά τελεσθέντα έλεγχο (Ερώτηση 23) και αν οι αρμοδιότητες στην Υπηρεσία των εργαζομένων έχουν ανατεθεί με τέτοιο τρόπο που να εμποδίζει ένα άτομο να επεξεργάζεται στοιχεία μιας συναλλαγής στο σύνολό της, να την εκτελεί και τέλος να την αρχειοθετεί χωρίς περαιτέρω έλεγχο από άλλους (Ερώτηση 25). Τέλος, καλούνται οι ερωτώμενοι να απαντήσουν στην ερώτηση αν υπάρχουν πολιτικές και διαδικασίες που να καθορίζουν τον τρόπο που πρέπει να εκτελεστούν και να ελεγχθούν οι διάφορες διεργασίες εντός της Τράπεζας (Ερώτηση 24).

Το δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου που περιλαμβάνει τις ερωτήσεις 26-39, αποσκοπεί στην περιγραφή της Διεύθυνσης Επιθεώρησης που λειτουργεί σε μια Τράπεζα και φιλοδοξεί να κάνει έκδηλη την αξία της ύπαρξής της, κάτι που μπορεί να προκύπτει είτε άμεσα, ρωτώντας αν η ύπαρξη και λειτουργία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης συμβάλλει στην προσθήκη αξίας στην Τράπεζα, είτε έμμεσα, ρωτώντας αν οι επιθεωρητές ανήκουν στους καλύτερα αμειβόμενους εργαζόμενους της Τράπεζας. Το μέρος αυτό απαρτίζεται από τρεις υποενότητες που περιλαμβάνουν τέσσερις ερωτήσεις οι δύο πρώτες και πέντε η τρίτη, με χρήση της βαθμολογικής κλίμακας του Likert (Καθόλου,Σε μικρή κλίμακα, Σε μέτρια κλίμακα, Σε μεγάλη κλίμακα, Πάρα πολύ). Οι υποενότητες αυτές είναι το γενικό μέρος, «Η Διεύθυνση Επιθεώρησης στην Τράπεζα» (Β1), η «Στελέχωση της Διεύθυνσης Επιθεώρησης» (Β2) και «Ευρήματα - Εκθέσεις Ελέγχου -Follow Up» (Β3).

Η πρώτη υποενότητα είναι «Η Διεύθυνση Επιθεώρησης Στην Τράπεζα» (Β1) και αποτελείται από τις ερωτήσεις 26-29. Αρχικά ερωτάται αν υπάρχει κανονισμός λειτουργίας της Διεύθυνσης Επιθεώρησης εγκεκριμένος από τη Διοίκηση, που να περιγράφει την αποστολή και το σκοπό της (Ερώτηση 26), καθώς κρίνεται σκόπιμο και πρωταρχικής σημασίας να υπάρχει καταγεγραμμένη τόσο η αποστολή, όσο και οι τρόποι που θα γίνει εφικτή η επίτευξη των στόχων της Διεύθυνσης Επιθεώρησης και από τη στιγμή που η Διοίκηση καθορίζει και αναπροσαρμόζει τους επιχειρηματικούς της στόχους, επιβάλλεται ο κανονισμός λειτουργίας να είναι εγκεκριμένος από αυτήν. Έπειτα, ο εργαζόμενοι ρωτούνται

κατά πόσο θεωρούν ότι η λειτουργία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης συμβάλλει στην προσθήκη αξίας στην Τράπεζα (Ερώτηση 27) και αν η ύπαρξή της λειτουργεί προς όφελος του πελάτη (Ερώτηση 28), όσο και προς όφελος του υπαλλήλου (Ερώτηση 29), ώστε να καταστεί δυνατό στο τέλος να σταθμιστεί η σπουδαιότητά της.

Η δεύτερη υποενότητα αναφέρεται στη «Στελέχωση Της Διεύθυνσης Επιθεώρησης» (Β2) και απαρτίζεται από τις ερωτήσεις 30-34. Η στελέχωση αυτής της Διεύθυνσης θα συμβάλλει στο να γίνει αντιληπτή η βαρύτητα που προσδίδεται σε αυτήν από τη Διοίκηση μιας Τράπεζας και τη θέση τελικά που καταλαμβάνει στο εσωτερικό της. Αρχικά ερωτάται αν απαιτούνται ιδιαίτερα προσόντα για την πλήρωση των θέσεων επιθεωρητών σε σχέση με την πλήρωση οποιασδήποτε άλλης θέσης στο δίκτυο ή στη Διοίκηση (Ερώτηση 30) και αν η πρόσληψη και πλήρωση των θέσεων επιθεωρητών γίνεται με πλήρη διαφάνεια και αξιοκρατία (Ερώτηση 31). Προκειμένου να φανεί αν δίδεται ιδιαίτερη σημασία στο να είναι καλά και επαρκώς εκπαιδευμένα τα στελέχη της Διεύθυνσης Επιθεώρησης, ρωτάται αν τους παρέχεται επιπρόσθετη και εξειδικευμένη εκπαίδευση (Ερώτηση 32).

Για να αναδειχθεί με έμμεσο τρόπο η αξία που προσδίδει η Διοίκηση των Τραπεζών στο έργο των εσωτερικών ελεγκτών, ερωτάται αν οι τελευταίοι ανήκουν στους καλύτερα αμειβόμενους εργαζόμενους μέσα στο τραπεζικό ίδρυμα (Ερώτηση 33). Έρευνες έχουν δείξει (Celal, 1989) ότι η εργασία του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ένα γερό θεμέλιο για υψηλές διευθυντικές θέσεις και επιδιώξαμε να επιβεβαιώσουμε ή απορρίψουμε, ότι το ίδιο ισχύει και στα τραπεζικά ιδρύματα με την ερώτηση για το αν οι επιθεωρητές ανήκουν σε εκείνους τους εργαζόμενους, που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη επαγγελματική εξέλιξη και σταδιοδρομία σε διάφορους τομείς εντός της Τράπεζας (Ερώτηση 34).

Η τρίτη υποενότητα αφορά τα «Ευρήματα – Εκθέσεις Ελέγχου – Follow up» (Β3) της Διεύθυνσης Επιθεώρησης και οι ερωτήσεις που αναφέρονται σε αυτήν είναι οι 35-39. Καταρχήν ζητείται από τους εργαζόμενους στις Τράπεζες να απαντήσουν για το αν προβλέπεται δυνατότητα σχολιασμού και ενστάσεων από τους ελεγχόμενους πριν την έκδοση του τελικού πορίσματος (Ερώτηση 35), καθώς κρίνεται ουσιώδους σημασίας η δυνατότητα έκφρασης όλων των πλευρών, για ένα πιο αξιόπιστο αποτέλεσμα και μια πιο στοιχειοθετημένη έκθεση ελέγχου. Έπειτα ρωτάται αν μετά από κάθε εύρημα ελέγχου ακολουθεί σχετικό πόρισμα και πρόταση από τον εκάστοτε επιθεωρητή (Ερώτηση 36) και αν διατέθηκε αρκετός χρόνος κατά τη γνώμη των εργαζομένων για έκτακτους και τακτικούς ελέγχους κατά το παρελθόν έτος, για τον έλεγχο των Υπηρεσιών της Τράπεζας (Ερωτήσεις 37 και 38). Τέλος, βασικό συστατικό ενός επαρκούς, αποτελεσματικού και αποδοτικού

Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί η ύπαρξη μηχανισμών, που θα διασφαλίζουν την παρακολούθηση της έγκαιρης υλοποίησης των ενεργειών θεραπείας των διαπιστωμένων αδυναμιών (Follow-up). Αυτό άλλωστε επιβάλλει και η Εποπτική Αρχή (Π..Τ.Ε. 2577/06) και για το λόγο αυτό ερωτάται αν υπάρχει και εφαρμόζεται συγκεκριμένη διαδικασία παρακολούθησης των συσταθέντων διορθωτικών ενεργειών (Ερώτηση 39).

Ξεκινώντας από τη βάση ότι τα προγράμματα εσωτερικού ελέγχου προηγούνται κάθε ελέγχου και ότι προϋπόθεση για την κατάρτισή τους είναι να υπάρχουν καταγεγραμμένες διαδικασίες στην επιχείρηση, γιατί κάθε πρόγραμμα ελέγχου ακολουθεί τη ροή των εργασιών με λογική σειρά (Παπαστάθης, 2003), προστέθηκε το τρίτο και τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου. Επιδιώχθηκε να επιλεχθεί ένα κομμάτι ή ένα αντικείμενο της Τράπεζας που να το γνωρίζουν και να έχουν εργασθεί με αυτό λίγο-πολύ όλοι οι εργαζόμενοι σε μια Τράπεζα, ώστε να καταστεί εφικτό να περιγραφούν οι διαδικασίες που το αφορούν και να φανεί αν αυτές είναι καταγεγραμμένες. Για το λόγο αυτό επιλέχθηκε το τρίτο μέρος να αναφέρεται στις επιταγές. Οι ερωτήσεις που αντιστοιχούν σε αυτό είναι οι 40-45 και είναι κλειστού τύπου, πολλαπλής επιλογής (Ναι ή Όχι).

Έτσι, ρωτάται στους εργαζομένους στις Τράπεζες να απαντήσουν για το αν προβλέπεται η φύλαξη των επιταγών σε πυρασφαλή (Ερώτηση 40), αν ορίζεται αρμόδιος για τη φύλαξή τους (Ερώτηση 41), αν ελέγχεται η εμπορικότητα των επιταγών στην περίπτωση προεξόφλησής τους (Ερώτηση 42) και αν στην ίδια περίπτωση ελέγχεται η φερεγγυότητα των εκδοτών και οπισθογράφων τους (Ερώτηση 43). Ακόμη, ρωτάται αν απαγορεύεται η παραλαβή των επιταγών σε διαταγή «εμού του ιδίου» για προεξόφληση (Ερώτηση 44) και τέλος, αν τηρείται αυστηρή διαδικασία ελέγχου των ακάλυπτων επιταγών και παρακολούθησής τους μέχρι τέλους (Ερώτηση 45).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Το ερωτηματολόγιο είναι ένα έντυπο που περιέχει μια σειρά δομημένων ερωτήσεων, οι οποίες παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη σειρά και στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει γραπτά. Για τη διεξαγωγή της έρευνάς μας χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο αυτή, θεωρώντας την ως την πλέον κατάλληλη. Στο παρόν κεφάλαιο, θα παρουσιαστούν τα

αποτελέσματα των απαντήσεων που ελήφθησαν από τα ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν σε τραπεζικούς υπαλλήλους. Στην ανάλυσή μας χρησιμοποιήσαμε ως εργαλείο το οικονομετρικό πρόγραμμα E-VIEWS, ενώ η διαγραμματική απεικόνιση των απαντήσεων έγινε με τη βοήθεια του EXCEL.

6.1 Αποτελέσματα Ερωτηματολόγιου

6.1.1 Μέρος Α' –Τα Πέντε Συστατικά Στοιχεία Του Εσωτερικού Ελέγχου

6.1.1.1 Περιβάλλον Ελέγχου

ΕΡΩΤΗΣΗ 1

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου σχετίζεται με το περιβάλλον ελέγχου. Στην πρώτη ερώτηση μελετάται η ύπαρξη «δυναμικού» Οργανογράμματος τόσο από τη σκοπιά της Διεύθυνσης όσο και από τη σκοπιά του κάθε επιμέρους τμήματος. Με τον όρο δυναμικό εννοούμε το οργανόγραμμα που αναμορφώνεται λόγω των τρεχουσών εξελίξεων και απαιτήσεων.

Διάγραμμα 1: Ερώτηση 1

Όπως διαπιστώνεται από το διάγραμμα οι απαντήσεις των εργαζομένων κατά ποσοστό 100% (25% ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ, 52% ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ, 23% ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ) επιβεβαιώνουν την ύπαρξη «δυναμικού» Οργανογράμματος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2

Στη δεύτερη ερώτηση πραγματεύεται η ύπαρξη λεπτομερούς ενιαίου εγχειριδίου διαδικασιών της τράπεζας που να αποτυπώνει τις εργασίες αλλά και τον τρόπο εκτέλεσής τους.

Διάγραμμα 2: Ερώτηση 2

Από το διάγραμμα φαίνεται ότι ένα μικρό μέρος των υπαλλήλων (ποσοστό 5%) απάντησε ότι η ύπαρξη λεπτομερούς εγχειριδίου είναι σε μικρή κλίμακα. Το 19% απάντησε ότι υπάρχει σε μέτρια κλίμακα ενώ το 76% αθροιστικά έδωσε τις απαντήσεις σε μεγάλη κλίμακα και πάρα πολύ. Αξίζει να αναφερθεί ότι πιθανολογείται κάποιοι από τους εργαζομένους να μην είναι κατάλληλα ενημερωμένοι.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3

Στην Τρίτη ερώτηση ρωτάται αν γίνεται περιγραφή των καθηκόντων των εκάστοτε θέσεων εργασίας σε όλα τα επίπεδα των ιδρυμάτων.

Διάγραμμα 3: Ερώτηση 3

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα η διασπορά των απαντήσεων είναι μεγαλύτερη καθώς δόθηκαν όλες οι απαντήσεις. Η μειοψηφία απάντησε καθόλου (3%), ενώ κατά αυξητική σειρά δόθηκαν οι απαντήσεις σε μικρή κλίμακα (8%), σε μέτρια κλίμακα (20%), πάρα πολύ (34%) και τέλος σε μεγάλη κλίμακα (35%).

ΕΡΩΤΗΣΗ 4

Στην 4η κατά σειρά ερώτηση αναζητείται αν ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων αλλά και των καθηκόντων των εργαζομένων είναι σαφής.

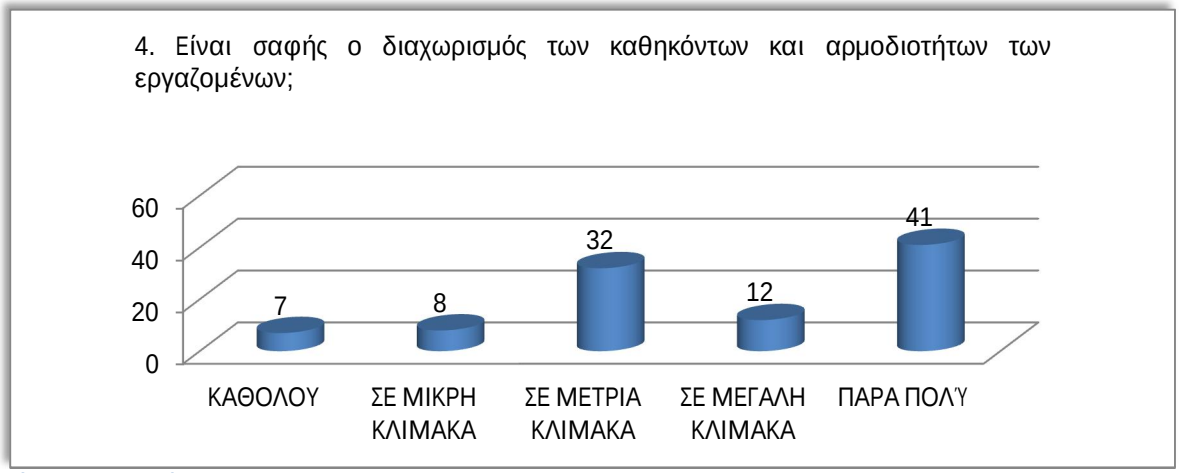

Διάγραμμα 4: Ερώτηση 4

Η διασπορά και σε αυτή την ερώτηση είναι μεγάλη. 7 εργαζόμενοι απάντησαν καθόλου και 8 σε μικρή κλίμακα. Σε μέτρια κλίμακα δόθηκαν 32 απαντήσεις ενώ μόλις 12 απάντησαν σε μεγάλη κλίμακα. Πλειοψηφία στις απαντήσεις που δόθηκαν αφορά την απάντηση πάρα πολύ. Αυτή η διασπορά πιθανολογείται να οφείλεται στο ότι επιλέχθηκαν διάφορες τράπεζες τόσο κρατικές όσο και ιδιωτικές.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5

Η πρώτη ενότητα του Α' Μέρους του ερωτηματολογίου καταλήγει στην ύπαρξη κώδικα δεοντολογίας για τους εργαζομένους. Επίσης ερωτάται αν έχει διακηρυχθεί η αρχή της ακεραιότητας και η τήρηση ηθικών αξιών από τους εργαζομένους.

Διάγραμμα 5: Ερώτηση 5

Το παραπάνω διάγραμμα πιστοποιεί την ύπαρξη κώδικα δεοντολογίας για τους εργαζομένους καθώς 38% και 42% αντίστοιχα απάντησαν σε μεγάλη κλίμακα και πάρα πολύ. Από την άλλη μεριά μόλις το 1% απάντησε καθόλου και 7 % σε μικρή κλίμακα.

6.2.1.2 Αξιολόγηση Κινδύνων

ΕΡΩΤΗΣΗ 6

Στη δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου μας πραγματευόμαστε μία έννοια ιδιαίτερα ευαίσθητη και απαραίτητη για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, την «Αξιολόγηση Κινδύνων». Στην ερώτηση 6 αναζητείται η ύπαρξη συγκεκριμένης διαδικασίας αξιολόγησης τραπεζικών κινδύνων.

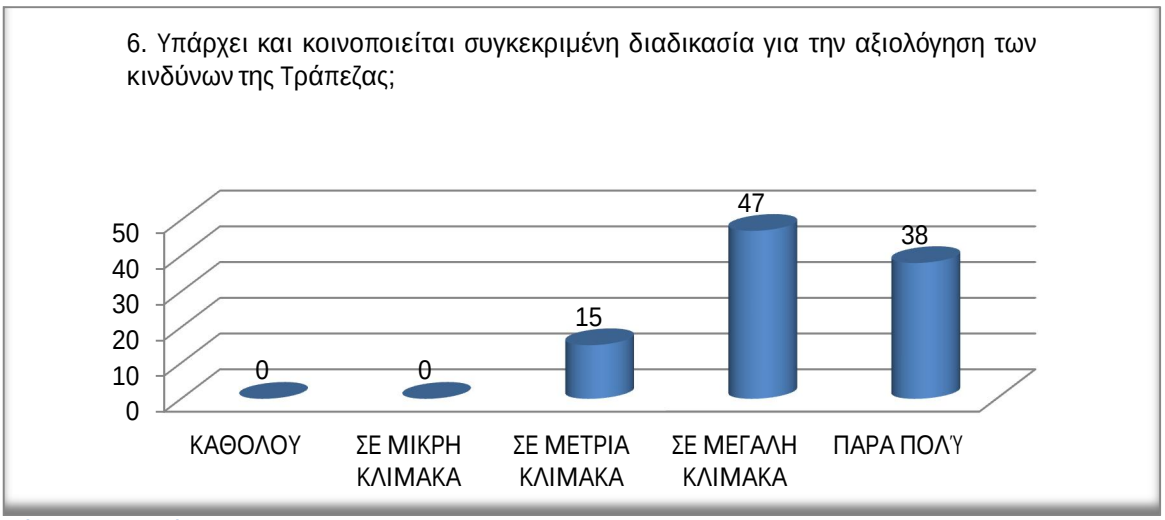

Διάγραμμα 6: Ερώτηση 6

Οι απαντήσεις που δόθηκαν δείχνουν γενικά να συμφωνούν στην ύπαρξη διαδικασίας αξιολόγησης των τραπεζικών κινδύνων. Αυτό που διαφέρει είναι μάλλον το εύρος αυτής της διαδικασίας από κατάστημα σε κατάστημα και από ίδρυμα σε ίδρυμα. 15% απάντησαν σε μέτρια κλίμακα, ενώ ένα ποσοστό κοντά στους μισούς ερωτηθέντες απάντησε σε μεγάλη κλίμακα. Τέλος 38% απάντησε πάρα πολύ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7

Η έβδομη ερώτηση σχετίζεται με τον καθορισμό στόχων σε κάθε τμήμα και με το αν αναπροσαρμόζονται αυτοί οι στόχοι ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Διάγραμμα 7: Ερώτηση 7

Από το παραπάνω διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα καθορίζονται στόχοι ανά τμήμα. Οι απαντήσεις που δόθηκαν αφορούν 32% σε μέτρια κλίμακα, 33% σε μεγάλη κλίμακα, 34% πάρα πολύ. Αξίζει να σημειωθεί ότι μόλις 1% απάντησε σε μικρή κλίμακα και 0% καθόλου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8

Προέκταση του έβδομου φαίνεται να είναι και το 8ο ερώτημα, σύμφωνα με το οποίο ρωτάται αν οι στόχοι της διοίκησης είναι ρεαλιστικοί. Επίσης ρωτάται αν οι ίδιοι στόχοι είναι και επιτεύξιμοι.

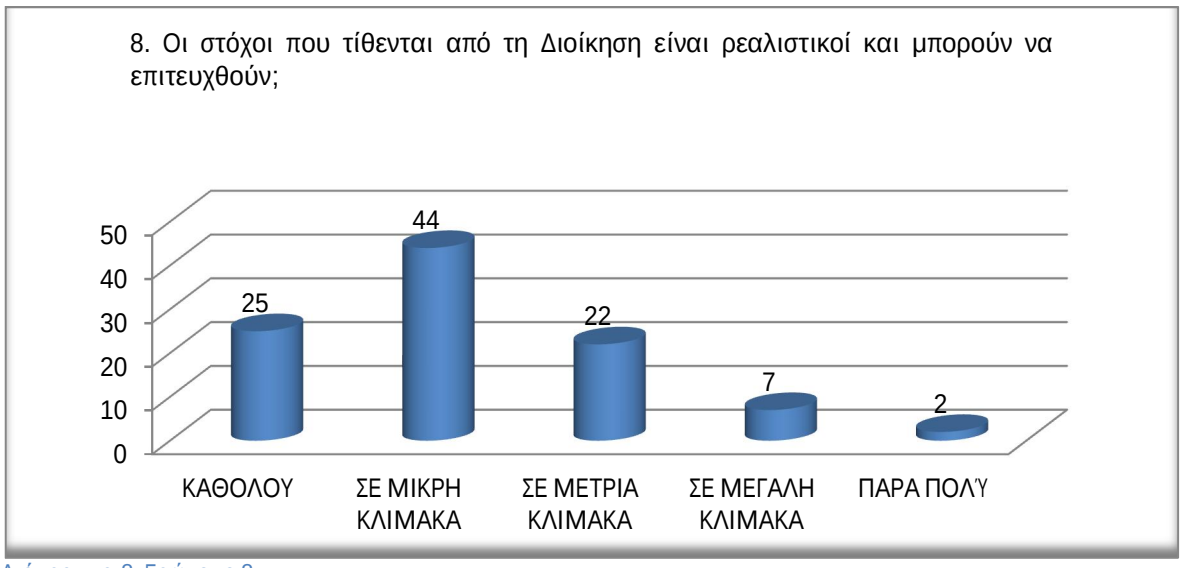

Διάγραμμα 8: Ερώτηση 8

Από την ανάλυση του διαγράμματος προκύπτει ότι η φήμη που αιωρείται στην αγορά περί ουτοπικών στόχων από τις τραπεζικές διοικήσεις επιβεβαιώνεται, καθώς 69%

αθροιστικά απάντησε καθόλου και σε μέτρια κλίμακα. Το 22% επιβεβαιώνει την ύπαρξη ρεαλιστικών στόχων σε μέτρια κλίμακα, ενώ το 7% της μεγάλης κλίμακας και μόλις το 2% του πάρα πολύ δεν θεωρείται αντιπροσωπευτικό. Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι επιβάλλεται η αναπροσαρμογή στόχων από τις τραπεζικές διοικήσεις έτσι ώστε αυτοί να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9

Η 9η ερώτηση αφορά τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου τόσο σε τακτά χρονικά διαστήματα όσο και σε έκτακτα.

Διάγραμμα 9: Ερώτηση 9

Όπως προκύπτει από τις στήλες πάρα πολύ και σε μεγάλη κλίμακα το 68% συμφώνησε ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι είναι τόσο τακτικοί όσο και έκτακτοι. Το 24 % συμφωνεί με τη μέτρια κλίμακα διεξαγωγής ελέγχων, ενώ αξιοσημείωτο είναι το 0% που δόθηκε στην απάντηση καθόλου. Το συμπέρασμα που απορρέει είναι ότι σε όλα τα ιδρύματα οι έλεγχοι είναι τακτικής αλλά και έκτακτης φύσης, απλά διαφέρει η έντασή τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10

Η ερώτηση 10 έρχεται να συμπληρώσει την προηγούμενη καθώς αναζητά αν οι ελεγκτικές διαδικασίες εφαρμόζονται σε διαφορετικό βαθμό και έκταση, ανάλογα πάντα με την ένταση του κινδύνου που εμφανίζει το ελεγχόμενο τμήμα.

Διάγραμμα 10: Ερώτηση 10

Παρατηρούμε λοιπόν, πάντα βάσει του παραπάνω διαγράμματος ότι η έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών είναι συνάρτηση της έντασης κινδύνου του εκάστοτε τμήματος. Στην κορυφή των απαντήσεων που δόθηκαν βρίσκεται η απάντηση πάρα πολύ με 38%, ακολουθεί η απάντηση σε μεγάλη κλίμακα με 36% και η απάντηση σε μέτρια κλίμακα με 22%, ενώ η απάντηση σε μικρή κλίμακα λαμβάνει το 4% των ερωτηθέντων.

6.1.1.2 Δραστηριότητες Ελέγχου

ΕΡΩΤΗΣΗ 11

Η ερώτηση 11 μας εισάγει στην τρίτη ενότητα του πρώτου μέρους του ερωτηματολογίου που αφορά τις δραστηριότητες ελέγχου. Με αυτήν ερωτάται στους εργαζομένους αν υπάρχουν και έχουν γνωστοποιηθεί τα επίπεδα και τα όρια των εγκρίσεων και των ευθυνών.

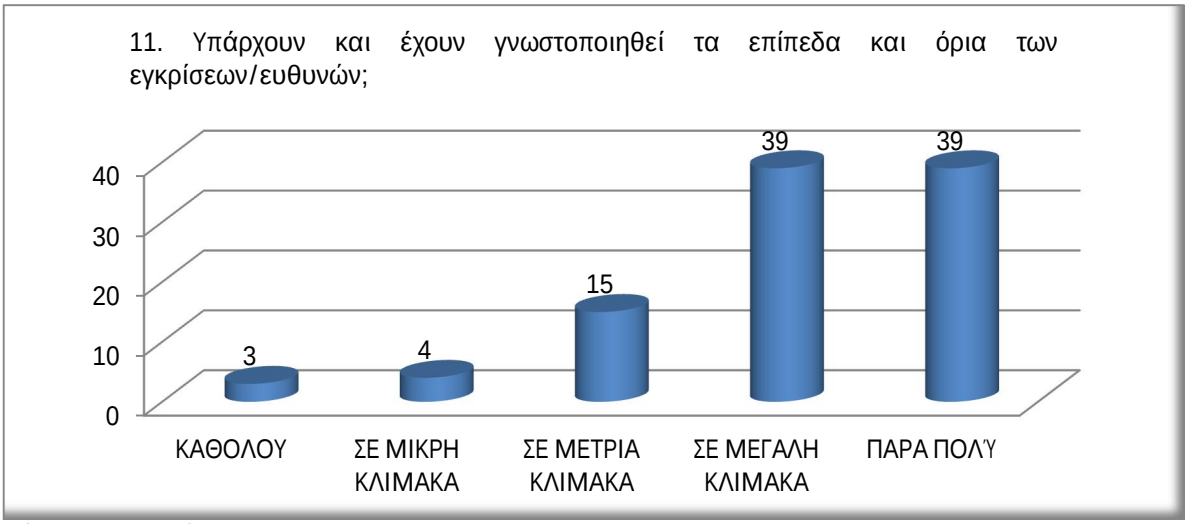

Διάγραμμα 11: Ερώτηση 11

Από το διάγραμμα αυτό συμπεραίνουμε ότι όντως υπάρχουν και επίπεδα και όρια για τις ευθύνες και τις εγκρίσεις. Το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος απάντησε ότι υπάρχουν σε μεγάλη κλίμακα με 39% και πάρα πολύ με 39%. Το 15% απάντησε σε μέτρια κλίμακα. Αυτοί που απάντησαν σε μικρή κλίμακα ήταν 4%, ενώ μόλις 3% απάντησε καθόλου, θετικό στοιχείο για την έρευνά μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 12

Προχωρώντας στο 12ο ερώτημα, ερευνάμε αν η διοίκηση αποδέχεται την ευθύνη για τις πληροφορίες και τις έγγραφες αναφορές που προέρχονται από τις υπηρεσίες της τράπεζας.

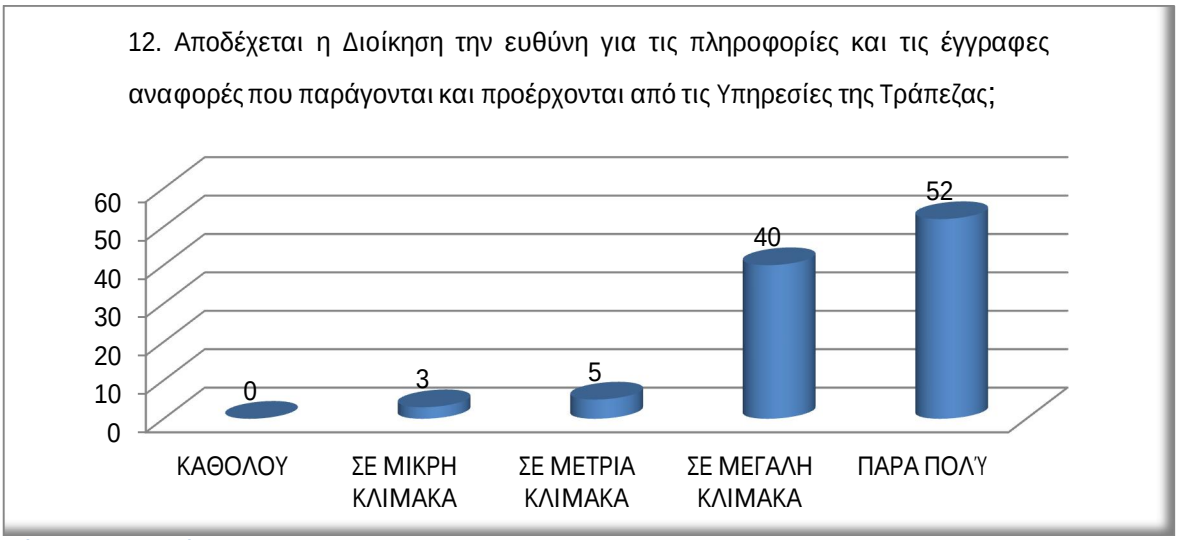

Διάγραμμα 12: Ερώτηση 12

Από την ανάλυση του γραφήματος συμπεραίνουμε ότι το παραπάνω γίνεται και μάλιστα σε πολύ θετικό βαθμό. Αυτό συμβαίνει γιατί οι υπέρμαχοι της απάντησης καθόλου δεν υπάρχουν με 0%. Μόλις 3% απάντησε σε μικρή κλίμακα και περίπου 5% απάντησε σε μέτρια κλίμακα. Άρα το 92% από το σύνολο επέλεξαν την απάντηση σε μεγάλη κλίμακα και την απάντηση πάρα πολύ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 13

Στην ερώτηση 13 διερευνάται αν υπάρχει έγκριση της εκάστοτε διοίκησης για την υιοθέτηση αυτοματοποιημένων πληροφοριακών συστημάτων.

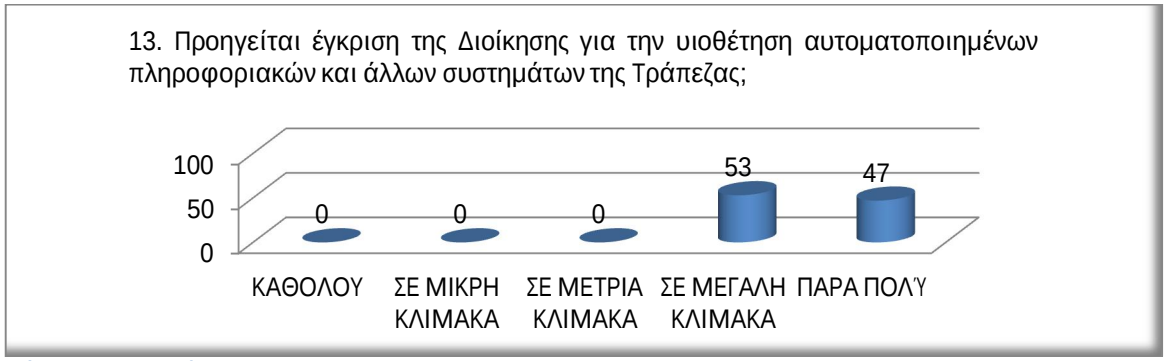

Διάγραμμα 13: Ερώτηση 13

Από το διάγραμμα φαίνεται ότι κάθε διοίκηση εγκρίνει τη χρησιμοποίηση πληροφοριακών συστημάτων καθώς όλο το δείγμα επέλεξε τις απαντήσεις σε μεγάλη κλίμακα 52% και πάρα πολύ με 47%. Στοιχείο άκρως ενθαρρυντικό καθώς τούτο αποτελεί ένα από τα βασικά συστατικά στοιχεία του εσωτερικού ελέγχου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 14

Η επόμενη ερώτηση ερευνά αν οι ασφαλιστικές δικλείδες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου αποτρέπουν ή εμποδίζουν παράνομες συναλλαγές.

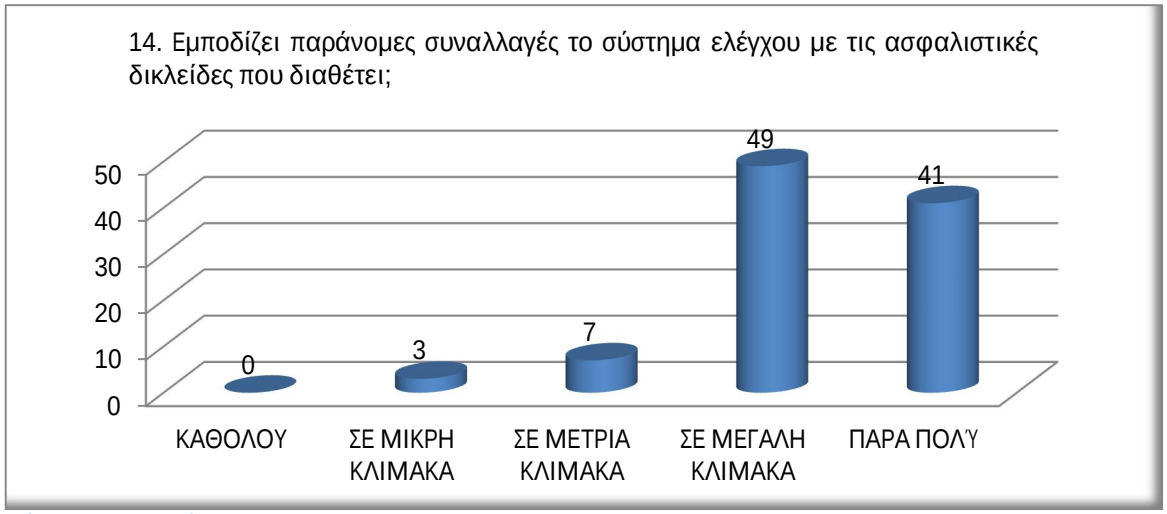

Διάγραμμα 14: Ερώτηση 14

Από το διάγραμμα αυτό συμπεραίνουμε ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτρέπει ή καλύτερα εμποδίζει τις παράνομες συναλλαγές. Στη ζυγαριά της ερώτησης αυτής το 90% αθροιστικά απάντησε ότι αυτό επιτυγχάνεται σε μεγάλη κλίμακα και πάρα πολύ. Το 7% έδωσε μια ουδέτερη απάντηση καθώς ισχυρίστηκε ότι αυτό επιτυγχάνεται σε μέτρια κλίμακα. Τέλος το 3% έδωσε την απάντηση σε μικρή κλίμακα και κανείς δεν απάντησε καθόλου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 15

Στο παρακάτω διάγραμμα ερωτάται, αν οι περιγραφές των θέσεων εργασίας για την εύρυθμη λειτουργία του προσωπικού της τράπεζας, περιλαμβάνουν ειδικές αναφορές για συναφείς με τον έλεγχο δραστηριότητες.

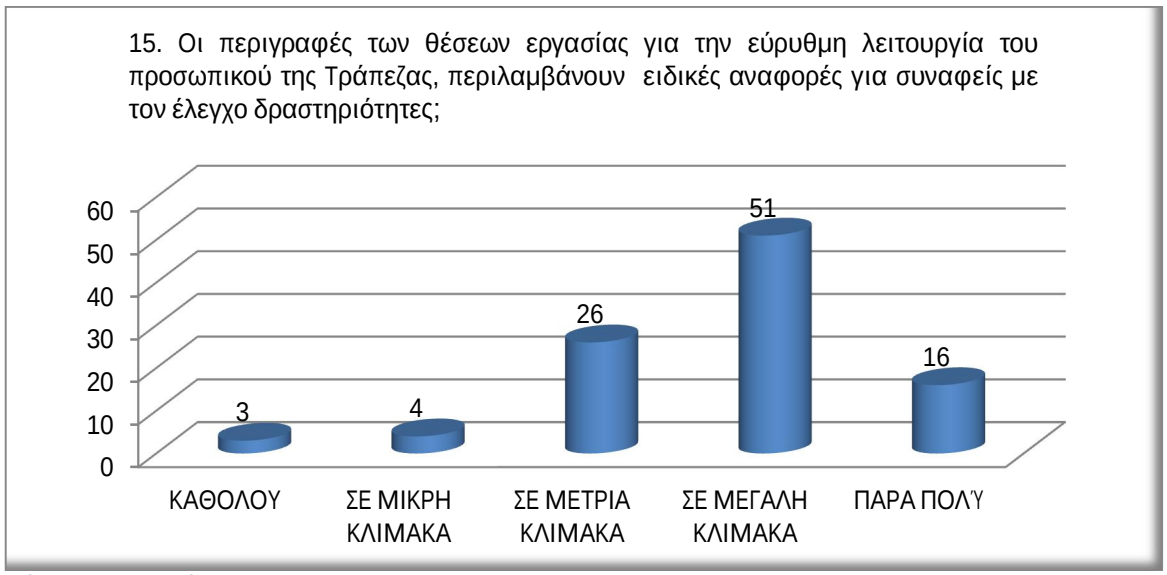

Διάγραμμα 15: Ερώτηση 15

Τα συμπεράσματα και εδώ είναι θετικά καθώς η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε σε μεγάλη κλίμακα με 51%. Ακολουθεί το 26% που απάντησε σε μέτρια κλίμακα και έπεται το 16% που απάντησαν πάρα πολύ. Το μόλις 3% που έδωσε την απάντηση καθόλου και το 4% που απάντησε σε μικρή κλίμακα, ενισχύει τα συμπεράσματά μας ως προς την ερώτηση αυτή.

6.1.1.3 Πληροφόρηση Και Επικοινωνία

ΕΡΩΤΗΣΗ 16

Με την ερώτηση 16 μπαίνουμε στη 4η ενότητα του ερωτηματολογίου μας. Η ερώτηση αυτή ασχολείται με το αν οι πληροφορίες που παρέχονται από τους εργαζομένους στους ελεγκτές είναι άμεσες και κατά προτεραιότητα.

Διάγραμμα 16: Ερώτηση 16

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι και πάλι η απάντηση σε μεγάλη κλίμακα είναι η πιο μαζική με 38%, ενώ ακολουθεί η απάντηση πάρα πολύ με 34%. Επόμενη σε ποσοστό με 14% έρχεται η απάντηση σε μικρή κλίμακα. Σε μέτρια κλίμακα απάντησε το 11% ενώ μόλις το 3% απάντησε καθόλου.

ΕΡΩΤΗΣΗ 17

Η ερώτηση 17 έρχεται σα συμπληρωματική της προηγούμενης, καθώς πραγματεύεται το αν παρέχονται αξιόπιστες πληροφορίες στους ελεγκτές.

Διάγραμμα 17: Ερώτηση 17

Και σε αυτή την ερώτηση το δείγμα μας βοηθάει να καταλήξουμε σε θετικά συμπεράσματα. Η απάντηση καθόλου δόθηκε από 1 άτομο ενώ μόλις 3 απάντησαν σε μικρή κλίμακα. Οι παραπάνω απαντώντες θεωρούν αναξιόπιστες τις πληροφορίες που δίνουν οι εργαζόμενοι στους ελεγκτές. Η μεγαλύτερη μάζα έδωσε τις απαντήσεις σε μέτρια κλίμακα με 22%, σε μεγάλη 35% ενώ και πάλι η απάντηση πάρα πολύ ηγείται των άλλων με 39%.

ΕΡΩΤΗΣΗ 18

Ακολουθεί η ερώτηση 18. Σε αυτήν οι εργαζόμενοι ρωτούνται για το αν οι επιθεωρητές έχουν πρόσβαση σε ειδικά διαμορφωμένο λογισμικό για τη λήψη πληροφοριών από άλλες διευθύνσεις.

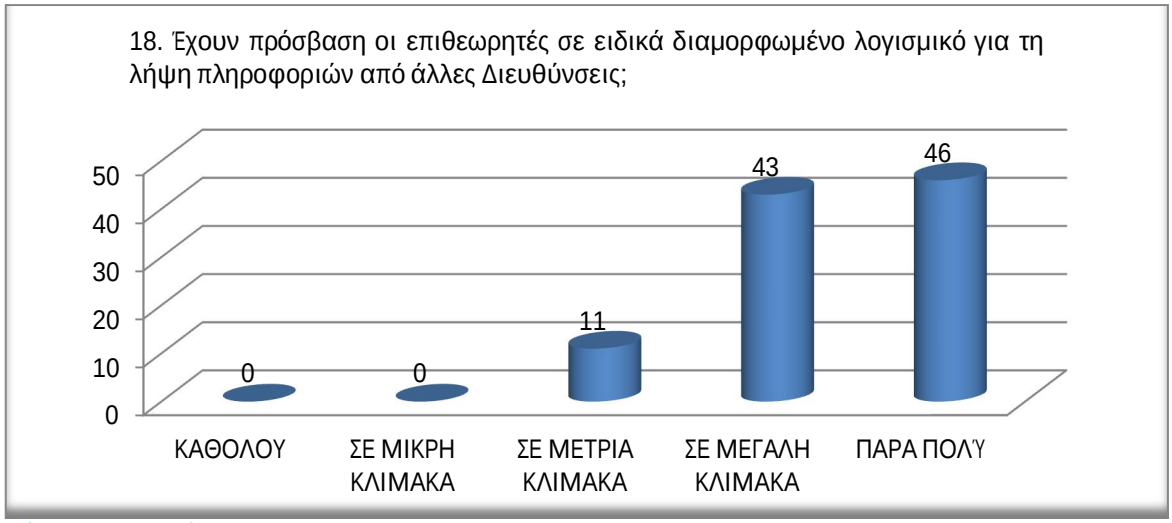

Διάγραμμα 18: Ερώτηση 18

Τα συμπεράσματα είναι και πάλι θετικά σύμφωνα με την έρευνά μας, καθώς κανείς δεν απάντησε καθόλου – σε μικρή κλίμακα. Το 11% απάντησε σε μέτρια κλίμακα. Τέλος το 43% και το 46% απάντησε σε μεγάλη κλίμακα και πάρα πολύ, αντίστοιχα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 19

Στην ερώτηση αυτή ερευνάται αν σε περίπτωση αμφιβολίας για τη νομιμότητα διενέργειας κάποιας συναλλαγής ζητείται η συνδρομή της υπηρεσίας επιθεώρησης εσωτερικού ελέγχου.

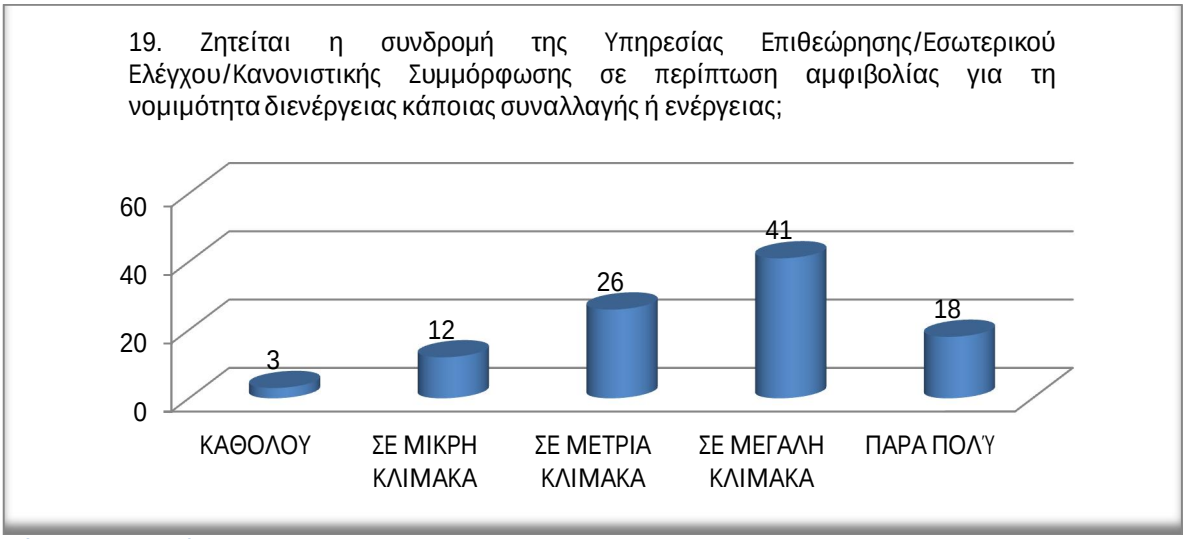

Διάγραμμα 19: Ερώτηση 19

Οι απαντήσεις που δόθηκαν έχουν μεγαλύτερη διασπορά σε σχέση με τις προηγούμενες και αυτό γιατί οι διαφορές στα ποσοστά απαντήσεων είναι πιο μικρές. Τις περισσότερες επιλογές συγκέντρωσε η απάντηση σε μεγάλη κλίμακα με 41%. Ακολουθεί η απάντηση σε μέτρια κλίμακα με 26%. Έπεται η απάντηση πάρα πολύ με 18%, ενώ πίσω της βρίσκεται η απάντηση σε μικρή κλίμακα με 12%. Στην τελευταία θέση βρίσκεται η απάντηση καθόλου με μόλις 3% των εργαζομένων.

ΕΡΩΤΗΣΗ 20

Στην τελευταία ερώτηση της 4ης ενότητας του πρώτου μέρους του ερωτηματολογίου ερωτάται αν οι ελεγκτές με τις γνώσεις και τις ικανότητές τους συμβάλλουν στην επίλυση ζητημάτων που προκύπτουν κατά την διενέργεια του τακτικού τους ελέγχου.

Διάγραμμα 20: Ερώτηση 20

Τα συμπεράσματά μας από το διάγραμμα είναι και πάλι θετικά καθώς το μεγαλύτερο κομμάτι των εργαζομένων απάντησε σε μεγάλη κλίμακα με 45% και πάρα πολύ με 41%. Το 11% απάντησε σε μέτρια κλίμακα ενώ μόλις το 3% έδωσε την απάντηση σε μικρή κλίμακα. Τέλος κανείς από αυτούς δεν έδωσε την απάντηση καθόλου, μαρτυρώντας την σημαντικότητα και την επιτυχία του έργου των ελεγκτών.

6.1.1.4 Παρακολούθηση

ΕΡΩΤΗΣΗ 21

Με την ερώτηση 21 γίνεται η εισαγωγή μας στην Πέμπτη ενότητα του ερωτηματολογίου την «Παρακολούθηση». Στην ερώτηση αυτή αξιολογείται η εργασία των επιθεωρητών από τη διοίκηση της τράπεζας.

Διάγραμμα 21: Ερώτηση 21

Σύμφωνα με το διάγραμμα παρατηρούμε ότι οι διοικήσεις των τραπεζών παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αξιολόγηση της εργασίας των επιθεωρητών. Μόλις το 1% απάντησε αρνητικά στην ερώτηση. Το 6 % απάντησε σε μικρή κλίμακα και το 9% σε μέτρια κλίμακα. Στην κορυφή παρατηρείται μια ισοβαθμία καθώς από 42% έλαβαν οι απαντήσεις σε μεγάλη κλίμακα και πάρα πολύ. Τα συμπεράσματα και σε αυτή την ερώτηση είναι θετικά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 22

Στην ακολουθία των ερωτήσεων συναντάμε την 22η. Σε αυτήν αξιολογείται η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από την αρμόδια συσταθείσα Επιτροπή Ελέγχου, μέσω υποβληθεισών εκθέσεων από τη Διεύθυνση Επιθεώρησης.

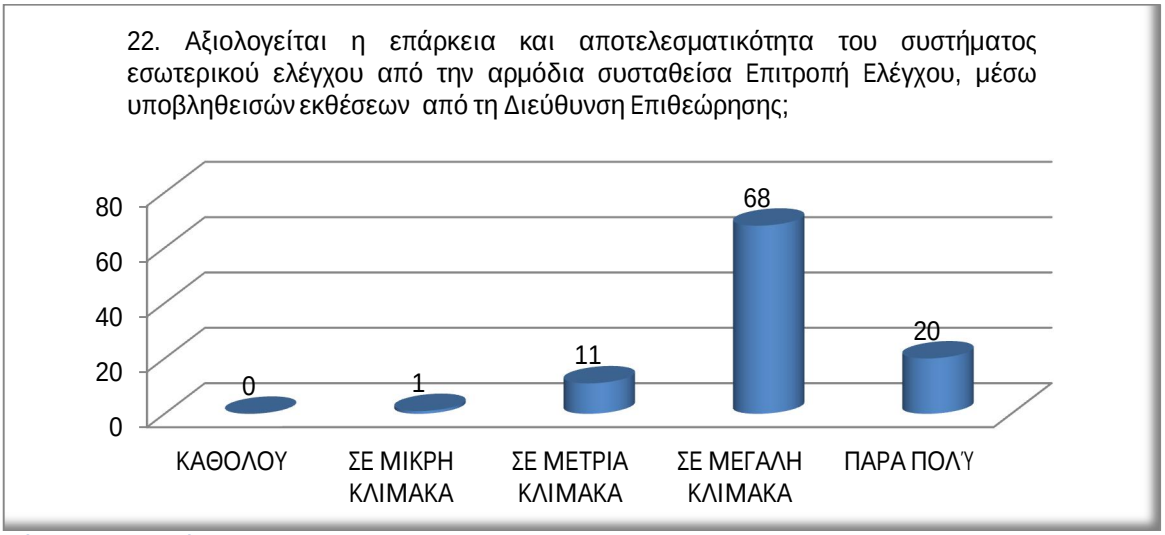

Διάγραμμα 22: Ερώτηση 22

Από τις απαντήσεις που δόθηκαν είναι κάτι παραπάνω από σαφές ότι αυτή η αξιολόγηση γίνεται σε μεγάλη κλίμακα 68%. Ένα 20% έρχεται να υποστηρίξει την παραπάνω άποψη καθώς πιστεύει ότι γίνεται σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό. Το 11% υποστηρίζει ότι η επάρκεια αξιολογείται σε μέτρια κλίμακα, ενώ μόλις το 1% επέλεξε τη μικρή κλίμακα. Αξίζει να σημειωθεί ότι κανένας εργαζόμενος δεν απάντησε αρνητικά δηλαδή «καθόλου».

ΕΡΩΤΗΣΗ 23

Στην παρούσα ερώτηση διερευνάται αν το ελεγκτικό έργο των επιθεωρητών επανελέγχεται από άτομα της Διεύθυνσης Επιθεώρησης που δε συμμετείχαν στον αρχικό έλεγχο.

Διάγραμμα 23: Ερώτηση 23

Το διάγραμμα μας βοηθάει να συμπεράνουμε ότι όντως γίνεται δειγματοληπτικός έλεγχος στα αποτελέσματα του έργου των επιθεωρητών. Αυτό που διαφέρει από ίδρυμα σε ίδρυμα είναι η ένταση αυτού του ελέγχου. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήξαμε καθώς η απάντηση που επιλέχθηκε περισσότερο από τις άλλες είναι «σε μέτρια κλίμακα» με 44%. Αμέσως μετά σε σειρά προτιμήσεων ακολουθεί η απάντηση «σε μεγάλη κλίμακα» με 31%. Περίπου ισορροπημένες είναι οι επιλογές «σε μικρή κλίμακα» με 12% και «πάρα πολύ» με 10%. Τέλος μόνο το 3% του συνόλου του δείγματος απάντησε καθόλου. Τα περιθώρια βελτίωσης σε αυτή την ερώτηση είναι μεγάλα. Το ελεγκτικό έργο των επιθεωρητών θα πρέπει να επανελέγχεται και μάλιστα από άτομα που δεν έχουν πάρει μέρος στο αρχικό έλεγχο.

ΕΡΩΤΗΣΗ 24

Στην ερώτηση 24 ερευνάται αν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν κάποιες συγκεκριμένες πολιτικές και διαδικασίες για τον τρόπο που πρέπει να ελέγχονται οι διάφορες διεργασίες στον εσωτερικό κόσμο του κάθε υποκαταστήματος.

Διάγραμμα 24: Ερώτηση 24

Το διάγραμμα μας βοηθάει να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι το 55% των ερωτηθέντων απάντησε «σε μεγάλη κλίμακα». Ακολουθεί η απάντηση «πάρα πολύ» με 24% του συνόλου. Έπεται η απάντηση «σε μέτρια κλίμακα» με 18% και τέλος η απάντηση «σε μικρή κλίμακα» με 3%. Για άλλη μια φορά κανείς δεν απάντησε «Καθόλου».

ΕΡΩΤΗΣΗ 25

Κλείνοντας την Πέμπτη ενότητα του ερωτηματολογίου κρίσιμο είναι να ρωτηθεί αν οι αρμοδιότητες στην υπηρεσία των εκάστοτε υπαλλήλων έχουν ανατεθεί με τρόπο τέτοιο, ώστε να εμποδίζει ένα άτομο να επεξεργάζεται στοιχεία μιας συναλλαγής στο σύνολό της, και παρόλο που δεν εκτελείται να αρχειοθετείται χωρίς να ελέγχεται από κάποιο τρίτο.

Διάγραμμα 25: Ερώτηση 25

Οι απαντήσεις που δόθηκαν σε αυτό το ερώτημα είναι πιο ισορροπημένες από άποψη κατανομής. Τις περισσότερες επιλογές είχε η απάντηση «σε μεγάλη κλίμακα» με 36%. 31%

απάντησε «σε μικρή κλίμακα» και το 26% «πάρα πολύ». Μόλις το 7% επέλεξε «σε μέτρια κλίμακα» ενώ τέλος κανείς δεν απάντησε αρνητικά. Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι ο καθορισμός αρμοδιοτήτων θα έπρεπε να είναι πιο ξεκάθαρος ενώ οι ασφαλιστικές δικλείδες του ελέγχου θα έπρεπε να προλαμβάνουν τέτοιες περιπτώσεις, καθώς οι κίνδυνοι που ελοχεύουν είναι σημαντικοί.

6.1.2 Μέρος Β’

6.1.2.1 Διεύθυνση Επιθεώρησης

ΕΡΩΤΗΣΗ 26

Στην 26η ερώτηση ερευνάται η ύπαρξη κανονισμού λειτουργίας της Διεύθυνσης Επιθεώρησης, εγκεκριμένου από την διοίκηση που να περιγράφει την αποστολή και το σκοπό της.

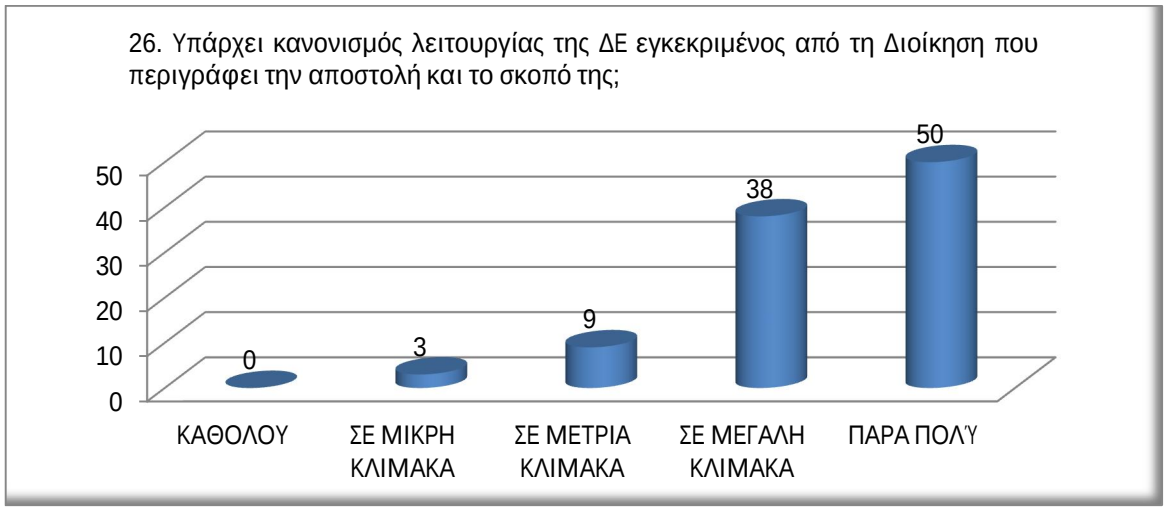

Διάγραμμα 26: Ερώτηση 26

Τα συμπεράσματα που εξάγονται από την ανάλυση του διαγράμματος κρίνονται ενθαρρυντικά. Ακριβώς οι μισοί υπάλληλοι δηλαδή το 50% απάντησαν «πάρα πολύ». Το 38% απάντησε «σε μεγάλη κλίμακα» ενώ το 9% απάντησε «σε μέτρια κλίμακα». Ακολουθεί η απάντηση «σε μικρή κλίμακα» με 3%. Τέλος ουδείς επέλεξε την απάντηση «καθόλου».

ΕΡΩΤΗΣΗ 27

Η επόμενη ερώτηση σχετίζεται με το αν η λειτουργία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης συμβάλλει στην προσθήκη αξίας στην τράπεζα. Ερώτημα κρίσιμο καθώς αξιολογείται το έργο της Επιθεώρησης ως προς την αποτελεσματικότητα και την ουσιαστικότητά του.

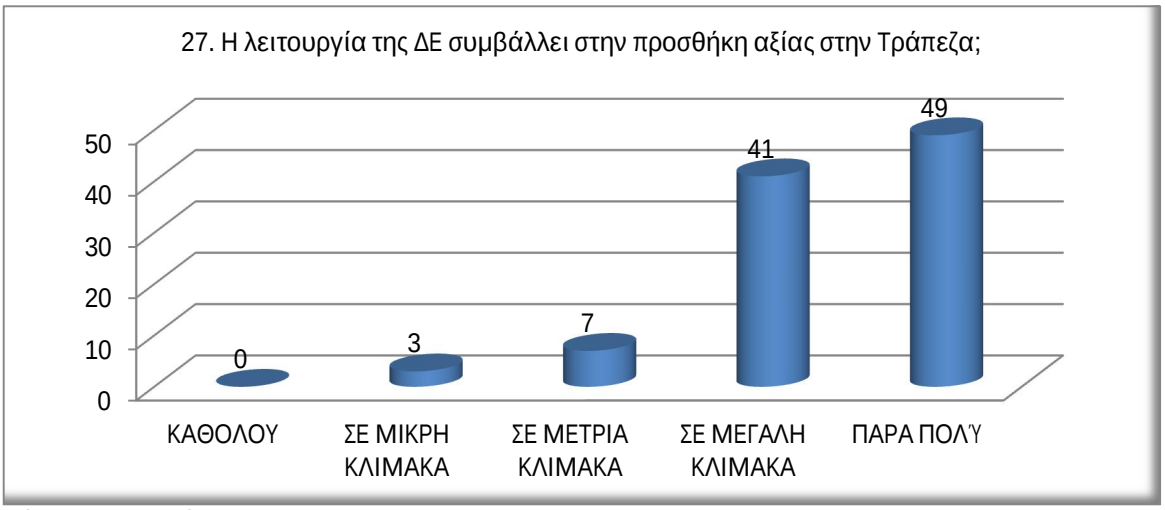

Διάγραμμα 27: Ερώτηση 27

Οι απαντήσεις που δόθηκαν κρίνονται θετικές και ισχυροποιούν το έργο της Επιθεώρησης. Το 90% του συνόλου αθροιστικά επέλεξε τις απαντήσεις «σε μεγάλη κλίμακα» και «πάρα πολύ» (41% και 49% αντίστοιχα). Το 7% απάντησε «σε μέτρια κλίμακα» ενώ το 3% απάντησε «σε μικρή κλίμακα». Για ένα ακόμα ερώτημα οι εργαζόμενοι έδειξαν την αποστροφή τους στην απάντηση «καθόλου» καθώς κανείς δεν την επέλεξε.

ΕΡΩΤΗΣΗ 28

Η επόμενη ερώτηση αφορά την ύπαρξη ωφέλειας από την πλευρά του πελάτη από τη λειτουργία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης.

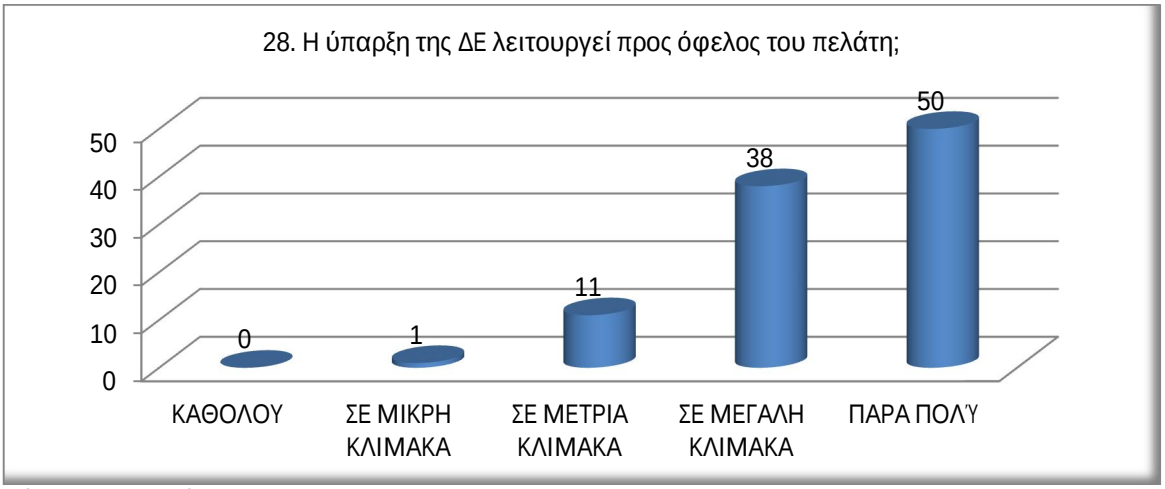

Διάγραμμα 28: Ερώτηση 28

Τα συμπεράσματα είναι και εδώ θετικά καθώς η μεγαλύτερη «μάζα» του δείγματός μας επέλεξε «σε μεγάλη κλίμακα» 38% και «πάρα πολύ» 50%. Αυτή η επιλογή αρκεί για να

συμπεράνουμε ότι οι πελάτες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων επωφελούνται από την ύπαρξη και το έργο της Διεύθυνσης Επιθεώρησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 29

Η ερώτηση 29 αφορά την ύπαρξη ωφέλειας για τους υπαλλήλους από τη λειτουργία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης.

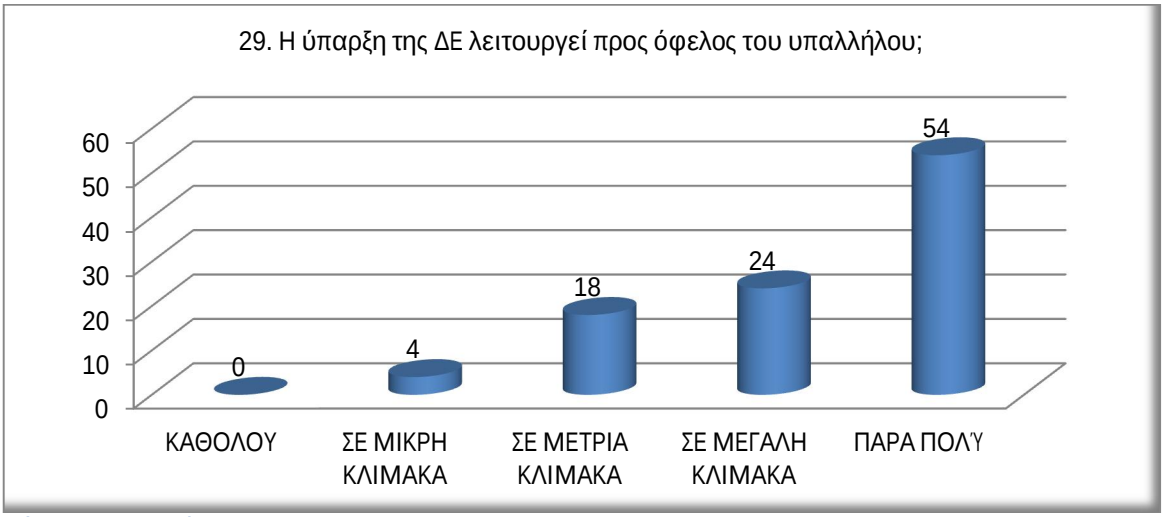

Διάγραμμα 29: Ερώτηση 29

Από την ανάλυση του διαγράμματος παρατηρούμε ότι το 54% απαντά «πάρα πολύ», το 24% «σε μεγάλη κλίμακα». Το 18% επέλεξε «σε μέτρια κλίμακα» ενώ μόλις 4% πιστεύει στη μικρή ωφέλεια του υπαλλήλου. Συμπερασματικά οι τραπεζικοί υπάλληλοι ωφελούνται από την ύπαρξη της Διεύθυνσης Επιθεώρησης.

6.1.2.2 Στελέχωση Διεύθυνσης Επιθεώρησης

ΕΡΩΤΗΣΗ 30

Στην επόμενη ερώτηση σχολιάζονται τα ιδιαίτερα προσόντα για την πλήρωση των θέσεων των Επιθεωρητών και αν αυτά διαφέρουν από αυτά κάποιας άλλης θέσης στο Δίκτυο ή στη Διοίκηση.

Διάγραμμα 30: Ερώτηση 30

Τα συμπεράσματα που φιλτράρονται από το παραπάνω διάγραμμα είναι άκρως διαφωτιστικά. Όλο το δείγμα μας επέλεξε 2 απαντήσεις. Το 55% απάντησε «σε μεγάλη κλίμακα», ενώ το 45% «πάρα πολύ». Ευνόητο είναι λοιπόν ότι για τη στελέχωση των θέσεων Επιθεώρησης απαιτούνται ιδιαίτερα προσόντα, καθώς οι Επιθεωρητές θα πρέπει να γνωρίζουν το αντικείμενο του συνόλου των εργαζομένων για να μπορούν να δίνουν λύσεις στο εκάστοτε πρόβλημα που δημιουργείται.

ΕΡΩΤΗΣΗ 31

Συνεχίζοντας, συναντάμε το ερώτημα 31. Εδώ ερωτάται αν οι προσλήψεις για την πλήρωση των θέσεων Επιθεώρησης στηρίζονται στη διαφάνεια και την αξιοκρατία.

Διάγραμμα 31: Ερώτηση 31

Η ερώτηση αυτή φαίνεται να έχει τη μεγαλύτερη διασπορά ως προς τις επιλογές των εργαζομένων. Κανένα ποσοστό δεν ξεπερνά το 35%, και η μέγιστη απόκλιση της απάντησης με τις περισσότερες επιλογές από αυτή που έλαβε τις λιγότερες είναι περίπου το 25 δηλαδή το ¼ του δείγματός μας. Οι εργαζόμενοι φαίνεται να κυριεύονται από αμφιβολία για την αξιοκρατία και τη διαφάνεια που επικρατεί στην πλήρωση των θέσεων Επιθεώρησης. Το 35% απάντησε «σε μέτρια κλίμακα», το 26% «σε μικρή κλίμακα» και το 20% «πάρα πολύ». Μόλις το 10% επέλεξε «σε μεγάλη κλίμακα» ενώ τελευταίο στις επιλογές είναι το «καθόλου» με 9%.

ΕΡΩΤΗΣΗ 32

Στην ακόλουθη ερώτηση ερευνάται αν παρέχεται επιπρόσθετη και εξειδικευμένη εκπαίδευση στους επιθεωρητές της τράπεζας.

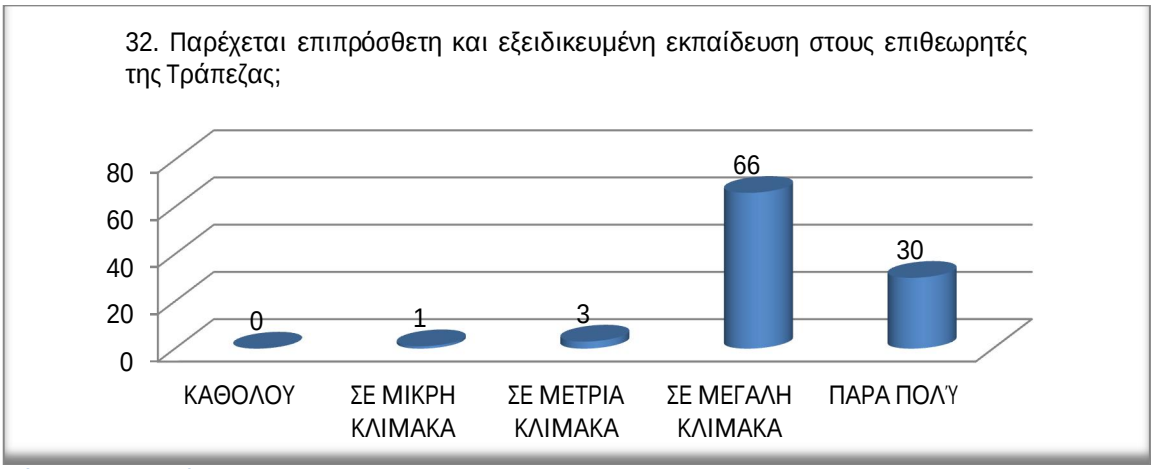

Διάγραμμα 32: Ερώτηση 32

Από τις απαντήσεις των υπαλλήλων προκύπτει ότι στους επιθεωρητές παρέχεται εξειδικευμένη εκπαίδευση . Το 66% του συνόλου απάντησε «σε μεγάλη κλίμακα». Ακολουθεί το 30% που έδωσε την απάντηση «πάρα πολύ». Ενώ οι άλλες τρεις απαντήσεις δόθηκαν με συνολικό ποσοστό 4%. Κρίσιμο είναι λοιπόν να μην ασχοληθούμε με αυτές. Το παραπάνω μάλιστα θεσπίζεται από τον κώδικα δεοντολογίας του ελεγκτικού επαγγέλματος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 33

Στην ερώτηση 33 ρωτήσαμε αν οι Επιθεωρητές ανήκουν στους καλύτερα αμειβομένους εργαζόμενους της τράπεζας.

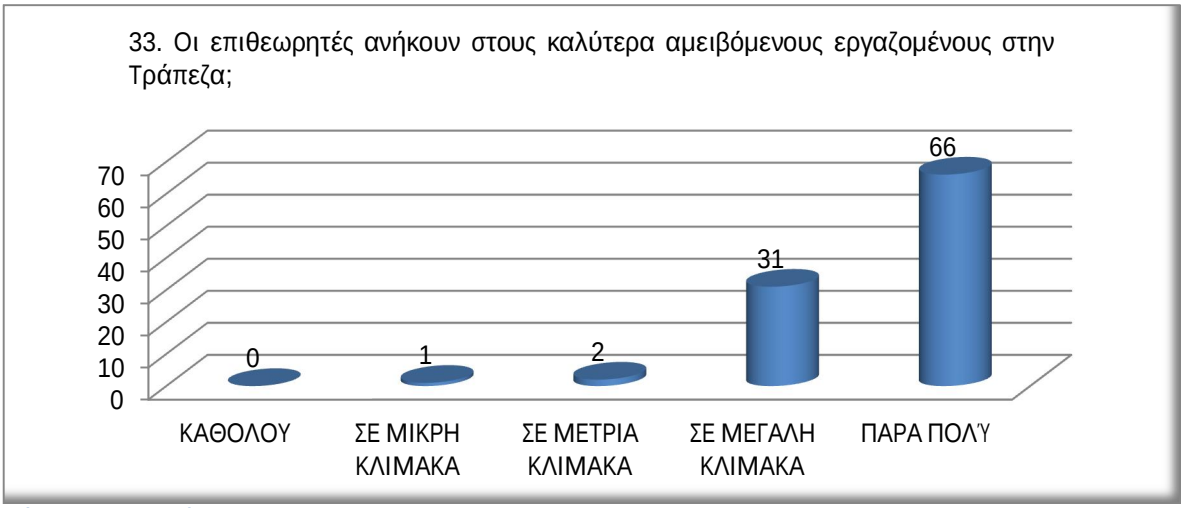

Διάγραμμα 33: Ερώτηση 33

Όπως προκύπτει από τις απαντήσεις που δόθηκαν και πάντα σύμφωνα με το διάγραμμα, το 97% των εργαζομένων αθροιστικά συμφώνησε ότι οι επιθεωρητές ανήκουν στους εργαζομένους με τις υψηλότερες απολαβές. Το 66% απάντησε «πάρα πολύ» και το 31% «σε μεγάλη κλίμακα». Δύο εξ' αυτών έδωσαν την απάντηση «σε μέτρια κλίμακα» ενώ μόλις ένας επέλεξε «σε μικρή κλίμακα». Τέλος ουδείς απάντησε «καθόλου». Συμπερασματικά λοιπόν, οι επιθεωρητές είναι από τους καλύτερα αμειβόμενους εργαζομένους της τράπεζας, κάτι που μπορεί να δικαιολογηθεί από τη σημαντικότητα του έργου τους.

ΕΡΩΤΗΣΗ 34

Η Ερώτηση 34 πραγματεύεται την καλύτερη και ταχύτερη εξέλιξη των Επιθεωρητών σε σχέση με άλλους εργαζομένους μέσα στα πλαίσια των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Το 54% του συνόλου επέλεξε την απάντηση «σε μεγάλη κλίμακα». Ακολουθεί η απάντηση «πάρα πολύ» με 33%. Από την άλλη μόλις το 9% πιστεύει ότι αυτό πραγματώνεται, «σε μέτρια κλίμακα», ενώ το μικρότερο ποσοστό 4% έδωσε αρνητική απάντηση. Η παραπάνω ανάλυση μας βοηθάει να συμπεράνουμε ότι οι Επιθεωρητές απολαμβάνουν μεγαλύτερης εξέλιξης και ταχύτερης σταδιοδρομίας στους διαφόρους τομείς στο εσωτερικό των ιδρυμάτων.

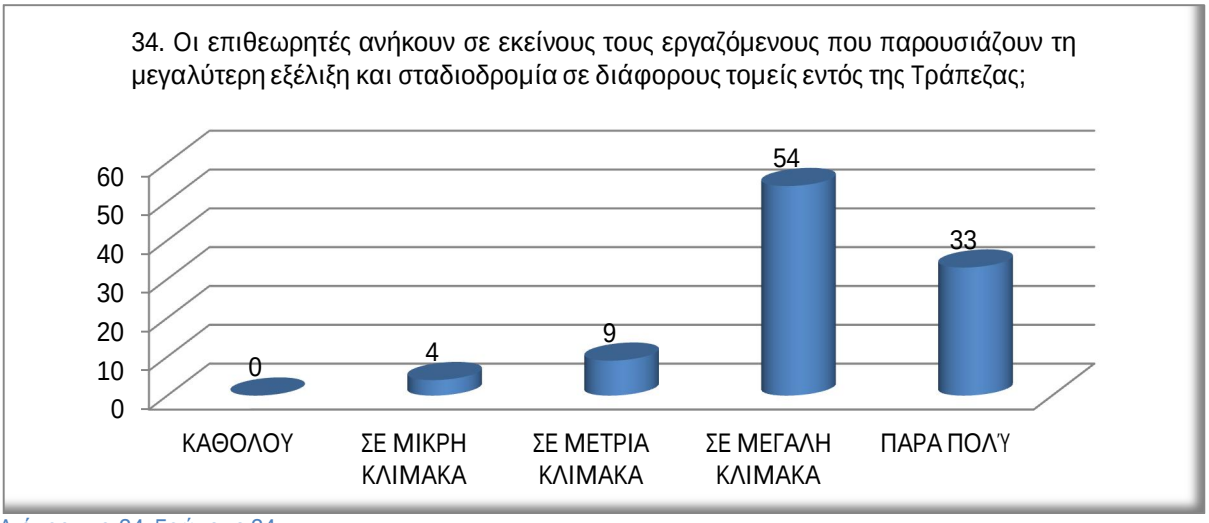

Διάγραμμα 34: Ερώτηση 34

Το 54% του συνόλου επέλεξε την απάντηση «σε μεγάλη κλίμακα». Ακολουθεί η απάντηση «πάρα πολύ» με 33%. Από την άλλη μόλις το 9% πιστεύει ότι αυτό πραγματώνεται «σε μέτρια κλίμακα» ενώ το μικρότερο ποσοστό 4% έδωσε αρνητική απάντηση. Η παραπάνω ανάλυση μας βοηθάει να συμπεράνουμε ότι οι Επιθεωρητές απολαμβάνουν μεγαλύτερης εξέλιξης και ταχύτερης σταδιοδρομίας στους διαφόρους τομείς στο εσωτερικό των ιδρυμάτων.

6.1.2.3 Τα Ευρήματα Των Εκθέσεων Ελέγχου

ΕΡΩΤΗΣΗ 35

Στο ερώτημα 35, ερωτάται αν προβλέπεται η δυνατότητα σχολιασμού και ενστάσεων από τους ελεγχόμενους πριν την έκδοση του τελικού πορίσματος.

Διάγραμμα 35: Ερώτηση 35

Η κατανομή των απαντήσεων είναι κάπως πιο ομαλή σε αυτή την ερώτηση. Τρεις απαντήσεις βρίσκονται στα ίδια επίπεδα. Ξεκινώντας από την απάντηση με τις περισσότερες επιλογές, το 44% έδωσε την απάντηση «σε μεγάλη κλίμακα». Το 30% απάντησε «σε μέτρια κλίμακα» και το 20% «πάρα πολύ». Τέλος οι απαντήσεις «καθόλου» και «σε μικρή κλίμακα» έλαβαν από 3%. Άρα προβλέπεται η δυνατότητα ενστάσεων πριν την έκδοση του τελικού πορίσματος. Αυτή η ερώτηση εξαίρει την δημοκρατικότητα του θεσμού.

ΕΡΩΤΗΣΗ 36

Η επόμενη ερώτηση αφορά τα πορίσματα και τις προτάσεις των Επιθεωρητών μετά το πέρας των ελεγκτικών διαδικασιών τους.

Διάγραμμα 36: Ερώτηση 36

Σε αυτή την ερώτηση συμβαίνει κάτι πρωτόγνωρο για την έρευνά μας. Η επιλογή «πάρα πολύ» συγκέντρωσε όλες τις απαντήσεις. Η συντριπτική με 100% επιλογή αποκαλύπτει ότι η διαδικασία και η μεθοδολογία του εσωτερικού ελέγχου τηρεί τα πρότυπα που έχουν θεσπιστεί. Άλλο ένα θετικό συμπέρασμα για την έρευνά μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 37

Το επόμενο ερώτημα ασχολείται με το αν ο χρόνος που διατέθηκε για έκτακτους ελέγχους, κατά το παρελθόν έτος, θεωρείται ικανοποιητικός.

Διάγραμμα 37: Ερώτηση 37

Στην προκείμενη περίπτωση, το 53% του συνόλου απαντά «σε μεγάλη κλίμακα». Το 21% «σε μέτρια κλίμακα» και το 15% «πάρα πολύ». Τελευταία στην κατάταξη απάντηση είναι «σε μικρή κλίμακα» με 11%, ενώ 0% συγκέντρωσε η επιλογή καθόλου. Από τη διασπορά και από τη συχνότητα των απαντήσεων εξάγουμε το συμπέρασμα ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και αλλαγής της υπάρχουσας κατάστασης. Επιπρόσθετα και εξαιτίας των απαιτήσεων των συνθηκών της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης, αλλά και των αυξημένων κινδύνων που ελοχεύουν στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θα πρέπει αυτοί οι έκτακτοι έλεγχοι να αυξηθούν τόσο σε ποσότητα όσο και σε πυκνότητα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 38

Η επόμενη ερώτηση ασχολείται με τους τακτικούς ελέγχους και αν διατίθεται, ικανοποιητικός χρόνος γι' αυτούς.

Διάγραμμα 38: Ερώτηση 38

Τα αποτελέσματα του διαγράμματος ακολουθούν αυτά του προηγούμενου. Το υψηλότερο ποσοστό εμφανίζεται στην απάντηση «σε μεγάλη κλίμακα» με 44%. Με 23% εμφανίζεται η απάντηση «πάρα πολύ» και με 20% η απάντηση «σε μέτρια κλίμακα». Η απάντηση «σε μικρή κλίμακα εμφανίζει συχνότητα 13, ενώ τέλος η απάντηση «καθόλου» δεν επιλέχθηκε από κανέναν. Εφόσον η κατανομή είναι περίπου ίδια με την προηγούμενη ερώτηση και τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν από το παρόν διάγραμμα είναι παρόμοια. Θα πρέπει λοιπόν να αυξηθούν σε διάρκεια οι τακτικοί έλεγχοι λόγω της κρισιμότητας των συνθηκών της παγκόσμιας αγοράς.

ΕΡΩΤΗΣΗ 39

Στην ερώτηση 39 αναζητείται η ύπαρξη και η εφαρμογή συγκεκριμένης διαδικασίας παρακολούθησης των συσταθεισών διορθωτικών ενεργειών.

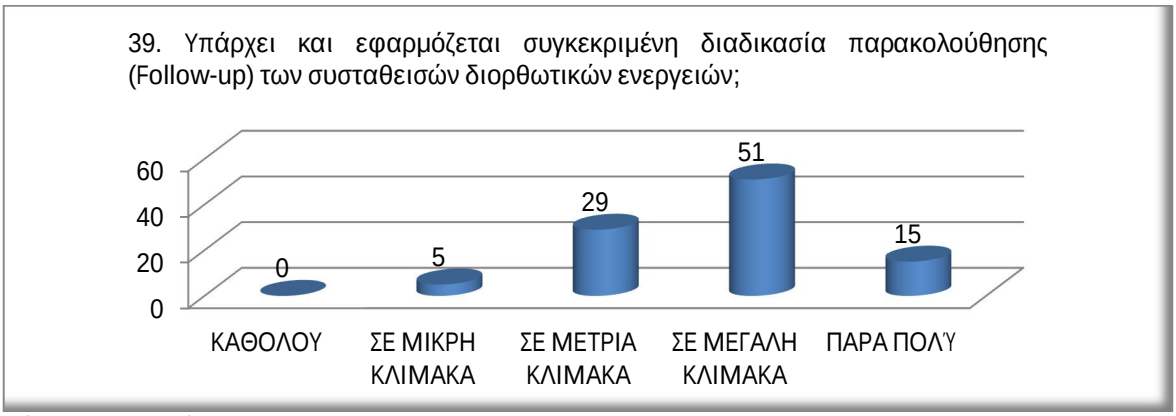

Διάγραμμα 39: Ερώτηση 39

Το 51% των ερωτηθέντων συγκεντρώθηκε στην απάντηση «σε μεγάλη κλίμακα», το 29% στην απάντηση «μέτρια κλίμακα» και το 15% στην απάντηση «πάρα πολύ». Μόλις το 5% απάντησε «σε μικρή κλίμακα» ενώ για μία ακόμη φορά οι εργαζόμενοι έδειξαν την αποστροφή τους στην απάντηση «καθόλου». Σε γενικές γραμμές επιβεβαιώνεται η ύπαρξη και η εφαρμογή τέτοιων διαδικασιών. Από τις απαντήσεις όμως προκύπτει ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Οι διαδικασίες παρακολούθησης διορθωτικών αλλαγών είναι μάλιστα επιβεβλημένες από τα πρότυπα των εσωτερικών ελέγχων.

6.1.3 Μέρος Γ’

6.1.3.1 Επιταγές

ΕΡΩΤΗΣΗ 40

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου μας εμφανίζονται ως αντικείμενο οι επιταγές. Οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν για το αν προβλέπεται η φύλαξη των επιταγών σε ειδικά ερμάρια τα «πυρασφαλή».

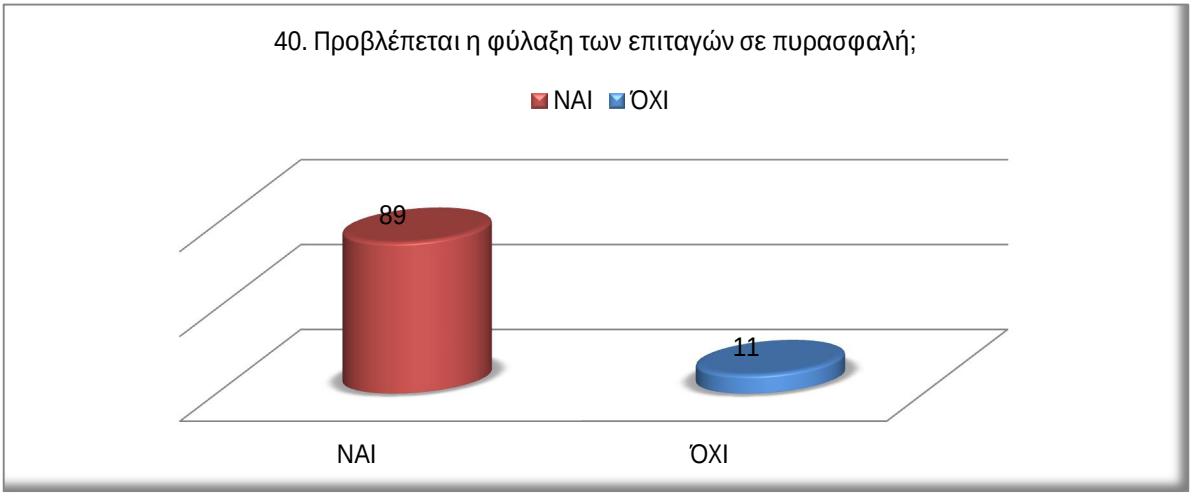

Διάγραμμα 40: Ερώτηση 40

Από το διάγραμμα είναι σαφές ότι το 89% απαντάει θετικά ενώ το 11% αρνητικά. Και μόνο η ύπαρξη 11 αρνητικών απαντήσεων θεωρείται σημαντική, καθώς η φύλαξη των επιταγών σε «πυρασφαλή» είναι άκρως σημαντική.

ΕΡΩΤΗΣΗ 41

Στην επόμενη ερώτηση ερευνάται αν υπάρχει κάποιος αρμόδιος για τη φύλαξη των επιταγών σε κάθε κατάστημα.

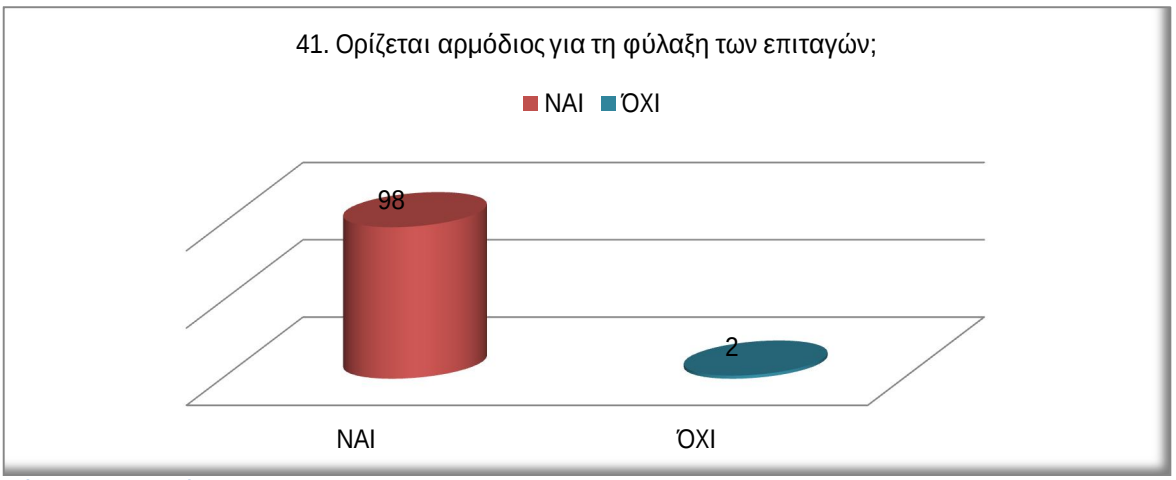

Διάγραμμα 41: Ερώτηση 41

Η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων απάντησε θετικά στην ύπαρξη αρμοδίου, ενώ μόλις 2 άτομα απάντησαν αρνητικά. Παρατηρούμε λοιπόν ότι η φύλαξη επιταγών τυγχάνει εξέχουσας προσοχής από τα εκάστοτε καταστήματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 42

Η επόμενη ερώτηση θεωρείται εξέχουσας σημασίας καθώς ερωτάται αν ελέγχεται η εμπορικότητα των επιταγών σε περιπτώσεις προεξόφλησης.

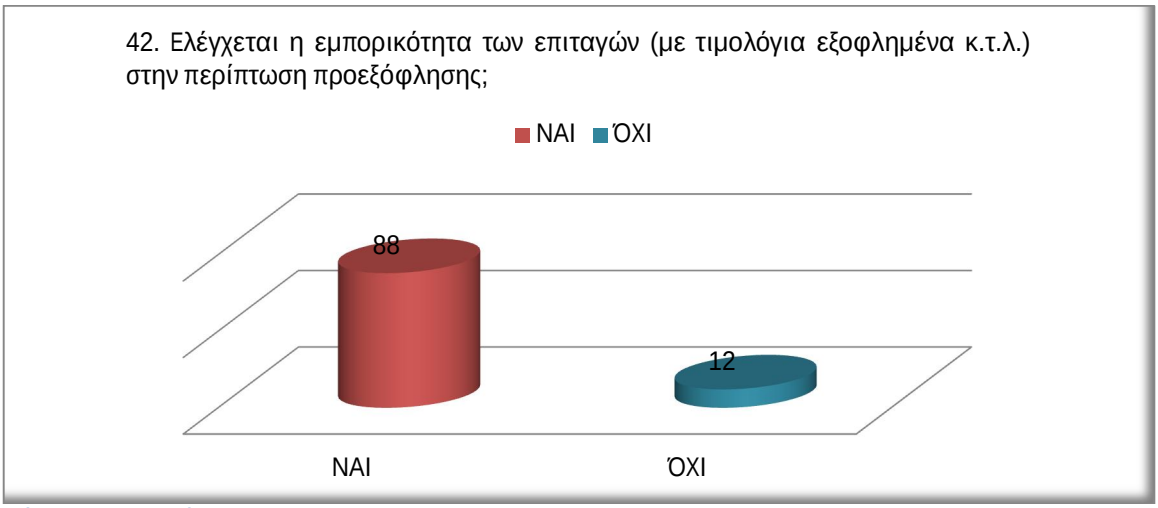

Διάγραμμα 42: Ερώτηση 42

Τα συμπεράσματα είναι και εδώ θετικά για τον εσωτερικό έλεγχο, καθώς το 88% απάντησε θετικά ενώ το 12% αρνητικά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 43

Στην ερώτηση 43 σχολιάζεται, αν γίνεται έλεγχος για τη φερεγγυότητα των εκδοτών και των οπισθογράφων των επιταγών σε περιπτώσεις προεξόφλησης.

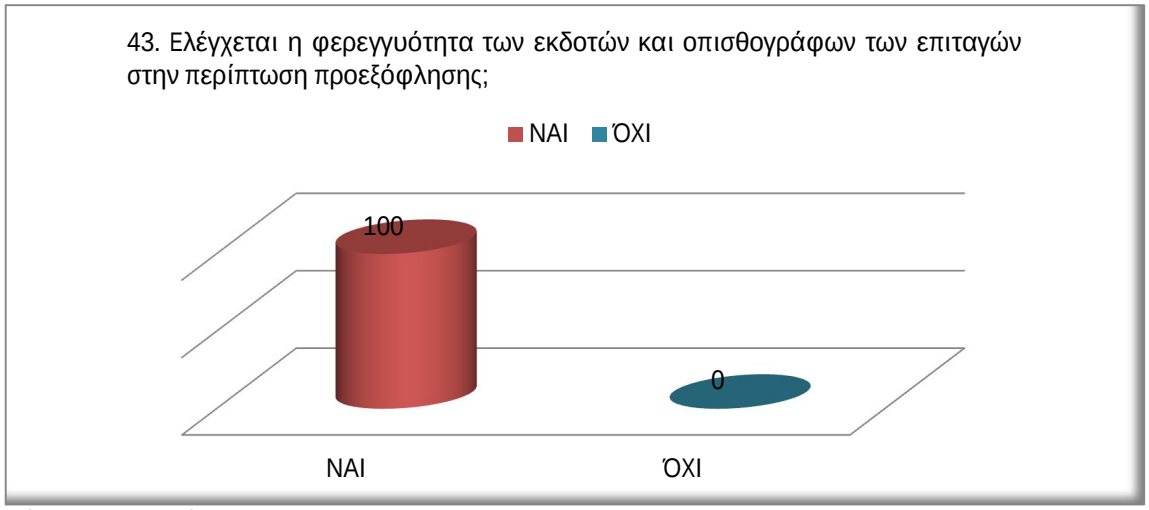

Διάγραμμα 43: Ερώτηση 43

Το δείγμα μας απάντησε συντριπτικά «ΝΑΙ». Θετικό στοιχείο και άκρως δικαιολογημένο από τις απαιτήσεις της εποχής μας. Η παγκόσμια οικονομική ύφεση ανάγκασε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αλλάξουν πολλά καίρια τμήματα του τρόπου λειτουργίας τους και ένα από αυτά είναι ο έλεγχος φερεγγυότητας των εκδοτών των επιταγών.

ΕΡΩΤΗΣΗ 44

Στην ερώτηση 44 ερευνάται αν απαγορεύεται η παραλαβή επιταγών σε διαταγή «εμού του ιδίου» ως προς την προεξόφληση των επιταγών.

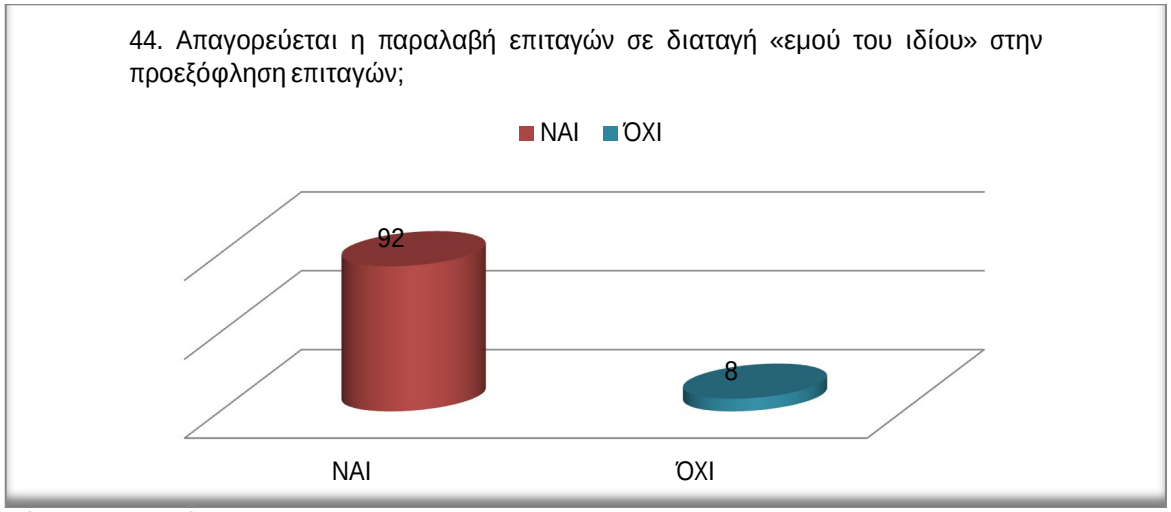

Διάγραμμα 44: Ερώτηση 44

Οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι 77% θετικές και 23% αρνητικές. Ένα μεγάλο μέρος της απασχόλησης των υπηρεσιών χορηγήσεων περιλαμβάνει διαδικασίες σχετικές με τις εξασφαλίσεις, όπως είναι η κατάρτιση των συμβάσεων, ο έλεγχος ακίνητης περιουσίας των

πελατών και η εκτίμησή της, ο έλεγχος των τυπικών στοιχείων των επιταγών που ενεχειρίζονται, η φερεγγυότητα των εκδοτών τους κ.τ.λ. Οι διαδικασίες αυτές είναι σε μεγάλο βαθμό τυποποιημένες από τα εκάστοτε τμήματα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 45

Τελευταία σε σειρά ερώτηση στο ερωτηματολόγιό μας, αλλά ξεχωριστή από πλευράς σημαντικότητας είναι η ερώτηση 45. Κατ' αυτήν ζητείται να σχολιαστεί αν τηρείται αυστηρή διαδικασία ελέγχου στις ακάλυπτες επιταγές και αν πραγματοποιούνται διαδικασίες παρακολούθησής τους μέχρι τέλους.

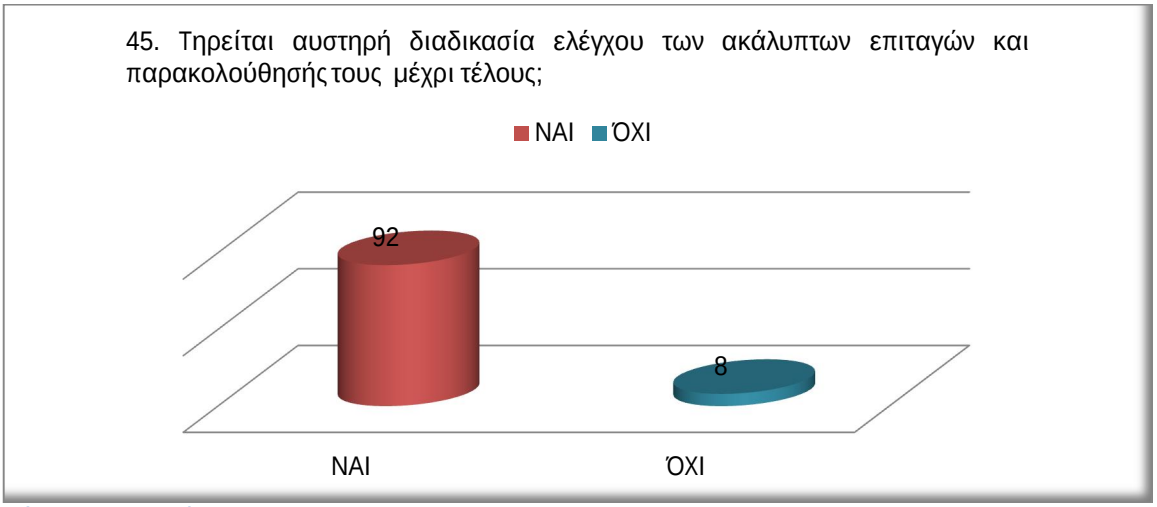

Διάγραμμα 45: Ερώτηση 45

Το 92% απάντησε θετικά ενώ το 8% απάντησε αρνητικά. Οι Ελληνικές τράπεζες μαστίζονται από την πολυεπίπεδη κρίση, τη στιγμή που ο οικονομικός εκτροχιασμός αποδομεί την παραγωγική δραστηριότητα, περιορίζει την κατανάλωση, αυξάνει την ανασφάλεια και πλήττει την προοπτική της. Άμεση συνέπεια αυτών είναι η εξάπλωση των ακάλυπτων επιταγών σε μορφή επιδημίας. Καταλυτικό ρόλο στον περιορισμό αυτής της επιδημίας φαίνεται να ανέλαβαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με τις αυστηρές διαδικασίες ελέγχου και παρακολούθησης των ακάλυπτων επιταγών.

Η καταχώρηση των εκδοτών ακάλυπτων επιταγών έχει ως συνέπεια την παγοποίηση των τρεχούμενων λογαριασμών τους σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα. Μάλιστα έχει γίνει πρόταση για την καθιέρωση της "εγγυημένης επιταγής" από την Τράπεζα της Ελλάδος, προκειμένου να περιοριστεί το πρόβλημα των ακάλυπτων επιταγών. Η πρόταση, μεταξύ άλλων, προβλέπει τα μπλοκ των επιταγών που εκδίδουν οι τράπεζες να έχουν συγκεκριμένο αριθμό φύλλων. Προτείνεται επίσης το αναγραφόμενο ποσό να είναι σταθερό

(προσημειωμένο) και η τράπεζα που εκδίδει τα μπλοκ, να εγγυάται την πληρωμή των αναγραφόμενων ποσών.

6.2 Περιγραφικές Στατιστικές[1]

6.2.1 Περιγραφικές Στατιστικές Ανά Απαντήσεις

Στην ενότητα αυτή παρατίθενται οι περιγραφικές στατιστικές για τις απαντήσεις μας. Παρουσιάζονται οι τιμές της μέσης τιμής, του διάμεσου, του μέγιστου, του ελάχιστου, της τυπικής απόκλισης. Παρατηρώντας στις περιγραφικές στατιστικές2 για τις σειρές με απαντήσεις καθόλου, σε μικρή κλίμακα, σε μέτρια κλίμακα και πάρα πολύ, βλέπουμε ότι η τιμή του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα >0, άρα έχω θετική ασυμμετρία (μεγάλη δεξιά ουρά), ενώ αντίθετα για την απάντηση σε μεγάλη κλίμακα (<0) υπάρχει αρνητική. Επιπλέον, η τιμή του Kurtosis είναι <3 για την επιλογή σε μέτρια κλίμακα που σημαίνει ότι η κατανομή έχει μικρή κορυφή και άρα είναι πλατόκυρτη, ενώ οι επιλογές των καθόλου, σε μικρή κλίμακα, σε μεγάλη κλίμακα και πάρα πολύ παρουσιάζονται λεπτόκυρτες. Τέλος, παρατηρώντας το Jarque-Bera βλέπουμε ότι για τις απαντήσεις σε μέτρια και μεγάλη κλίμακα είναι <5,99 και τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05, και άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές αυτές είναι κανονικές, πράγμα που δεν ισχύει για τις απαντήσεις καθόλου, σε μικρή κλίμακα και πάρα πολύ που είναι στατιστικά σημαντικά, δηλαδή απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση δεχόμενοι ότι δεν κατανέμονται κανονικά.

[1] Για τη διεξαγωγή των περιγραφικών στατιστικών έχει χρησιμοποιηθεί το στατιστικό πρόγραμμα E-Views.

[2] Γνωρίζουμε από τη θεωρία ότι η περιγραφική στατιστική του Skewness δείχνει τη συμμετρία στην αγορά [S=0 συμμετρική, S≠0 μη συμμετρική, (με S>0 η κατανομή έχει μεγάλη δεξιά ουρά και με S<0 μεγάλη αριστερή], του Kurtosis δηλώνει την κυρτότητα, δηλαδή κατά πόσο η σειρά έχει κορυφή ή είναι επίπεδη [K>3 (K<3) η κατανομή έχει μεγαλύτερη (μικρότερη) κορυφή από αυτή της κανονικής] και τέλος το Jarque-Bera είναι έλεγχος για την κανονικότητα της σειράς [H_0 : η σειρά κατανέμεται κανονικά (J-B<5.99), H_1 : η σειρά δεν κατανέμεται κανονικά (J-B>5.99)]. Όταν το P-Value είναι μικρότερο από επίπεδο σημαντικότητας, απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση σχετικά με την κανονικότητα της κατανομής.

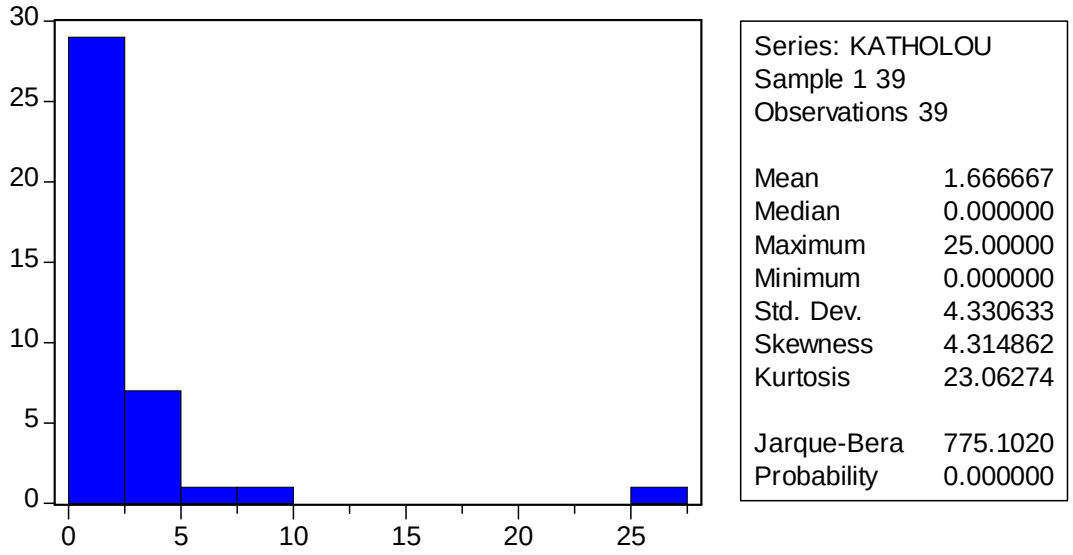

Διάγραμμα 46: Περιγραφικές στατιστικές απάντησης «ΚΑΘΟΛΟΥ»

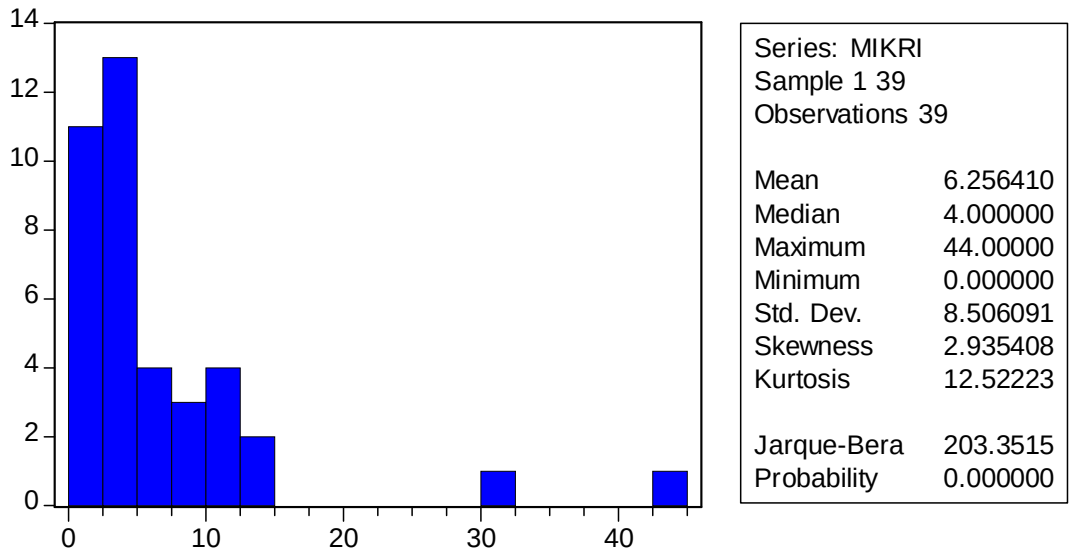

Διάγραμμα 47: Περιγραφικές στατιστικές απάντησης «ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ»

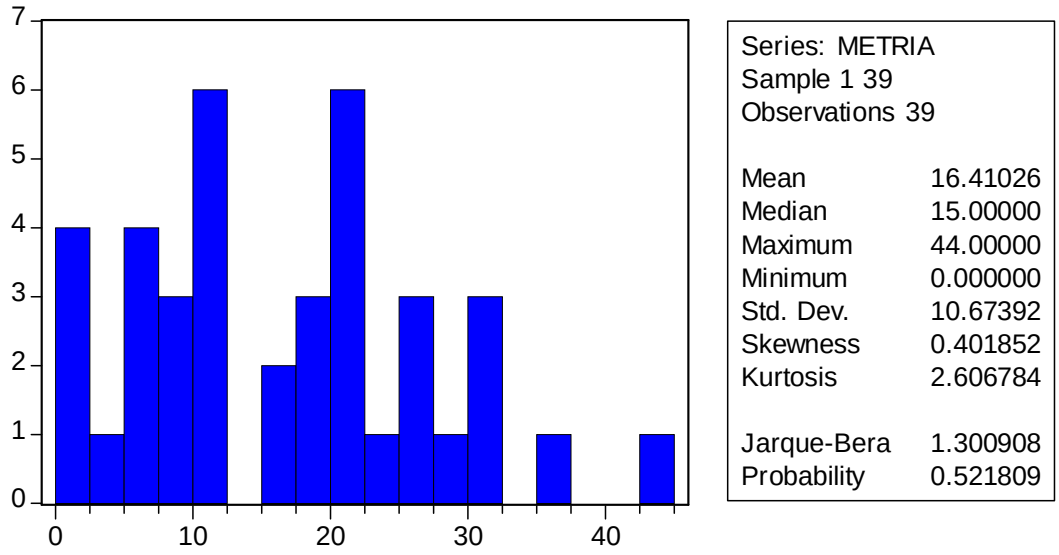

Διάγραμμα 48: Περιγραφικές στατιστικές απάντησης «ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ»

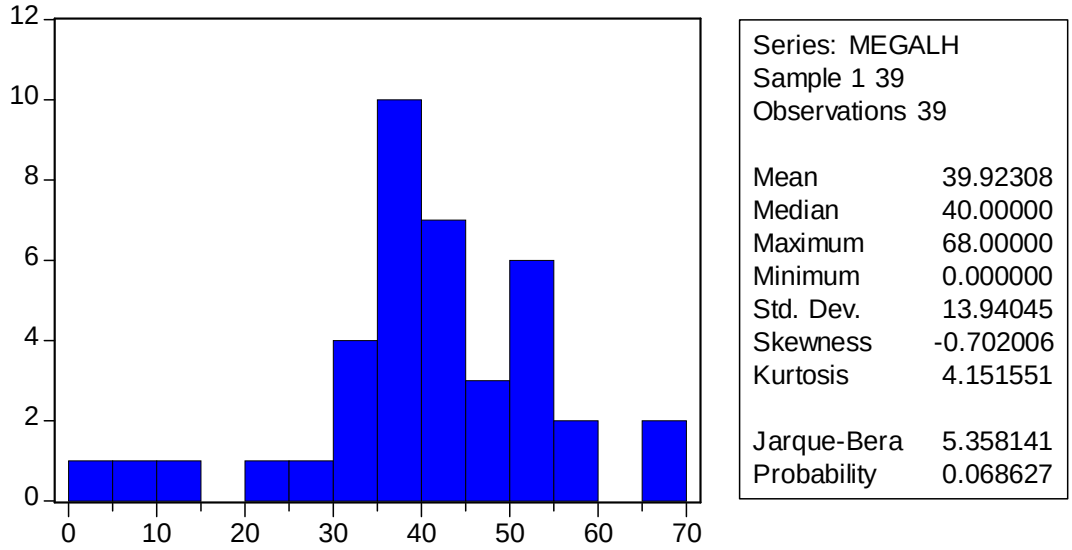

Διάγραμμα 49: Περιγραφικές στατιστικές απάντησης «ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ»

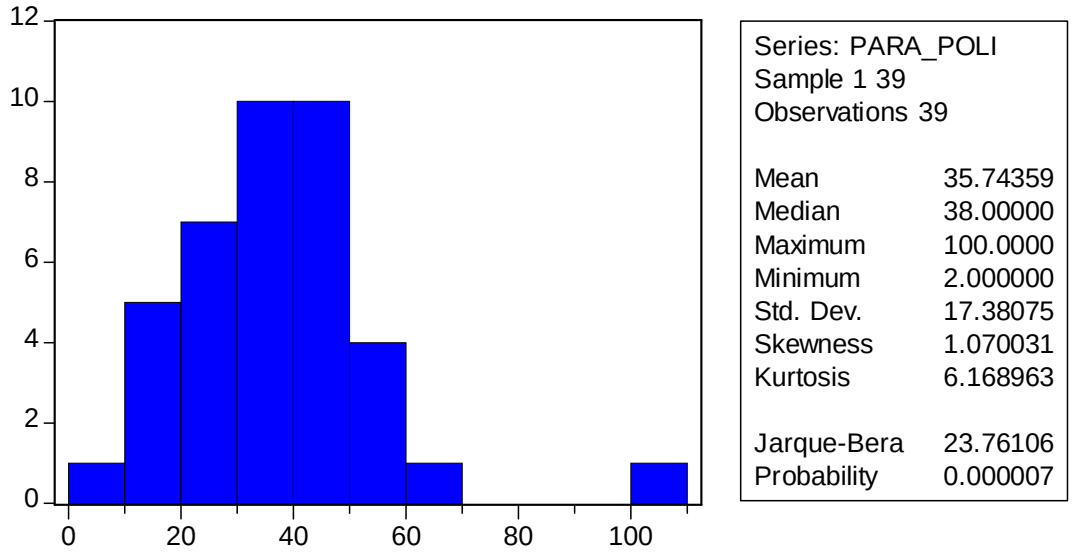

Διάγραμμα 50: Περιγραφικές στατιστικές απάντησης «ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ»

6.2.2 Περιγραφικές Στατιστικές Ανά Ερωτήσεις

Στην ενότητα αυτή παρατίθενται οι περιγραφικές στατιστικές για ερωτήσεις μας. Παρουσιάζονται οι τιμές της μέσης τιμής, του διάμεσου, του μέγιστου, του ελάχιστου, της τυπικής απόκλισης.

Πίνακας 2: Περιγραφικές στατιστικές ερωτήσεων 1-5

	Q1	Q2	Q3	Q4	Q5
Mean	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000
Median	23.00000	19.00000	20.00000	12.00000	12.00000
Maximum	52.00000	41.00000	35.00000	41.00000	42.00000
Minimum	0.000000	0.000000	3.000000	7.000000	1.000000
Std. Dev.	21.55226	17.97220	14.61164	15.50806	18.72165
Skewness	0.472408	0.060668	-0.046770	0.491017	0.294420
Kurtosis	1.983223	1.365069	1.325201	1.451249	1.277495
Jarque-Bera	0.401357	0.559942	0.586188	0.700629	0.690365
Probability	0.818176	0.755806	0.745952	0.704467	0.708091
Sum	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000
Sum Sq. Dev.	1858.000	1292.000	854.0000	962.0000	1402.000

Observations	5	5	5	5	5

Παρατηρώντας τις περιγραφικές στατιστικές για τις ερωτήσεις 1-5 βλέπουμε ότι η τιμή του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα >0 εκτός της ερώτησης 3 που είναι <0, άρα έχουμε θετική ασυμμετρία (μεγάλη δεξιά ουρά), ενώ αντίθετα για την 3 (<0) υπάρχει αρνητική. Επιπλέον, η τιμή του Kurtosis είναι <3 για όλες τις ερωτήσεις που σημαίνει ότι οι κατανομές έχουν μικρές κορυφές και άρα είναι πλατόκυρτες. Τέλος, παρατηρώντας το Jarque-Bera βλέπουμε ότι όλες είναι <5,99 και τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05, και άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές αυτές είναι κανονικές.

Πίνακας 3: Περιγραφικές στατιστικές ερωτήσεων 6-10

	Q6	Q7	Q8	Q9	Q10
Mean	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000
Median	15.00000	32.00000	22.00000	24.00000	22.00000
Maximum	47.00000	34.00000	44.00000	36.00000	38.00000
Minimum	0.000000	0.000000	2.000000	0.000000	0.000000
Std. Dev.	21.66795	17.81853	16.56804	15.49193	17.60682
Skewness	0.257993	-0.404635	0.364326	-0.288675	-0.110613
Kurtosis	1.356781	1.171908	1.932450	1.450000	1.287929
Jarque-Bera	0.618002	0.832675	0.348041	0.569965	0.620860
Probability	0.734180	0.659458	0.840280	0.752027	0.733132
Sum	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000
Sum Sq. Dev.	1878.000	1270.000	1098.000	960.0000	1240.000
Observations	5	5	5	5	5

Από τη στατιστική ανάλυση των ερωτήσεων 6-10 παρατηρούμε ότι οι τιμές του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα, >0 είναι στις ερωτήσεις 6 και 8, άρα για τις ερωτήσεις αυτές έχουμε θετική ασυμμετρία, ενώ για τις ερωτήσεις 7,9,10 έχουμε αρνητική

καθώς οι τιμές είναι <0. Ως προς το Kurtosis οι τιμές είναι <3 επομένως οι κατανομές έχουν μικρές κορυφές και άρα είναι πλατόκυρτες. Συνοψίζοντας οι τιμές του Jarque-Bera είναι μικρότερες από 5,99, ενώ τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05. Συμπερασματικά λοιπόν, δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές είναι κανονικές.

Πίνακας 4: Περιγραφικές στατιστικές ερωτήσεων 11-15

	Q11	Q12	Q13	Q14	Q15
Mean	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000
Median	15.00000	5.000000	0.000000	7.000000	16.00000
Maximum	39.00000	52.00000	53.00000	49.00000	51.00000
Minimum	3.000000	0.000000	0.000000	0.000000	3.000000
Std. Dev.	17.97220	24.17643	27.46816	23.13007	19.73575
Skewness	0.220717	0.484205	0.426450	0.418769	0.761178
Kurtosis	1.229057	1.374547	1.206238	1.281601	2.212544
Jarque-Bera	0.693980	0.745816	0.821879	0.761326	0.612011
Probability	0.706812	0.688729	0.663027	0.683408	0.736383
Sum	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000
Sum Sq. Dev.	1292.000	2338.000	3018.000	2140.000	1558.000
Observations	5	5	5	5	5

Αναλύοντας τις περιγραφικές στατιστικές για τις ερωτήσεις 11-15 βλέπουμε ότι η τιμή του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα >0, άρα έχουμε θετική ασυμμετρία (μεγάλη δεξιά ουρά). Επιπρόσθετα, η τιμή του Kurtosis είναι <3 για όλες τις ερωτήσεις που σημαίνει ότι οι κατανομές έχουν μικρές κορυφές και άρα είναι πλατόκυρτες. Τέλος, παρατηρώντας το Jarque-Bera βλέπουμε ότι όλες είναι <5,99 και τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05, και άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές αυτές είναι κανονικές.

Πίνακας 5: Περιγραφικές στατιστικές ερωτήσεων 16-20

	Q16	Q17	Q18	Q19	Q20
Mean	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000

Median	14.00000	22.00000	11.00000	18.00000	11.00000
Maximum	38.00000	39.00000	46.00000	41.00000	45.00000
Minimum	3.000000	1.000000	0.000000	3.000000	0.000000
Std. Dev.	15.21512	17.60682	22.83637	14.43953	21.42429
Skewness	0.215684	-0.078351	0.305439	0.375446	0.319593
Kurtosis	1.368960	1.283832	1.221881	2.037291	1.238822
Jarque-Bera	0.592994	0.618706	0.736433	0.310551	0.731314
Probability	0.743418	0.733922	0.691967	0.856179	0.693741
Sum	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000
Sum Sq. Dev.	926.0000	1240.000	2086.000	834.0000	1836.000
Observations	5	5	5	5	5

Παρακολουθώντας τις περιγραφικές στατιστικές για τις ερωτήσεις 16-20 βλέπουμε ότι η τιμή του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα >0 εκτός της ερώτησης 17 που είναι <0, άρα έχουμε θετική ασυμμετρία (μεγάλη δεξιά ουρά), ενώ αντίθετα για την 17 (<0) υπάρχει αρνητική. Επιπλέον, η τιμή του Kurtosis είναι <3 για όλες τις ερωτήσεις που σημαίνει ότι οι κατανομές έχουν μικρές κορυφές και άρα είναι πλατόκυρτες. Τέλος, παρατηρώντας το Jarque-Bera βλέπουμε ότι όλες είναι <5,99 και τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05, και άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές αυτές είναι κανονικές

Πίνακας 6: Περιγραφικές στατιστικές ερωτήσεων 21-25

	Q21	Q22	Q23	Q24	Q25
Mean	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000
Median	9.000000	11.00000	12.00000	18.00000	26.00000
Maximum	42.00000	68.00000	44.00000	55.00000	36.00000
Minimum	1.000000	0.000000	3.000000	0.000000	0.000000
Std. Dev.	20.28546	28.04461	16.95582	21.98863	15.66844
Skewness	0.346964	1.203896	0.500556	0.789191	-0.330911
Kurtosis	1.203053	2.831726	1.678767	2.331888	1.400121

Jarque-Bera	0.773032	1.213703	0.572475	0.612013	0.624504
Probability	0.679420	0.545064	0.751084	0.736382	0.731797
Sum	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000
Sum Sq. Dev.	1646.000	3146.000	1150.000	1934.000	982.0000
Observations	5	5	5	5	5

Παρατηρώντας τις περιγραφικές στατιστικές για τις ερωτήσεις 21-25 βλέπουμε ότι η τιμή του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα >0 εκτός της ερώτησης 25 που είναι <0, άρα έχουμε θετική ασυμμετρία (μεγάλη δεξιά ουρά), ενώ αντίθετα για την 25 (<0) υπάρχει αρνητική. Επιπλέον, η τιμή του Kurtosis είναι <3 για όλες τις ερωτήσεις που σημαίνει ότι οι κατανομές έχουν μικρές κορυφές και άρα είναι πλατόκυρτες. Τέλος, παρατηρώντας το Jarque-Bera βλέπουμε ότι όλες είναι <5,99 και τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05, και άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές αυτές είναι κανονικές.

Πίνακας 7: Περιγραφικές στατιστικές ερωτήσεων 26-29

	Q26	Q27	Q28	Q29
Mean	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000
Median	9.000000	7.000000	11.00000	18.00000
Maximum	50.00000	49.00000	50.00000	54.00000
Minimum	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000
Std. Dev.	22.54994	23.13007	22.72664	21.40093
Skewness	0.453097	0.418769	0.410608	0.777475
Kurtosis	1.417807	1.281601	1.419584	2.327234
Jarque-Bera	0.692609	0.761326	0.660856	0.598017
Probability	0.707297	0.683408	0.718616	0.741553
Sum	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000
Sum Sq. Dev.	2034.000	2140.000	2066.000	1832.000
Observations	5	5	5	5

Όπως προκύπτει από τις περιγραφικές στατιστικές για τις ερωτήσεις 26-29 βλέπουμε ότι η τιμή του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα >0 εκτός της ερώτησης 3 που είναι <0, άρα έχουμε θετική ασυμμετρία (μεγάλη δεξιά ουρά). Επιπλέον, η τιμή του Kurtosis είναι <3 για όλες τις ερωτήσεις που σημαίνει ότι οι κατανομές έχουν μικρές κορυφές και άρα είναι πλατόκυρτες. Τέλος, παρατηρώντας το Jarque-Bera βλέπουμε ότι όλες είναι <5,99 και τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05, και άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές αυτές είναι κανονικές.

Πίνακας 8: Περιγραφικές στατιστικές ερωτήσεων 30-34

	Q30	Q31	Q32	Q33	Q34
Mean	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000
Median	0.000000	20.00000	3.000000	2.000000	9.000000
Maximum	55.00000	35.00000	66.00000	66.00000	54.00000
Minimum	0.000000	9.000000	0.000000	0.000000	0.000000
Std. Dev.	27.61340	10.63015	28.57446	28.81840	22.92379
Skewness	0.457988	0.335073	0.941205	0.910640	0.651389
Kurtosis	1.274523	1.773142	2.278714	2.214359	1.816350
Jarque-Bera	0.795059	0.407141	0.846609	0.819644	0.645470
Probability	0.671978	0.815813	0.654879	0.663769	0.724166
Sum	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000
Sum Sq. Dev.	3050.000	452.0000	3266.000	3322.000	2102.000
Observations	5	5	5	5	5

Από στις περιγραφικές στατιστικές για τις ερωτήσεις 30-34 βλέπουμε ότι η τιμή του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα >0, άρα έχουμε θετική ασυμμετρία (μεγάλη δεξιά ουρά),. Επιπλέον, η τιμή του Kurtosis είναι <3 για όλες τις ερωτήσεις που σημαίνει ότι οι κατανομές έχουν μικρές κορυφές και άρα είναι πλατόκυρτες. Τέλος, παρατηρώντας το Jarque-Bera βλέπουμε ότι όλες είναι <5,99 και τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05, και άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές αυτές είναι κανονικές

Πίνακας 9: Περιγραφικές στατιστικές ερωτήσεων 35-39

	Q35	Q36	Q37	Q38	Q39
Mean	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000	20.00000
Median	20.00000	0.000000	15.00000	20.00000	15.00000
Maximum	44.00000	100.0000	53.00000	44.00000	51.00000
Minimum	3.000000	0.000000	0.000000	0.000000	0.000000
Std. Dev.	17.70593	44.72136	19.97498	16.07794	20.56696
Skewness	0.251672	1.500000	0.949836	0.370423	0.611076
Kurtosis	1.617847	3.250000	2.656053	2.311440	1.993340
Jarque-Bera	0.450771	1.888021	0.776469	0.213118	0.522296
Probability	0.798208	0.389064	0.678253	0.898922	0.770167
Sum	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000	100.0000
Sum Sq. Dev.	1254.000	8000.000	1596.000	1034.000	1692.000
Observations	5	5	5	5	5

Σύμφωνα με τις περιγραφικές στατιστικές για τις ερωτήσεις 30-34 βλέπουμε ότι η τιμή του Skewness είναι ≠0 και πιο συγκεκριμένα >0, άρα έχουμε θετική ασυμμετρία (μεγάλη δεξιά ουρά),. Επιπλέον, η τιμή του Kurtosis είναι <3 για όλες τις ερωτήσεις που σημαίνει ότι οι κατανομές έχουν μικρές κορυφές και άρα είναι πλατόκυρτες, εκτός από την ερώτηση 36. Τέλος, παρατηρώντας το Jarque-Bera βλέπουμε ότι όλες είναι <5,99 και τα probability values είναι μεγαλύτερα από 0,05, και άρα δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση ότι οι σειρές αυτές είναι κανονικές.

6.3 Έλεγχος Γραμμικής Συσχέτισης (Correlation Matrix)[3]

Η συσχέτιση μετρά το βαθμό συνάφειας – αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες μεταβλητές. Πρακτικά σημαίνει, ότι από την τιμή ενός δείκτη (συντελεστή συσχέτισης) κατανοούμε πόσο έντονη ή χαλαρή είναι η συσχέτιση δύο μεταβλητών. Η διαδικασία συσχέτισης παρουσιάζεται όχι μόνο σε ποσοτικές μεταβλητές (συντελεστής Pearson) αλλά

[3] Για τη διεξαγωγή του ελέγχου Γραμμικής Συσχέτισης έχει χρησιμοποιηθεί το στατιστικό πρόγραμμα SPSS.

και σε ποιοτικές ή κατηγορικές μεταβλητές. Καλό θα είναι τέλος να επισημάνουμε ότι το γεγονός της ύπαρξης ή μη έντονης συνάφειας - συσχέτισης ανάμεσα σε δύο μεταβλητές, δεν συνεπάγεται απαραίτητα και την ύπαρξη μίας συναρτησιακής σχέσης αυτών.

Πίνακας 10: Συντελεστές συσχέτισης Pearson μεταξύ των ερωτήσεων που συσχετίζονται

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΥΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ PEARSON
ΕΡΩΤΗΣΗ 26- ΕΡΩΤΗΣΗ 3	0.278**
ΕΡΩΤΗΣΗ 10- ΕΡΩΤΗΣΗ 5	0.333**
ΕΡΩΤΗΣΗ 27- ΕΡΩΤΗΣΗ 6	0.344**
ΕΡΩΤΗΣΗ 7- ΕΡΩΤΗΣΗ 6	0.450**
ΕΡΩΤΗΣΗ 12- ΕΡΩΤΗΣΗ 7	0.271**
ΕΡΩΤΗΣΗ 30- ΕΡΩΤΗΣΗ 7	0.546**
ΕΡΩΤΗΣΗ 9- ΕΡΩΤΗΣΗ 13	0.296**
ΕΡΩΤΗΣΗ 9- ΕΡΩΤΗΣΗ 30	0.322**
ΕΡΩΤΗΣΗ 11- ΕΡΩΤΗΣΗ 14	0.318**
ΕΡΩΤΗΣΗ 12- ΕΡΩΤΗΣΗ 32	0.322**
ΕΡΩΤΗΣΗ 13- ΕΡΩΤΗΣΗ 14	0.355**
ΕΡΩΤΗΣΗ 13- ΕΡΩΤΗΣΗ 10	0.318**
ΕΡΩΤΗΣΗ 13- ΕΡΩΤΗΣΗ 9	0.296**
ΕΡΩΤΗΣΗ 14- ΕΡΩΤΗΣΗ 28	0.270**
ΕΡΩΤΗΣΗ 18- ΕΡΩΤΗΣΗ 34	0.288**
ΕΡΩΤΗΣΗ 20- ΕΡΩΤΗΣΗ 28	0.265**
ΕΡΩΤΗΣΗ 22- ΕΡΩΤΗΣΗ 24	0.263**
ΕΡΩΤΗΣΗ 27- ΕΡΩΤΗΣΗ 29	0.309**
ΕΡΩΤΗΣΗ 29- ΕΡΩΤΗΣΗ 7	0.282**
ΕΡΩΤΗΣΗ 30- ΕΡΩΤΗΣΗ 32	0.267**
ΕΡΩΤΗΣΗ 34- ΕΡΩΤΗΣΗ 18	0.288**

**Στατιστικά σημαντικοί συντελεστές συσχέτισης για 5%

Η πραγματοποίηση λοιπόν, του παραπάνω ελέγχου[4] μας δίνει τη μήτρα συσχετίσεων μεταξύ των ερωτήσεών μας, η οποία έχει διαστάσεις 45×45 και είναι όπως αναμένουμε συμμετρική ως προς τη διαγώνιο. Στον παραπάνω πίνακα παρατίθενται οι συντελεστές συσχέτισης Pearson που είναι στατιστικά σημαντικοί για επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Όπως λοιπόν παρατηρούμε για τα παραπάνω ζεύγη ερωτήσεων απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση, συμπεραίνοντας ότι υπάρχει γραμμική συσχέτιση. Μάλιστα η συσχέτιση αυτή είναι θετική, καθότι οι τιμές των συντελεστών Pearson έχουν σε κάθε περίπτωση θετικό πρόσημο. Αυτό σημαίνει ότι αν στη μια ερώτηση του ζεύγους απαντήσει ο ερωτώμενος π.χ. σε «ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ», τότε και στην άλλη ερώτηση θα δώσει την ίδια απάντηση. Παρόλα αυτά βέβαια, η ύπαρξη της σχέσης αυτής δε συνεπάγεται απαραίτητα και συναρτησιακή σχέση.

6.4 Έλεγχος Ανεξαρτησίας ( )[5]

Ο έλεγχος αυτός ανήκει στην κατηγορία των μη παραμετρικών ελέγχων και ακολουθεί την κλασική μεθοδολογία ελέγχου ανεξαρτησίας. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε ως έλεγχος καλής προσαρμογής που στην περίπτωση αυτή το προσδιορίζει αν η απόκλιση ανάμεσα στις πραγματικές και τις εκτιμώμενες τιμές παρατηρήσεων είναι στατιστικά σημαντική, είτε ως έλεγχος ανεξαρτησίας που σε αυτή την περίπτωση βλέπει κανείς αν υπάρχει σχέση μεταξύ των δύο προς εξέταση μεταβλητών.

Όπως θα δούμε παρακάτω όταν διεξάγουμε τον έλεγχο ανεξαρτησίας με το SPSS, θα εμφανίζεται ένας πίνακας, ο οποίος παρατίθεται στο παράρτημα (Π.3). Αυτός ο πίνακας περιέχει τις συχνότητες εμφάνισης όλων των δυνατών συνδυασμών ζευγών των επιπέδων των μεταβλητών.

---

[4] : ρ=0 ή δεν υπάρχει γραμμική συσχέτιση μεταξύ των δύο ερωτήσεων έναντι της
: ρ≠0 ή υπάρχει γραμμική συσχέτιση μεταξύ των δύο ερωτήσεων, όπου ρ είναι ο συντελεστής συσχέτισης.

[5] Για τη διεξαγωγή του ελέγχου Γραμμικής Συσχέτισης έχει χρησιμοποιηθεί το στατιστικό πρόγραμμα SPSS. Τα outputs που προέκυψαν από τον έλεγχο , παρατίθενται στο παράστημα (Π.3).

6.4.1 Έλεγχος Ανεξαρτησίας Ερωτήσεων Με Φύλο[6]

Μετά την πραγματοποίηση του ανωτέρω ελέγχου σε όλες τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου μας, διαπιστώσαμε ότι μόνο για τις ερωτήσεις 15 και 19 αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση ότι, υπάρχει εξάρτηση μεταξύ των συγκεκριμένων ερωτήσεων και του φύλου του ατόμου που απαντάει σε αυτές. Σε μόλις 2 από τις 45 ερωτήσεις μας δηλαδή, έχουμε συγκέντρωση απαντήσεων ανάλογα με το φύλο του ατόμου. Η απάντηση που θα δοθεί εξαρτάται από το αν αυτός που καλείται να απαντήσει είναι άνδρας ή γυναίκα.

6.4.2 Έλεγχος Ανεξαρτησίας Ερωτήσεων Πολλαπλών Επιλογών Με Ερωτήσεις NAI/OXI[7]

Στην προσπάθειά μας να διαπιστώσουμε οποιαδήποτε σχέση εξάρτησης μεταξύ των ερωτήσεων με τη μορφή απαντήσεων πολλαπλών επιλογών (ερωτήσεις 1-39) και αυτών με τη μορφή απαντήσεων NAI/OXI (ερωτήσεις 40-45) πραγματοποιήσαμε τον έλεγχο στις προαναφερθείσες κατηγορίες ερωτήσεων. Έτσι λοιπόν, παρατηρήσαμε ότι η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται στα ζεύγη ερωτήσεων που ακολουθούν: ερωτήσεις 3 και 41, ερωτήσεις 7 και 40, ερωτήσεις 9 και 40, ερωτήσεις 10 και 42, ερωτήσεις 21 και 44, ερωτήσεις 23 και 44, ερωτήσεις 24 και 42, ερωτήσεις 24 και 45 και τέλος στις ερωτήσεις 32 και 42. Το στα παραπάνω ζεύγη ερωτήσεων παρουσιάζουν στατιστικά σημαντικές τιμές, οδηγώντας μας στην ύπαρξη σχέσης εξάρτησης μεταξύ αυτών.

---

[6] Η : υπάρχει ανεξαρτησία μεταξύ των ερωτήσεων και φύλου έναντι της
Η : δεν υπάρχει ανεξαρτησία μεταξύ των δύο ερωτήσεων και φύλου.

[7] Η : υπάρχει ανεξαρτησία μεταξύ των ερωτήσεων πολλαπλών επιλογών και ερωτήσεων NAI/OXI έναντι της
Η : δεν υπάρχει ανεξαρτησία μεταξύ των δύο ερωτήσεων πολλαπλών επιλογών και ερωτήσεων NAI/OXI.

6.5 Ανάλυση Διασποράς (ANalysis Of VAriance - ANOVA)[8,9]

Προκειμένου να ελέγξουμε το αν διαφέρουν οι μέσες τιμές μίας ποσοτικής μεταβλητής, ανάμεσα στις κατηγορίες μιας ποιοτικής, όταν αυτή έχει περισσότερες από δύο κατηγορίες (έστω k), χρησιμοποιούμε την Ανάλυση Διασποράς μιας κατεύθυνσης (One-way ANOVA). Ωστόσο η πραγματοποίηση του ελέγχου απαιτεί κάποιες προϋποθέσεις αυτές της κανονικότητας, της ομοσκεδαστικότητας και της ανεξαρτησίας των καταλοίπων. Στις ερωτήσεις 11 και 15 παρατηρήθηκε ότι η τιμή του sig ήταν μικρότερη από το επίπεδο σημαντικότητας που εξετάζουμε (α=5%). Επομένως, απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι στις δύο ανωτέρω ερωτήσεις υπάρχει απόκλιση στη συμπεριφορά των δύο φύλων.

[8] Για τη διεξαγωγή του ελέγχου διασποράς χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα SPSS, ενώ τα outputs των στατιστικά σημαντικών ερωτήσεων παρατίθενται στο παράρτημα (Π.4).

[9] $H_0: \mu_1 = \mu_2 = \dots = \mu_k$ έναντι της

$H_1: \mu_i \neq \mu_j, i,j = 1,2,\dots,k$ (τουλάχιστον ένα ζευγάρι διαφέρει)

ή

H_0 : δεν υπάρχει απόκλιση στη συμπεριφορά των δύο φύλων έναντι της

H_1 : υπάρχει απόκλιση στη συμπεριφορά των δύο φύλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αναφορικά λοιπόν με την περάτωση της έρευνάς μας, κρίνεται σκόπιμο να εστιαστεί η προσοχή στις ερωτήσεις που είχαν μεγαλύτερη διασπορά απαντήσεων και που το ποσοστό των αρνητικών απαντήσεων ήταν αρκετά υψηλό συγκριτικά και με τις απαντήσεις που δόθηκαν στις υπόλοιπες ερωτήσεις. Αυτό παρατηρήθηκε ελάχιστες φορές, σύμφωνα με τις απαντήσεις που μας δόθηκαν.

ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
54	89	129	174	160

Όπως βλέπουμε λοιπόν στον παραπάνω πίνακα η πλειοψηφία των εργαζομένων επέλεξε την απάντηση «Σε Μεγάλη Κλίμακα» 174 φορές. Επιπλέον, διεξήγαμε τον έλεγχο συσχέτισης (correlation matrix) για να συμπεράνουμε ότι 21 ζεύγη ερωτήσεων του ερωτηματολογίου μας εμφάνισαν θετική συσχέτιση, ενώ ο έλεγχος ανεξαρτησίας chi square ( ) έδειξε μόλις δύο ερωτήσεις (η 15 και η 19) εξαρτώνται από το φύλο του ατόμου που κλήθηκε να απαντήσει. Θέλοντας να εμβαθύνουμε λίγο παραπάνω, πραγματοποιήσαμε τον ίδιο έλεγχο για να διαπιστώσουμε οποιαδήποτε σχέση εξάρτησης μεταξύ των δύο μορφών απαντήσεων (απαντήσεις τύπου πολλαπλών επιλογών και απαντήσεις τύπου ΝΑΙ/ΟΧΙ) καταλήγοντας στην απόρριψη της μηδενικής υπόθεσης για 9 ζεύγη ερωτήσεων. Τέλος, η εφαρμογή της ανάλυσης διασποράς (ANOVA) ανέδειξε την ύπαρξη απόκλισης συμπεριφοράς μεταξύ των δύο φύλων ως προς τις ερωτήσεις 11 και 15.

Το συμπέρασμα λοιπόν που εξάγεται είναι ότι οι εσωτερικοί έλεγχοι όντως λαμβάνουν χώρα στα πιστωτικά ιδρύματα και μάλιστα σε ικανοποιητικό βαθμό. Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει επιδείξει σημαντικές αντοχές σε περιβάλλον κρίσης, τόσο εν μέσω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, όσο και της Ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης από τα τέλη του 2009. Ωστόσο, καθίσταται αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας, η βελτίωση της κεφαλαιακής διάρθρωσης και η συνετότερη διαχείριση των κινδύνων των Ελληνικών τραπεζικών ομίλων, για τη σταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος και την επιπλέον ενίσχυση των αντιστάσεων των τραπεζών.

Ενδείκνυται, επίσης, η αναβάθμιση των συστημάτων παρακολούθησης και διαχείρισης κινδύνων των Ελληνικών τραπεζικών ομίλων, ιδιαίτερα εκείνων που έχουν διεισδύσει σε ξένες αγορές, με συνεχείς και προγραμματισμένους ελέγχους από ειδικούς, με τεχνογνωσία και εμπειρία στο χώρο της διαχείρισης κινδύνων.

Πάντα όμως υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και βασικό μέλημά τους θα πρέπει να αποτελεί πλέον, η ανάπτυξη και η συνεχής αναβάθμιση των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου, τα οποία αποτελούν σύνολα λεπτομερώς καταγεγραμμένων ελεγκτικών μηχανισμών και διαδικασιών που καλύπτουν σε συνεχή βάση κάθε δραστηριότητα και συναλλαγή και συντελούν στην αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία τους. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να παρακολουθούν συστηματικά την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου και να υλοποιούν άμεσα τις ενδεχόμενες ενέργειες που απαιτούνται για τη διαρκή αντιμετώπιση και μείωση των Λειτουργικών Κινδύνων. Παράλληλα, χρησιμοποιώντας κατάλληλους μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης θα πρέπει να ελέγχουν, τη συνεπή εφαρμογή των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου στα επιμέρους τμήματά τους, καθώς και την πλήρη συμμόρφωση όλων των εμπλεκομένων με τις αρχές και τους στόχους τους. Τα Συστήματα αυτά υποστηρίζονται, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, από ολοκληρωμένα Συστήματα Διοικητικής Πληροφόρησης (MIS - Management Information System) και επικοινωνίας, καθώς και μηχανισμούς, οι οποίοι αλληλοσυμπληρώνονται και αποτελούν ολοκληρωμένα συστήματα ελέγχου της οργανωτικής δομής και των δραστηριοτήτων τους.

Τα μέλη του Δ.Σ. τέλος, θα πρέπει να αξιολογούν την επάρκεια και την αποτελεσματικότητα των Συστημάτων σε ετήσια βάση και να χαράζουν τη στρατηγική για τη βελτίωσή τους, με βάση σχετικές εκθέσεις που τους υποβάλλει η εκάστοτε Διοίκηση της Τράπεζας και τις επ’ αυτής παρατηρήσεις της Επιτροπής Ελέγχου. Τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου αποσκοπούν όχι απαραίτητα στην εξάλειψη, αλλά στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων που τις απειλούν.

Επίσης θα πρέπει να αποφεύγεται όσο το δυνατόν περισσότερο η σύγκρουση των ρόλων των εργαζομένων και των διοικήσεων στα πλαίσια των οργανισμών. Ακόμα οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι καλό να εργάζονται χωρίς πίεση χρόνου, γιατί ενίοτε αυτή η πίεση αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τη συγκέντρωση επαρκών και κατάλληλων αποδείξεων. Επιπρόσθετα απαιτείται αναδιαμόρφωση στις σχέσεις των εσωτερικών ελεγκτών με τους ελεγχόμενους, λόγω της αλλαγής της οπτικής τους, που από ελεγκτικές μόνο λειτουργίες επιτελούν πλέον και συμβουλευτικές. Οι επιτάξεις των εποχών απαιτούν και τη συμμόρφωση

των εσωτερικών ελεγκτών με τα Διεθνή Πρότυπα, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ενημερώνονται για τις αλλαγές που προκύπτουν στο εποπτικό τους πλαίσιο.

Από την άλλη μεριά τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να έχουν διαθέσιμα επιπλέον κεφάλαια, πέρα από τα ελάχιστα προβλεπόμενα, έτσι ώστε να αντιμετωπίσουν τους μη αναμενόμενους κινδύνους με ασφαλέστερο τρόπο. Η συσχέτιση επομένως του ύψους των κεφαλαίων προς τους κινδύνους που αναλαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα (κεφαλαιακή επάρκεια), είναι πρωτίστης σημασίας για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Για τη σταθερότητα λοιπόν, του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα, που ως στόχο θα έχουν την έξοδο της Ελληνικής οικονομίας από την ύφεση, την επιτυχία της δημοσιονομικής εξυγίανσης, την αναπροσαρμογή της στρατηγικής χρηματοδότησης των πιστωτικών ιδρυμάτων και την ενίσχυση των καταθέσεων. Οι Ελληνικοί τραπεζικοί όμιλοι, ενόψει και του νέου κανονιστικού πλαισίου της Βασιλείας ΙΙΙ, θα πρέπει να συνεχίσουν να ενισχύουν τους δείκτες κεφαλαιακής τους επάρκειας και ειδικότερα το δείκτη TIER I[10].

[10] Σύμφωνα με το νέο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας, τα εποπτικά κεφάλαια διακρίνονται γενικά σε βασικά εποπτικά κεφάλαια (Tier I) – καλύτερης ποιότητας, σε συμπληρωματικά εποπτικά κεφάλαια (Tier II) – λιγότερο καλής ποιότητας και σε συμπληρωματικά εποπτικά κεφάλαια για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς (Tier III).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Π.1 Ερωτηματολόγιο

Αξιότιμοι/ες Κύριοι/Κυρίες,

Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο εξωτερικό περιβάλλον όπου οι απαιτήσεις αυξάνονται, οι διευθύνσεις εσωτερικού ελέγχου καλούνται να ανταποκριθούν σε καινούριες προκλήσεις, προβαίνοντας σε σημαντικές αλλαγές, μέσω της επισκόπησης της αποτελεσματικότητας της υφιστάμενης δομής τους, ώστε να είναι σε θέση να συνεισφέρουν ουσιαστικά στην ποιοτική αναβάθμιση του Συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης και κατ' επέκταση στην εξασφάλιση των μετόχων των οργανισμών, αλλά και όλων των φορέων – ενδιαφερομένων που έχουν νόμιμο συμφέρον σε αυτόν (stakeholders).

Στη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία, το σκοπό της οποίας καλείται να εξυπηρετήσει το ερωτηματολόγιο που ακολουθεί, θα αναδειχθεί η εξέχουσα σημασία της Διεύθυνσης Επιθεώρησης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου που εφαρμόζονται στις Τράπεζες στον Ελλαδικό χώρο, τόσο από συμβουλευτική άποψη, όσο και από άποψη αξιολόγησης και ελέγχου. Τέλος, θα αναδειχθούν πιθανές διαφορές και περιθώρια βελτίωσης στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιπτώσεων μεταξύ των Τραπεζών.

Η εμπειρίας σας ως στέλεχος/υπάλληλος Τράπεζας, θα συνέβαλε τα μέγιστα στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας αλλά και στην εξαγωγή ουσιωδών συμπερασμάτων.

Το παρόν ερωτηματολόγιο έχει σχεδιασθεί με τρόπο που να διευκολύνει την ταχεία συμπλήρωσή του. Απαρτίζεται από τρία (3) μέρη:

1. Το Α μέρος αφορά θέματα σε σχέση με τα Πέντε Συστατικά Στοιχεία του Εσωτερικού Ελέγχου:

- Περιβάλλον Ελέγχου
- Αξιολόγηση Κινδύνων
- Δραστηριότητες Ελέγχου
- Πληροφόρηση και Επικοινωνία
- Παρακολούθηση

2. Το Β μέρος αφορά θέματα σχετικά με τη Διεύθυνση Επιθεώρησης όπως αυτή υφίσταται σήμερα και τη σημασία της:
Η Δ.Ε. στην Τράπεζα – Στελέχωση της Δ.Ε. – Ευρήματα & Εκθέσεις Ελέγχου - Follow Up

3. Το Γ μέρος αναφέρεται σε διαδικασίες και τακτικές που αφορούν ένα χαρακτηριστικό αντικείμενο της Τράπεζας, τις Επιταγές.

Θα σας ήμουν ευγνώμων εάν διαθέτατε περίπου 10 λεπτά για τη συμπλήρωση του παρόντος ερωτηματολογίου.
Οι απαντήσεις μπορούν να αποσταλούν:

- ηλεκτρονικά στο vivasofias@yahoo.gr

Ø Οι απαντήσεις που θα ληφθούν από τα ερωτηματολόγια, θα αξιοποιηθούν συγκεντρωτικά και θα είναι εμπιστευτικές σε επίπεδο συγκεκριμένης Τράπεζας.
Ø Αν κάποια ερώτηση θεωρηθεί άκρως εμπιστευτική ή δε γνωρίζετε την απάντηση, τότε παρακαλώ να μην απαντηθεί και να συνεχίσετε με τις επόμενες.
Ø Υπάρχει περίπτωση κάποιες έννοιες να μη χρησιμοποιούνται με τον ίδιο όρο στις διάφορες Τράπεζες και για το λόγο αυτό, ίσως χρησιμοποιείται διαφορετική ορολογία στο παρόν ερωτηματολόγιο από αυτή που χρησιμοποιεί η Τράπεζα στην οποία εργάζεστε.
Ø Σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί απαντήσεις να θεωρηθούν αυτονόητες (π.χ. λόγω ισχύοντος νόμου ή Π.Δ.) παρακαλώ ωστόσο να απαντηθούν, προκειμένου να επιβεβαιωθούν και να καταδειχθεί η σημασία της ύπαρξης σχετικής θεσμοθέτησης.

Αναμένοντας την ανταπόκρισή σας, σας ευχαριστώ εκ των προτέρων.

Με εκτίμηση

ΣΟΦΙΑΝΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

μεταπτυχιακός φοιτητής του τμήματος
«Εφαρμοσμένης Λογιστικής & Ελεγκτικής»
Πανεπιστημίου Μακεδονίας

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑΣ:

ΘΕΣΗ ΕΥΘΥΝΗΣ ΠΟΥ ΚΑΤΕΧΕΤΕ:

ΜΕΡΟΣ Α: ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ (Ερωτήσεις 1 - 25)[11]

Α.1	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΛΕΓΧΟΥ (CONTROL ENVIRONMENT) Σε ποιο βαθμό:	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
1.	Υπάρχει οργανόγραμμα για κάθε Διεύθυνση και Τμήμα που αναθεωρείται σύμφωνα με τις τρέχουσες εξελίξεις και απαιτήσεις;					
2.	Υπάρχει λεπτομερές ενιαίο Εγχειρίδιο Διαδικασιών της Τράπεζας με αποτυπωμένες τις εργασίες και τον τρόπο εκτελέσεώς τους;					
3.	Έχει γίνει περιγραφή καθηκόντων θέσεων εργασίας σε όλα τα επίπεδα;					
4.	Είναι σαφής ο διαχωρισμός των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των εργαζομένων;					
5.	Έχει θεσπισθεί και κοινοποιηθεί Κώδικας Δεοντολογίας ή με άλλο τρόπο έχει διακηρυχθεί η αρχή της ακεραιότητας και η τήρηση ηθικών αξιών από τους εργαζόμενους;					

[11] Αξιολογήστε τις παρακάτω προτάσεις σημειώνοντας * στο αντίστοιχο τετραγωνάκι

Α.2	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ (RISK ASSESSMENT) Σε ποιο βαθμό:	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
6.	Υπάρχει και κοινοποιείται συγκεκριμένη διαδικασία για την αξιολόγηση των κινδύνων της Τράπεζας;					
7.	Καθορίζονται επιμέρους στόχοι που αναπροσαρμόζονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα;					
8.	Οι στόχοι που τίθενται από τη Διοίκηση είναι ρεαλιστικοί και μπορούν να επιτευχθούν;					
9.	Διενεργείται εσωτερικός έλεγχος όχι μόνο σε τακτές, αλλά και σε έκτακτες περιπτώσεις;					
10.	Εφαρμόζονται ελεγκτικές διαδικασίες σε διαφορετικό βαθμό και έκταση, αναλόγως την ένταση κινδύνου που εμφανίζει η ελεγχόμενη Υπηρεσία/Τμήμα;					

Α.3	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ (CONTROL ACTIVITIES) Σε ποιο βαθμό:	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
11.	Υπάρχουν και έχουν γνωστοποιηθεί τα επίπεδα και όρια των εγκρίσεων/ευθυνών;					
12.	Αποδέχεται η Διοίκηση την ευθύνη για τις πληροφορίες και τις έγγραφες αναφορές που παράγονται και προέρχονται από τις Υπηρεσίες της Τράπεζας;					
13.	Προηγείται έγκριση της Διοίκησης για την υιοθέτηση αυτοματοποιημένων πληροφοριακών και άλλων συστημάτων της Τράπεζας;					
14.	Εμποδίζει παράνομες συναλλαγές το σύστημα ελέγχου με τις ασφαλιστικές δικλείδες που διαθέτει;					
15.	Οι περιγραφές των θέσεων εργασίας για την εύρυθμη λειτουργία του προσωπικού της Τράπεζας περιλαμβάνουν ειδικές αναφορές για συναφείς με τον έλεγχο δραστηριότητες;					

Α.4	ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (INFORMATION & COMMUNICATION) Σε ποιο βαθμό:	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
16.	Παρέχονται πληροφορίες άμεσα και κατά προτεραιότητα από τους εργαζόμενους στους ελεγκτές κατά τη διενέργεια επιθεώρησης σε κάποια Υπηρεσία της Τράπεζάς σας;					
17.	Κατά τη γνώμη σας παρέχονται όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστες πληροφορίες στους επιθεωρητές από τους τραπεζικούς υπαλλήλους;					
18.	Έχουν πρόσβαση οι επιθεωρητές σε ειδικά διαμορφωμένο λογισμικό για την άντληση πληροφοριών από άλλες Διευθύνσεις;					
19.	Ζητείται η συνδρομή της Υπηρεσίας Επιθεώρησης/Εσωτερικού Ελέγχου/Κανονιστικής Συμμόρφωσης, σε περίπτωση αμφιβολίας για τη νομιμότητα διενέργειας κάποιας συναλλαγής ή ενέργειας;					
20.	Συμβάλλουν οι ελεγκτές με τις γνώσεις τους στην ασφαλή επίλυση ζητημάτων, που τυχαίνει να προκύψουν κατά τη διενέργεια τακτικού ελέγχου τους σε κάποιο Κατάστημα ή Διοίκηση;					

Α.5	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ (MONITORING) Σε ποιο βαθμό:	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
21.	Αξιολογείται η εργασία των επιθεωρητών από τη Διοίκηση της Τράπεζάς σας;					
22.	Αξιολογείται η επάρκεια και αποτελεσματικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από αρμόδια συσταθείσα Επιτροπή Ελέγχου, μέσω υποβληθεισών εκθέσεων σε αυτήν από τη Διεύθυνση Επιθεώρησης;					
23.	Επανελέγχεται δειγματοληπτικά το ελεγκτικό έργο επιθεωρητών από άλλα άτομα της Διεύθυνσης Επιθεώρησης, που δε συμμετείχαν στον αρχικά τελεσθέντα έλεγχο;					
24.	Υπάρχουν πολιτικές και διαδικασίες που καθορίζουν τον τρόπο που πρέπει να εκτελεστούν και να ελεγχθούν οι διάφορες διεργασίες εντός της Τράπεζας;					
25.	Οι αρμοδιότητες στην Υπηρεσία σας έχουν ανατεθεί με τέτοιο τρόπο, που να εμποδίζει ένα άτομο να επεξεργάζεται στοιχεία μιας συναλλαγής στο σύνολό της, να την εκτελεί και τέλος να την αρχειοθετεί χωρίς περαιτέρω έλεγχο από άλλους;					

ΜΕΡΟΣ Β: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

(Ερωτήσεις 26 - 39)[12]

Β.1	Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ Σε ποιο βαθμό:	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
26.	Υπάρχει κανονισμός λειτουργίας της ΔΕ εγκεκριμένος από τη Διοίκηση που περιγράφει την αποστολή και το σκοπό της;					
27.	Η λειτουργία της ΔΕ συμβάλλει στην προσθήκη αξίας στην Τράπεζα;					
28.	Η ύπαρξη της ΔΕ λειτουργεί προς όφελος του πελάτη;					
29.	Η ύπαρξη της ΔΕ λειτουργεί προς όφελος του υπαλλήλου;					

[12] Αξιολογήστε τις παρακάτω προτάσεις σημειώνοντας * στο αντίστοιχο τετραγωνάκι

Β.2	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ Σε ποιο βαθμό:	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
30.	Απαιτούνται ιδιαίτερα προσόντα (γραμματικές και άλλες γνώσεις) για την πλήρωση των θέσεων επιθεωρητών, σε σχέση με την πλήρωση κάποιας άλλης θέσης στο Δίκτυο ή τη Διοίκηση;					
31.	Η πρόσληψη και πλήρωση των θέσεων επιθεωρητών γίνεται με πλήρη διαφάνεια και αξιοκρατία;					
32.	Παρέχεται επιπρόσθετη και εξειδικευμένη εκπαίδευση στους επιθεωρητές της Τράπεζας;					
33.	Οι επιθεωρητές ανήκουν στους καλύτερα αμειβόμενους εργαζομένους στην Τράπεζα;					
34.	Οι επιθεωρητές ανήκουν σε εκείνους τους εργαζόμενους που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη εξέλιξη και σταδιοδρομία σε διάφορους τομείς εντός της Τράπεζας;					

Β.3	ΕΥΡΗΜΑΤΑ –ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΥ – FOLLOW UP Σε ποιο βαθμό:	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
35.	Προβλέπεται η δυνατότητα σχολιασμού και ενστάσεων από τους ελεγχόμενους πριν την έκδοση του τελικού πορίσματος;					
36.	Μετά από κάθε εύρημα ελέγχου, ακολουθεί σχετικό πόρισμα και πρόταση από τον επιθεωρητή;					
37.	Διατέθηκε ικανοποιητικός χρόνος για έκτακτους ελέγχους κατά το παρελθόν έτος για τον έλεγχο των Υπηρεσιών;					
38.	Διατέθηκε ικανοποιητικός χρόνος για τακτικούς ελέγχους κατά το παρελθόν έτος για τον έλεγχο των Υπηρεσιών;					
39.	Υπάρχει και εφαρμόζεται συγκεκριμένη διαδικασία παρακολούθησης (Follow-up) των συσταθέντων διορθωτικών ενεργειών;					

ΜΕΡΟΣ Γ: ΕΠΙΤΑΓΕΣ

(Ερωτήσεις 40 -45)[13]

Γ	ΕΠΙΤΑΓΕΣ	ΝΑΙ	ΟΧΙ
40.	Προβλέπεται η φύλαξη των επιταγών σε πυρασφαλή;		
41.	Ορίζεται αρμόδιος για τη φύλαξη των επιταγών;		
42.	Ελέγχεται η εμπορικότητα των επιταγών (με τιμολόγια εξοφλημένα κ.τ.λ.) στην περίπτωση προεξόφλησης;		
43.	Ελέγχεται η φερεγγυότητα των εκδοτών και οπισθογράφων των επιταγών στην περίπτωση προεξόφλησης;		
44.	Απαγορεύεται η παραλαβή επιταγών σε διαταγή «εμού του ιδίου» στην προεξόφληση επιταγών;		
45.	Τηρείται αυστηρή διαδικασία ελέγχου των ακάλυπτων επιταγών και παρακολούθησής τους μέχρι τέλους;		

ΤΕΛΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Σας ευχαριστώ θερμά για το χρόνο που αφιερώσατε

[13] Αξιολογήστε τις παρακάτω προτάσεις σημειώνοντας * στο αντίστοιχο τετραγωνάκι

Π.2 Μεθοδολογία Βαθμολόγησης Ερωτηματολογίου

Η βαθμολόγηση των ερωτηματολογίων ξεκίνησε αμέσως μόλις επεστράφησαν απαντημένα από τους τραπεζικούς. Η διαδικασία που ακολουθήθηκε έχει ως εξής:

1. Μεταφέρθηκαν όλα τα δεδομένα σε ένα συγκεντρωτικό πίνακα στο Excel.

	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
ΕΡΩΤΗΣΗ 1	0	0	25	52	23
ΕΡΩΤΗΣΗ 2	0	5	19	35	41
ΕΡΩΤΗΣΗ 3	3	8	20	35	34
ΕΡΩΤΗΣΗ 4	7	8	32	12	41
ΕΡΩΤΗΣΗ 5	1	7	12	38	42
ΕΡΩΤΗΣΗ 6	0	0	15	47	38
ΕΡΩΤΗΣΗ 7	0	1	32	33	34
ΕΡΩΤΗΣΗ 8	25	44	22	7	2
ΕΡΩΤΗΣΗ 9	0	8	24	32	36
ΕΡΩΤΗΣΗ 10	0	4	22	36	38
ΕΡΩΤΗΣΗ 11	3	4	15	39	39
ΕΡΩΤΗΣΗ 12	0	3	5	40	52
ΕΡΩΤΗΣΗ 13	0	0	0	53	47
ΕΡΩΤΗΣΗ 14	0	3	7	49	41
ΕΡΩΤΗΣΗ 15	3	4	26	51	16
ΕΡΩΤΗΣΗ 16	3	14	11	38	34
ΕΡΩΤΗΣΗ 17	1	3	22	35	39
ΕΡΩΤΗΣΗ 18	0	0	11	43	46
ΕΡΩΤΗΣΗ 19	3	12	26	41	18
ΕΡΩΤΗΣΗ 20	0	3	11	45	41
ΕΡΩΤΗΣΗ 21	1	6	9	42	42
ΕΡΩΤΗΣΗ 22	0	1	11	68	20
ΕΡΩΤΗΣΗ 23	3	12	44	31	10
ΕΡΩΤΗΣΗ 24	0	3	18	55	24
ΕΡΩΤΗΣΗ 25	0	31	7	36	26
ΕΡΩΤΗΣΗ 26	0	3	9	38	50
ΕΡΩΤΗΣΗ 27	0	3	7	41	49
ΕΡΩΤΗΣΗ 28	0	1	11	38	50
ΕΡΩΤΗΣΗ 29	0	4	18	24	54
ΕΡΩΤΗΣΗ 30	0	0	0	55	45
ΕΡΩΤΗΣΗ 31	9	11	35	25	20
ΕΡΩΤΗΣΗ 32	0	1	3	66	30
ΕΡΩΤΗΣΗ 33	0	1	2	31	66

ΕΡΩΤΗΣΗ 34	0	4	9	54	33
ΕΡΩΤΗΣΗ 35	3	3	30	44	20
ΕΡΩΤΗΣΗ 36	0	0	0	0	100
ΕΡΩΤΗΣΗ 37	0	11	21	53	15
ΕΡΩΤΗΣΗ 38	0	13	20	44	23
ΕΡΩΤΗΣΗ 39	0	5	29	51	15

Όπως βλέπουμε από τον πίνακα, στον κάθετο άξονα βρίσκονται οι ερωτήσεις αριθμημένες, ενώ στον οριζόντιο οι διάφορες κλίμακες. Στα υπόλοιπα κελιά βρίσκονται οι επιλογές των τραπεζικών εκφρασμένες σε αριθμούς.

2. Ακολούθησε η βαθμολόγηση των απαντήσεων. Βαθμολογήσαμε με 5 την απάντηση κάθε ερώτησης που έλαβε τις περισσότερες επιλογές. Με 4 βαθμολογήθηκε η απάντηση με τις αμέσως λιγότερες επιλογές. Με 3 η απάντηση με τις αμέσως λιγότερες επιλογές. Με 2 βαθμολογήθηκε η απάντηση με τις αμέσως λιγότερες επιλογές και τέλος με η απάντηση με τις λιγότερες επιλογές. Σε περίπτωση ισοβαθμίας στις επιλογές μας, συμφωνήθηκε να πάρουν και οι 2 απαντήσεις την ίδια βαθμολογία ανοδικά. Παραδείγματος χάρι στην ερώτηση 36 που όλες οι επιλογές δόθηκαν σε μία απάντηση, αυτή η απάντηση έλαβε 5 βαθμούς και όλες οι υπόλοιπες που έλαβαν 0 επιλογές, βαθμολογήθηκαν από 4.

	ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
ΕΡΩΤΗΣΗ 1	1	1	4	5	3
ΕΡΩΤΗΣΗ 2	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 3	1	2	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 4	1	2	4	3	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 5	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 6	1	1	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 7	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 8	4	5	3	2	1
ΕΡΩΤΗΣΗ 9	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 10	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 11	2	3	4	5	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 12	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 13	3	3	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 14	1	2	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 15	1	2	4	5	3
ΕΡΩΤΗΣΗ 16	1	3	2	5	4

ΕΡΩΤΗΣΗ 17	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 18	2	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 19	1	2	4	5	3
ΕΡΩΤΗΣΗ 20	1	2	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 21	2	3	4	5	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 22	1	2	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 23	1	3	5	4	2
ΕΡΩΤΗΣΗ 24	1	2	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 25	1	4	2	5	3
ΕΡΩΤΗΣΗ 26	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 27	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 28	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 29	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 30	3	3	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 31	1	2	5	4	3
ΕΡΩΤΗΣΗ 32	2	2	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 33	1	2	3	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 34	1	2	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 35	2	2	4	5	3
ΕΡΩΤΗΣΗ 36	4	4	4	4	5
ΕΡΩΤΗΣΗ 37	1	2	4	5	3
ΕΡΩΤΗΣΗ 38	1	2	3	5	4
ΕΡΩΤΗΣΗ 39	1	2	4	5	3

3. Περνώντας στο επόμενο βήμα, βγάλαμε τα αθροίσματα ανά στήλη.

ΚΑΘΟΛΟΥ	ΣΕ ΜΙΚΡΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΤΡΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΣΕ ΜΕΓΑΛΗ ΚΛΙΜΑΚΑ	ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ
54	89	129	174	160

Από τον παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε ότι η απάντηση «Σε Μεγάλη Κλίμακα» συγκέντρωσε 174 βαθμούς. Η απάντηση «Πάρα Πολύ» συγκέντρωσε 160 βαθμούς. Έπεται η απάντηση «Σε Μέτρια Κλίμακα» με 129 βαθμούς και ακολουθεί η απάντηση «Σε μικρή Κλίμακα» με 89 βαθμούς. Τέλος στον πάτο της κατάταξης των απαντήσεων συναντάμε την απάντηση «Καθόλου».

Π.3 Έλεγχος Ανεξαρτησίας

Ερωτήσεις - Φύλο

Πίνακας 11: Έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ ερώτησης 15 και φύλου

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,912[a]	4	,042
Likelihood Ratio	11,340	4	,023
Linear-by-Linear Association	8,407	1	,004
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 12: Έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ ερώτησης 19 και φύλου

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,075[a]	4	,026
Likelihood Ratio	12,057	4	,017
Linear-by-Linear Association	1,014	1	,314
N of Valid Cases	100		

Ερωτήσεις Πολλαπλών Επιλογών - Ερωτήσεις ΝΑΙ/ΟΧΙ

Πίνακας 13: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 3 - Ερώτηση 41

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,467[a]	4	,002
Likelihood Ratio	6,766	4	,149
Linear-by-Linear Association	1,432	1	,232
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 14: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 7 - Ερώτηση 40

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,428[a]	3	,024
Likelihood Ratio	5,839	3	,120
Linear-by-Linear Association	,144	1	,704
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 15: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 9 – Ερώτηση 40

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,780[a]	3	,003
Likelihood Ratio	9,084	3	,028
Linear-by-Linear Association	6,293	1	,012
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 16: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 10 – Ερώτηση 42

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9,913[a]	3	,019
Likelihood Ratio	11,906	3	,008
Linear-by-Linear Association	,518	1	,472
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 17: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 21- Ερώτηση 44

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	10,391[a]	4	,034
Likelihood Ratio	8,428	4	,077
Linear-by-Linear Association	1,971	1	,160
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 18: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 23 - Ερώτηση 44

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	23,295[a]	4	,000
Likelihood Ratio	14,518	4	,006
Linear-by-Linear Association	,013	1	,910
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 19: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 24 – Ερώτηση 42

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,519[a]	3	,036
Likelihood Ratio	7,487	3	,058
Linear-by-Linear Association	3,003	1	,083
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 20: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 24 – Ερώτηση 45

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	16,285[a]	3	,001
Likelihood Ratio	8,987	3	,029
Linear-by-Linear Association	1,098	1	,295
N of Valid Cases	100		

Πίνακας 21: Έλεγχος ανεξαρτησίας Ερώτηση 23 – Ερώτηση 42

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,914[a]	3	,048
Likelihood Ratio	5,182	3	,159
Linear-by-Linear Association	,305	1	,581
N of Valid Cases	100		

Π.4 Έλεγχος ANOVA

Πίνακας 22: Έλεγχος ANOVA για ερώτηση 11

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
E11	Between Groups	4,840	1	4,840	5,174	,025
	Within Groups	91,670	98	,935		
	Total	96,510	99			

Πίνακας 23: Έλεγχος ANOVA για ερώτηση 15

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
E15	Between Groups	6,599	1	6,599	9,095	,003
	Within Groups	71,111	98	,726		
	Total	77,710	99			

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Ελληνική Βιβλιογραφία

- Δήμου, Ν. (2000). «Ελεγκτική Ι Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής», Αθήνα.
- Καζαντζή, Ι. Χ. (2006). «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων», εκδόσεις Business Plus ΑΕ, Πειραιάς.
- Καραμάνης Κ. "Σύγχρονη Ελεγκτική . Θεωρία και πρακτική σύμφωνα με τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα" Εκδόσεις Ο.Π.Α. Αθήνα.
- Νίκογλου, Δ. (2006). «Το Τραπεζικό σύστημα και η θεωρία των Ορθολογικών Προσδοκιών», Η Καθημερινή.
- Παπαστάθης, Π. (2003). «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις – Οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του», εκδόσεις ΟΠΑΠ, Αθήνα.
- Παπαστάθης, Π. (2003). «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις – Οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του», β΄ τόμος, σελ. 11, εκδόσεις ΟΠΑΠ, Αθήνα.
- Πάσχας, Γ. και Τριανταφυλλίδης, Κ. (2006). «Εσωτερικός Έλεγχος – Επένδυση στο μέλλον», Ημερίδα του Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, Αθήνα.
- Τσακλαγκάνος, Α. (1997). «Ελεγκτική», Θεσσαλονίκη.
- Τσακλάγκανος Αγγελος (2005) "Ελεγκτική" Εκδόσεις Κυριακίδη – Θεσσαλονίκη.
- Φλιτούρης, Αθ. (2007). «Ελεγκτική», σημειώσεις μαθήματος «Ελεγκτική», ΤΕΙ Σερρών, Θεσσαλονίκη.
- Ψαρρού, Μ. Κ. και Ζαφειρόπουλος, Κ. (2001). «Επιστημονική έρευνα: θεωρία και εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες. Τεχνικές δειγματοληψίας». Εκδόσεις Τυπωθήτο, Αθήνα.

Β. Ξένη Βιβλιογραφία

- Abbott, L.J., Y. Park and S. Parker, (2000). "The Effects of Audit Committee Activity and Independence on Corporate Fraud", Managerial Finance.
- Abdulrahman, A.M., Al-Twaijry, J. A. and Gwilliam, D. R. (2004). "An examination of the relationship between internal and external audit in the Saudi Arabian corporate sector", Managerial Auditing Journal.

- Adams, M. B. (1994). “Agency Theory and the Internal Audit”, Managerial Auditing Journal.
- Ahmad, A. A. (2008). “Information technology and its implications for internal auditing”, Managerial Auditing Journal.
- Ahmad, Z. and Taylor, D. (2009). “Commitment to independence by internal auditors: the effects of role ambiguity and role conflict”, Managerial Auditing Journal.
- Alan, R., Gerald, H. L. and Gavin, T. A. (1994). “The external auditor’s consideration of the internal audit function”, Managerial Auditing Journal.
- Ali, N. A. (1994). “Time budget pressure and filtering of time practices in internal auditing: A survey”, Managerial Auditing Journal.
- Allegrini, M. and D’ Onza, G., Paape, L., Melville, R. and Sarens, G. (2006). “The European literature review on internal auditing”, Managerial Auditing Journal.
- Baker, N. (2007). “Tomorrow’s internal auditor”.
- Balkaran, L. (2008). “Two sides of auditing: Despite their obvious similarities, internal auditing and external auditing have an array of differences that make them distinctly valuable”, enterpreuneur.com.
- Barry J. Cooper (1993)‘’The audit Committee and internal Audit’’Managerial Auditing Journal MCB UP Ltd.
- Basel Committee on Banking Supervision (2002) ‘’Internal audit in banks and supervisor’s relationship with auditors : A survey’’ Bank for international settlements .
- Bierstaker, J. L. and Thibodeau, J. C. (2006). “The effect of format and experience on internal control evaluation”, Managerial Auditing Journal.
- Burnaby, P. and Hass, S. (2009). “A summary of the global Common Body of Knowledge 2006 (CBOK) study in internal auditing”, Managerial Auditing Journal.
- Carcello, J.V., Hermanson D.R. and Neal T.L., (2002). “Disclosures in Audit Committee Charters and Reports”, Accounting Horizons.
- Celal, K. (1989). “Internal auditing in the Turkish banking sector”, Anadolu University, Emerald Backfiles 2007, Izmir, Turkey.
- Chan, M. M. K. (1995). “Achieving audit uniformity out of diversity: a case study of an international bank”, Managerial Auditing Journal.
- Chan, M. M. K. (1995). “The moderating effects of cognitive style and recency effects on the auditors’ belief revision process”, Managerial Auditing Journal.

- Cheung, T. C. and Qiang, C. (1997). “Internal audit at Guangdong Nuclear Power Joint Venture Company Limited”, Managerial Auditing Journal.
- Cohen, L. and Manion, L. (2000). Επισκοπήσεις (Κεφ. 4, σσ. 122-1 34). «Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας.» (Παπαγεωργίου, Ν., Επιμ. έκδ. και μετάφραση).
- Colbert, J. L. and Alderman, C. W. (1995). “A risk-driven approach to the internal audit”, Managerial Auditing Journal.
- Colbert, L. J. (2002). “Corporate Governance: Communications from Internal and External Auditor”, Managerial Auditing Journal .
- Cook, and Wincle (1976). “Auditing, Philosophy and Technique.”
- Dessalegn, G. M. and Aderajew, W. Y. (2007). “Internal audit effectiveness: an Ethiopian public sector case study”, Managerial Auditing Journal.
- DeZoort, F. T. (1997). “An Investigation of Audit Committees Oversight Responsibilities”.
- Durbin, N. R. (2006-2007). “Building an Antifraud Framework”, Bank Accounting & Finance.
- Faudziah, H. F., Hasnah, H. and Muhamad, J. (2005). “Internal auditing practices and internal control system”, Managerial Auditing Journal.
- Eduard Cahill (2006), “Audit committee and internal audit effectiveness in a multinational bank subsidiary : A case study’’ Journal of Banking Regulation.
- Gareth, M. (1980). “Internal audit role conflict: A pluralist view”, Managerial Finance.
- Gortsos, V. C. (1998). “The Greek Banking System”, Ant. N. Sakkoulas, Athens.
- Haron, H., Chambers, A., Ramsi, R. and Ismail, I. (2004). “The reliance of external auditors on internal auditors”, Managerial Auditing Journal.
- Joe, C., Gerrit, S. and Philomena, L. (2009). “A critical analysis of the independence of the internal audit function: evidence from Australia”, Accounting, Auditing & Accountability Journal.
- Kenneth L. Glascock (2009)‘’Internal Audit ‘’ Bank director magazine – 4th quarter.
- Koutoupis, A. G. and Tsamis, A. (2008). “Risk based internal auditing within Greek banks: a case study approach”, Springer Science + Business Media, LLC.
- Koutoupis A. & Tsamis A. (2008), ‘’Reengineering internal audit and compliance functions within Greek Banks’’. Journal of management and governance.
- Koutoupis A. & Tsamis A. (2009)‘’Risk based internal auditing within Greek Banks: a case study approach’’ Journal of management and governance.

- Irvin N.Gleim (2006), CIA Review Part I Internal Audit Role in Governance, Risk, & Control.
- K. H. Spencer Pickett (2004), "The Internal Auditor at work".
- K. H. Spencer Pickett (2005), "The Essential Handbook of Internal Auditing".
- K.H. Spencer Pickett (2006), "Enterprise Risk Management – A Manager's Journey".
- Robert R. Moeller (2005),"Brink's Modern Internal Auditing, Sixth Edition".
- David J. Cooper , Dean Neu(2006), ''Auditor and Audit independence in an age of financial scandals'' Emerald group publishing limited.
- Loukis, E. and Spinellis, D. (2001). "Information systems security in the Greek public sector", Information Management and Computer Security.
- Palfi, C. and Murescan, M. (2009). "Survey on weaknesses of banks internal control systems", Journal of International Finance and Economics.
- Pickett, K. H. S. (Assisted by Pickett, J. M.) (2003). "The internal auditing handbook", 2nd edition, Wiley.
- Read, W. J. and Rama, D. V. (2003), "Whistle-blowing to internal auditors", Managerial Auditing Journal.
- Rocco, R. V. (1994), "The Audit Committee: an international perspective", Managerial Auditing Journal.
- Rocco, R. V. (1996), "Auditor independence: an international perspective", Managerial Auditing Journal.
- Zabihollah, R., Rick, E., Ahmad, S. (2001), "Continuous auditing: the audit of the future", Managerial Auditing Journal.

Γ. Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

- Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου: http://www.bankofgreece.gr/pages/el/supervision/legalf/creditinstitutions/supervisionrules/control.aspx,
- Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών: http://www.hiia.gr/internal_audit_protipa.htm,
- The Institute of Internal Auditors: http://www.theiia.org

- http://www.theiia.org/guidance/standards-and-practices/professional-practicesframework/definitionof-internal-auditing/
- www.hiia.gr/internal_audit_code.htm
- www.coso.org
- www.fsa.gov.uk
- www.piraeusbank.gr
- www.alpha .gr
- Grant Thornton Internal audit: www.Grant-thornton.gr